

KALP

KÜRESEL ADALET VE LİYAKAT PARTİSİ

YENİ TÜRKİYE İÇİN SOSYAL LIBERAL PARTİ PROGRAMI

"Özgürlük, Adalet, Dayanışma" 21. Yüzyıl Türkiye'si İçin Kapsamlı Dönüşüm Programı

Bu programı neden yazıyoruz?

Türkiye, bugün derin ve çok boyutlu bir dönüşüm sürecinin eşiğinde bulunmaktadır. Bir yandan dijitalleşme, yapay zekâ temelli teknolojik ilerlemeler, küresel ekonomik entegrasyon ve iklim krizi gibi küresel ölçekte etkili dinamikler ülkemizin sosyoekonomik yapısını yeniden şekillendirirken; diğer yandan toplumsal yaşamımız adalet, eşitlik ve kurumsal güven alanlarında giderek derinleşen sorunlarla karşı karşıyadır. Bu karşıtlık, ülkemizin geleceğine ilişkin kararlı ve bütüncül bir vizyon geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bugün ekonomide gelir dağılımındaki keskin uçurumlar, üzerinde durulması gereken temel bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. En varlıklı yüzde yirminin toplam gelirin yaklaşık yarısını elde ettiği, buna karşın en yoksul yüzde yirminin toplam gelirin yalnızca altıda birine ulaşabildiği bir ekonomik yapı, sürdürülebilirlik ve toplumsal bütünlük açısından kabul edilebilir değildir. Aynı şekilde, çalışan nüfusun dörtte birinin dijital beceri eksikliği nedeniyle işini kaybetme endişesi taşıdığı bir işgücü piyasası, hem ekonomik rekabetçilik hem de insana yakışır çalışma koşulları açısından ciddi bir risk oluşturmaktadır. Dahası, toplumun yalnızca altıda birinin diğer bireylere güven duyduğu bir sosyal ortamda, demokratik katılımın güçlendirilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılması ve toplumsal barışın tesis edilmesi son derece güç hale gelmektedir.

Bu göstergeler, mevcut gidişatın sürdürülemez olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Eğer bu tabloya "hayır" diyorsak, kapsamlı bir değişim iradesinin ortaya konulması zorunludur. Hazırlanan bu program, ne sınırsız piyasa mekanizmasının toplumsal maliyetlerini görmezden gelen katı liberal bir yaklaşımı ne de ekonomik dinamizmi zayıflatan aşırı devletçi bir modeli benimsemektedir. Bunun yerine, bireysel özgürlükleri temel alan; ancak sosyal adalet, fırsat eşitliği ve toplumsal refahı güvence altına alan dengeli bir sosyal liberal perspektif ortaya koymaktadır.

Bu yaklaşım, yeniliği, teknolojik gelişmeyi ve girişimciliği teşvik ederken, ekonomik ve toplumsal dönüşüm süreçlerinde hiçbir bireyin geride bırakılmadığı kapsayıcı bir kalkınma anlayışını esas alır. Böylece Türkiye'nin hem rekabetçi hem de sosyal açıdan bütünleşmiş bir geleceğe yönelmesi hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM: SOSYAL LIBERAL İLKELER SİSTEMİ

1. ÖZGÜRLÜK VE SORUMLULUK DENGESİ İLKESİ

Her birey, başkalarına zarar vermediği sürece kendi yaşam biçimini, değerlerini ve kişisel tercihlerini özgürce belirleme ve sürdürme hakkına sahiptir. Demokratik bir toplum düzeninde hiç kimse yaşam tarzını, inancını, düşüncesini ya da ahlaki normlarını bir başkasına dayatma yetkisine sahip değildir. Bununla birlikte, özgürlüklerin doğal sonucu olarak bireyler kendi seçimlerinin doğurduğu sonuçların sorumluluğunu üstlenmekle yükümlüdür. Toplumsal düzeni oluşturan kurallar ise bireyin özgürlüğünü kısıtlamak amacıyla değil; tüm bireylerin haklarını güvence altına almak, ortak yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamak ve kamusal düzeni korumak amacıyla varlık göstermektedir.

Bu çerçevede, parti programımız özgürlüklerin genişletilmesini, bireysel hak ve özerkliğin güçlendirilmesini ve devletin bu alandaki rolünün temel hakları korumaya indirgenmesini esas almaktadır. Bu yaklaşım, toplumsal çoğulculuğun güvence altına alınmasını, bireylerin farklılıklarıyla barış içinde bir arada yaşayabilmesini ve demokratik kültürün kurumsal düzeyde kökleşmesini hedefler.

Uygulama Alanları:

- **İfade Özgürlüğünün Kapsamlı ve Etkin Biçimde Korunması:** Nefret söylemi ve şiddete teşvik niteliği taşımayan hiçbir düşünce açıklamasının sınırlanmaması; kamusal tartışma ortamının özgür, çoğulcu ve sansürden uzak şekilde güçlendirilmesi.
- **Yaşam Tarzı Tercihlerine Yönelik Her Türlü Müdahalenin Engellenmesi:** Bireylerin giyim, beslenme, kültürel pratik, sosyal alışkanlık ve özel tercihlerine yönelik doğrudan veya dolaylı baskıların önlenmesi; çoğulculuğun kamusal politikalarla desteklenmesi.
- **Vicdan, İnanç ve Kanaat Özgürlüğünün Mutlak Güvence Altına Alınması:** İnançlı, inançsız ya da farklı inanç gruplarına mensup tüm bireylerin haklarının eşit şekilde korunması; ibadet özgürlüğü ile dinsel baskıdan uzak yaşama hakkının birlikte teminat altına alınması.
- **Özel Yaşamın Korunması ve Dijital Hakların Güçlendirilmesi:** Kişisel verilerin işlenmesi ve saklanması en yüksek standartlarda güvenlik sağlanması; bireyin dijital alandaki mahremiyetinin korunması; devlet ve özel sektör uygulamalarının şeffaf, denetlenebilir ve hak temelli şekilde düzenlenmesi.

Bu yaklaşım, bireysel özgürlüklerle toplumsal sorumluluk arasındaki dengeyi güçlendirmeyi ve özgür, güvenli, çoğulcu bir toplumsal yapının kurumsal temellerini sağlamlaştırmayı amaçlamaktadır.

2. FIRSAT EŞİTLİĞİ İLKESİ

Her çocuk, nerede doğursa doğsun, aynı kalitede eğitime erişecek. Her hasta, cebindeki paraya bakılmaksızın aynı kalitede sağlık hizmeti alacak. Her genç, aynı girişimcilik fırsatlarına sahip olacak. Sonuç eşitliği değil, başlangıç koşullarının eşitliği hedeflenir.

Uygulama Alanları:

- Eğitim kalitesinin gelir düzeyinden bağımsızlaştırılması
- Sağlık hizmetlerinde gelir ayrımının kaldırılması
- Girişimcilik desteklerinde coğrafi ve sosyal adaletsizliklerin giderilmesi
- Adalet hizmetlerinde sınıf farkı gözetilmemesi

3. ÇALIŞMA VE ÜRETKENLİK İLKESİ

Çalışmak her zaman çalışmamaktan karlı olacak. Girişimcilik ve inovasyon ödüllendirilecek. Ranta ve kayırmacılığa dayalı zenginleşme engellenecek. Liyakat ve başarı esas alınacak. Sosyal yardımlar geçici köprü olacak, kalıcı bağımlılık yaratmayacak.

Uygulama Alanları:

- Çalışma gelirlerinin sosyal yardımlardan yüksek tutulması
- Girişimcilik ve inovasyonun vergi avantajlarıyla desteklenmesi
- Sosyal yardımların beceri geliştirmeye bağlanması
- Performans odaklı ücretlendirme sistemlerinin yaygınlaştırılması

4. SOSYAL DAYANIŞMA İLKESİ

Toplumsal dayanışma güçlendirilecek. Zenginlikten yoksulluğa doğru kaynak transferi sağlanacak. Hiç kimse geride bırakılmayacak. Yaşlı, engelli, hasta herkes toplumun koruması altında olacak. Ancak bu destek, bireylerin onurunu zedelemeyecek, güçlendirici nitelikte olacak.

Uygulama Alanları:

- Artan oranlı vergi sistemiyle kaynak transferi
- Evrensel temel hizmetlerin güçlendirilmesi
- Sosyal güvenlik ağının genişletilmesi
- Gönüllülük ve hayırseverliğin teşvik edilmesi

5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLKESİ

Çevresel sürdürülebilirlik öncelik olacak. Mali disiplin korunacak. Gelecek nesillere borç bırakılmayacak. Teknolojik gelişme insanlığın hizmetinde olacak. Doğal kaynaklar gelecek nesillerin emaneti olarak korunacak.

Uygulama Alanları:

- İklim değişikliğiyle mücadelede öncü rol
- Mali disiplin ve borç kontrolü
- Yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması
- Döngüsel ekonomi modelinin benimsenmesi

6. KATILIMCI DEMOKRASİ İLKESİ

Demokrasi sadece seçim zamanı değil, sürekli yaşanacak. Vatandaşlar karar alma süreçlerine aktif katılacak. Sivil toplum güçlendirilecek. Şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanacak. Yerel yönetimler güçlendirilecek.

Uygulama Alanları:

- Dijital katılım platformlarının kurulması
- Sivil toplumun karar süreçlerine dahil edilmesi
- Mahalli idarelerin yetki ve kaynaklarının artırılması
- Bilgi edinme hakkının güçlendirilmesi

7. ÇOĞULCULUK VE HOŞGÖRÜ İLKESİ

Farklı yaşam tarzları, inançlar, kültürler bir arada yaşayacak. Çoğulculuk sadece hoş görülmeyecek, toplumsal zenginlik kaynağı olarak değerlendirilecek. Ayrımcılık her türüsüyle mücadele edilecek. Kimlik siyasetinin yerine vatandaşlık bilinci güçlendirilecek.

Uygulama Alanları:

- Etnik, dini, kültürel çeşitliliğin korunması
- Ayrımcılıkla mücadele yasalarının güçlendirilmesi
- Çok kültürlü eğitim programlarının geliştirilmesi
- Toplumsal diyalog mekanizmalarının kurulması

8. YENİLİKÇİLİK VE ADAPTASYON İLKESİ

Teknolojik gelişmelere açık olacağız. Yapay zekâ, dijitalleşme, otomasyon gibi dönüşümleri fırsata çevireceğiz. Sürekli öğrenme kültürü yaratacağız. Geleneksel değerleri koruyarak modern çözümler üreteceğiz.

Uygulama Alanları:

- Dijital dönüşümün sosyal adalete hizmet etmesi
- Yaşam boyu öğrenme programlarının yaygınlaştırılması
- Teknoloji girişimciliğinin desteklenmesi
- Etik teknoloji kullanımının teşvik edilmesi

9. KÜRESEL SORUMLULUK İLKESİ

İklim değişikliği, göç, terör, pandemi gibi küresel sorunlara karşı uluslararası iş birliğini destekleyeceğiz. İnsan haklarını evrensel değer olarak savunacağız. Barış ve istikrarın tesisine katkı sağlayacağız.

Uygulama Alanları:

- İklim hedeflerinin aşılması
- Mülteci ve göçmen haklarının korunması (Göç Koşulları Dikkate Alınarak)
- Uluslararası hukuka saygının gösterilmesi
- Kalkınma yardımlarının artırılması

10. BİLİMSEL YAKLAŞIM İLKESİ

Tüm politikalar bilimsel araştırmalara dayandırılacak. Popülist söylemler yerine kanıta dayalı çözümler üretilecek. Sürekli izleme ve değerlendirme yapılacak. Başarısız politikalar hızla değiştirilecek.

Uygulama Alanları:

- Politika geliştirmede akademik iş birliği
- Veri odaklı karar alma mekanizmaları

- Pilot uygulamalarla test etme
- Uluslararası en iyi uygulamaların adaptasyonu

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN GERÇEK DURUMU

Toplumsal Güven Krizi

Türkiye'de insanların sadece altıda biri birbirine güveniyor. Bu oran, dünya genelinde en düşük seviyeler arasında. Daha da endişe verici olan, bu güvensizliğin siyasi kamplara göre keskin farklılıklar göstermesi. İktidar partisi destekçilerinin beşte dördü hükümete güven duyarken, muhalif konumdaki vatandaşlarda bu oran altıda bire düşüyor.

Bu kutuplaşma, sadece siyasetle sınırlı kalmıyor. Günlük yaşamın her alanına sirayet ediyor. Spor müsabakalarında bile yabancı hakem talep edilmesi, güvensizliğin ne kadar derinleştiğinin somut göstergesi.

Ekonomik Yapısal Sorunlar

Atıl işgücü krizi Türkiye'nin en ciddi yapısal sorunlarından biri, atıl işgücü oranının dörtte birden fazla olması. Bu, işgücü potansiyelinin dörtte birinden fazlasının etkin şekilde kullanılmadığını gösteriyor. Yarı zamanlı çalışanların yarısından fazlası aslında tam zamanlı çalışmak istiyor ama böyle bir imkân bulamıyor.

Dijital Beceri Açığı Çalışanların dörtte biri dijital beceri eksikliği nedeniyle işini kaybetmekten korkuyor. Sadece dörtte biri dijital dönüşüme hazır olduğundan emin. Bu durum, işgücünün büyük bir kısmının teknolojik değişime adapte olamama riski taşıdığını gösteriyor.

Gelir Dağılımı Adaletsizliği En zengin yüzde yirminin toplam gelirden aldığı pay yarıya yakınken, en yoksul yüzde yirminin aldığı pay altıda bir. Bu, gelir dağılımında sekiz kata yakın bir farkın olduğunu gösteriyor. Eğitim düzeyine göre gelir farklılıkları da üç kata yakın çıkıyor.

Bölgesel Eşitsizlikler

İstanbul ile Doğu bölgeleri arasında gelir farkı üç kata yakın. Bu sadece gelir düzeyinde değil, yaşam kalitesinin tüm boyutlarında kendini gösteriyor. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eğitim, sağlık, altyapı ve istihdam imkanları açısından ciddi eksiklikler var.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SEKTÖREL DÖNÜŞÜM PROGRAMLARI

I. EĞİTİM

Sorun Nedir?

Türkiye'nin eğitim sistemi çocuklarımızı geleceğe hazırlamıyor. Uluslararası değerlendirmelerde OECD ortalamasının altındayız. En büyük sorun, eğitim kalitesinin ailenin gelir düzeyine bağlı olması. Zengin ailelerin çocukları özel okul ve dershanelerle desteklenirken, yoksul ailelerin çocukları geride kalıyor.

Eğitim düzeyi ile gelir arasındaki korelasyon çok güçlü. Yükseköğretim mezunlarının geliri, bir okul bitirmeyenlerin gelirinin üç katına yakın. Bu, eğitime erişimdeki eşitsizliklerin yaşam boyu süren etkilerini gösteriyor.

Çözümümüz: Kapsamlı Eğitim Adaleti Reformu

1. Erken Çocukluk Eğitimi Devrimi

Okul Öncesi Eğitim Zorunluluğu:

Devlet, dört-altı yaş arası her çocuğa kaliteli ve ücretsiz okul öncesi eğitim garantisi sunacaktır. Bu hak, ailelere yük değil, destek sağlayan bir toplumsal dayanışma modeli olarak inşa edilecektir.

Her mahallede erişilebilir kreşler açılacak; kırsal ve dezavantajlı bölgelerde mobil veya yarı zamanlı modeller uygulanacaktır. Çalışan annelere özel programlarla destek sunulacak, aile yapısına uygun esneklik korunacaktır.

Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara, bireyselleştirilmiş destek programları uygulanacak.

Neden Bu Kadar Önemli?

Beyin gelişiminin %80'i altı yaşına kadar tamamlanıyor. Bu dönemde alınan kaliteli eğitim, bireyin hayat boyu sürecek başarı, özgüven ve sosyal uyum becerilerinin temelini oluşturuyor.

Eğitimde önde gelen ülkeler, başarısını büyük ölçüde güçlü okul öncesi sistemine borçludur.

Toplumsal Etki:

Bu reform sadece çocuklara değil, annelere de güç verir. Kadınların istihdama dönüşünü kolaylaştırır, aile gelirini artırır, sosyal eşitliği güçlendirir.

Kaynak İhtiyacı: Bu dönüşümün yıllık maliyeti, Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası içinde sadece %1 oranında bir bütçe artışıyla kolaylıkla karşılanabilir. Eğitim bütçesinin bu oranda güçlendirilmesi, sadece çocuklara değil, tüm ülkenin geleceğine yapılan bir yatırımdır.

Öğretmenlik Mesleğinin Prestijinin Artırılması:

Öğretmen maaşları, mesleğin toplumsal saygınlığını yükseltecek ve yaşam kalitesini iyileştirecek düzeyde yeniden düzenlenecek. Bu iyileştirme, öğretmenlerin ek gelir arayışına ihtiyaç duymadan mesleklerine tam odaklanmalarını sağlayacak.

Performansa dayalı teşvik sistemi geliştirilecek, öğretmenler sınav puanlarıyla değil, öğrenciler üzerindeki kalıcı etkileri, sınıf içi yenilikleri ve toplumsal katkılarıyla değerlendirilecek.

Öğretmenlik, yalnızca yüksek başarı gösteren ve mesleğe tutkulu adaylar için bir kariyer yoluna dönüşecek. Eğitim fakülteleri en seçici bölümlerden biri haline getirilecek.

Mesleki Gelişim Sistemi:

Her öğretmene yılda belirli saatlerde nitelikli hizmet içi eğitim sağlanacak. Üniversitelerle ve uluslararası kurumlarla ortak yürütülen programlarla öğretmenlerin sürekli gelişimi desteklenecek.

Uluslararası değişim programları sayesinde öğretmenler dünya standartlarını yerinde gözlemleyebilecek; yurtdışında eğitim almış öğretmenlerin deneyimleri tüm sisteme yaygınlaştırılacak.

Öğretmen konutları projeleri, özellikle kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenlerin yaşam koşullarını iyileştirecek ve nitelikli öğretmenlerin tüm bölgelere eşit dağılmasını kolaylaştıracak.

Toplumsal Algı ve Uygulanabilirlik:

Öğretmenler bu ülkenin yol gösterenleridir. Onlara duyulan saygı, tüm eğitim sistemine ve öğrencinin geleceğine yansır. Bu sebeple öğretmenliğe saygınlık artarken bu onurlu görevi yerine getirebilecek kişiler için atama programı geliştirilecektir. Bu reform, sadece bir maaş artışı değil; eğitim kalitesini kökten iyileştirecek bir zihniyet dönüşümüdür. Maaş iyileştirmesi ve gelişim yatırımları için gerekli kaynak, yine GSYİH'nin yalnızca %1 oranındaki bir artışla sürdürülebilir şekilde karşılanabilir.

Mesleki Gelişim Sistemi: Öğretmen İçin Sürekli Öğrenme Ekosistemi

Öğretmenlik, sadece bilgi aktaran bir meslek değil; toplumun dönüşümünü yönlendiren bir liderlik alanıdır. Bu nedenle, öğretmenlerin yalnızca başlangıçta değil, tüm kariyerleri boyunca gelişmeleri bir hak ve gereklilik olarak görülmelidir.

Bu sistemle:

1. Zorunlu ve Nitelikli Hizmet İçi Eğitim

Her öğretmen, yılda belirli saatlerde akredite edilmiş kurumlarca yürütülen nitelikli hizmet içi eğitimlere katılmakla yükümlü olacaktır. Bu eğitimler:

- Pedagojik yenilikler,
- Teknoloji ve dijital araçlar,
- Travma sonrası öğrenci psikolojisi,
- Dahil edici (inclusion) eğitim yaklaşımları,
- Yaratıcılık ve problem çözme odaklı ders tasarımı ,
gibi konuları kapsayacak şekilde her yıl güncellenecektir.

2. Akademi-Eğitim İş Birliği Programı

Eğitim fakülteleri ile MEB arasında güçlü ve sürdürülebilir iş birlikleri kurulacaktır. Öğretmenler, akademisyenlerle birlikte eğitim araştırmalarına katılacak, sınıf uygulamaları veriyle desteklenecektir.

3. Eğitim Mentorluğu ve Koçluk Sistemi

Yeni atanan öğretmenlere deneyimli öğretmenler rehberlik edecek. Bu mentorluk yapısı sayesinde mesleğe geçiş yumuşak, destekleyici ve öğrenme odaklı olacaktır. Aynı zamanda deneyimli öğretmenlerin bilgisi kurumsal hafızaya dönüşecektir.

4. Uluslararası Gelişim ve Değişim Programları

Öğretmenlerin, yaz aylarında ya da hizmet süresi içinde başvuruya dayalı uluslararası eğitim değişim programlarına katılmaları teşvik edilecektir.

Program örnekleri:

- Erasmus+ Öğretmen Hareketliliği
- OECD Eğitim Ziyaretleri

- İkili Ülke Anlaşmalarına Dayalı Eğitim Gözlem Programları

Bu sayede öğretmenler hem dünya ile entegre olacak hem de döndüklerinde öğrendiklerini okullarında uygulayarak akran gelişimine katkı sağlayacaktır.

5. Dijital Gelişim Platformu ve Sertifikasyon Sistemi

MEB onaylı bir dijital platformda, her öğretmen kendi gelişim yolculuğunu izleyebilecek, aldığı eğitimler, yayınladığı içerikler ve yürüttüğü projeler sisteme işlenecektir.

Bu kayıtlar kariyer ilerlemesinde objektif kriter olarak kullanılacak, öğretmenin sadece kıdeme değil niteliksel katkıya göre değerlendirildiği bir yapı kurulacaktır.

Öğretmen Konutları Projesi: Her Öğretmene Güvenli Bir Yuva

Kırsal ve dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenlerimiz için, öğretmen konutları devlet güvencesiyle inşa edilecektir. Bu projeye amaçlanan, sadece barınma sorununu çözmek değil; öğretmenlerimize değer verildiğini hissettiren, saygın ve konforlu bir yaşam ortamı sunmaktır.

Ne Sağlanacak?

- Yeni atanan öğretmenlere uygun standartlarda lojman tahsisi
- Aileli öğretmenlere uygun büyüklükte konut modeli
- Güvenli çevre, sosyal donatılar (etüt odası, çamaşırhane, dinlenme alanı vb.)
- İklim koşullarına uygun yapı mimarisi (Doğu ve Güneydoğu için ısı yalıtımı öncelikli)

Neden Önemli?

Bugün kırsal bölgelerde görev yapan birçok öğretmen, uygun barınma bulamadığı için tayin talebinde bulunmakta veya kısa sürede bölgeden ayrılmaktadır. Bu durum, eğitimde bölgesel eşitsizliği derinleştirmekte, süreklilik ve kaliteyi zayıflatmaktadır.

Bu proje sayesinde:

- Nitelikli öğretmenler kırsal bölgelere daha gönüllü olarak gidecek
- Eğitimde bölgesel denge sağlanacak
- Kırsaldaki öğrenciye büyük şehirdeki öğrenciyle eşit eğitim fırsatı sunulacak

Nasıl Uygulanacak?

- TOKİ ve yerel yönetimler iş birliğiyle öncelik sırasına göre pilot illerde başlanacak
- Zemin tahsisi kamu eliyle yapılacak, inşaatlar devlet bütçesi ve hibelerle finanse edilecek
- Yapılan konutlar öğretmene düşük aidatlı veya ücretsiz olarak tahsis edilecek
- Lojmanda kalan öğretmenlerin bölgedeki hizmet süresine ek teşvik puanı verilecek

Toplumsal Etki

Bu proje yalnızca öğretmeni değil, bölge halkını da olumlu etkileyecek. Öğretmenin kalması, bölgedeki okulun da yaşaması demektir.

Çocuklar, sık sık öğretmen değişimi yaşamadan eğitim alacak; aileler öğretmenle uzun vadeli ilişki kurabilecektir.

Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme Devrimi

Çifte Eğitim Sistemi

Türkiye'nin genç işsizliğine ve nitelikli iş gücü açığına kalıcı çözüm getirmek amacıyla, "çifte eğitim modeli" uygulanacaktır.

Bu modelde öğrenciler haftanın:

İki günü okulda: teorik eğitim (temel alan dersleri, genel kültür, iletişim, yabancı dil)

Üç günü işyerinde: doğrudan pratik eğitim alarak beceri kazanacaktır.

Her öğrenciye aylık burs sağlanacak, ulaşım ve yemek destekleri verilecektir. Eğitim süreci boyunca öğrenciler iş hayatına hazırlanacak, mezuniyet sonrası yüksek iş garantisi ile desteklenecektir.

Zorunlu Sanayi İş Birliği ve Eğitim Kalitesi

Büyük ölçekli firmalarla zorunlu ortaklık protokolleri yapılacak.

KOBİ'ler için vergi indirimi, SGK desteği, makine ekipman hibesi içeren özel teşvik paketi hazırlanacak.

Uygulamalı eğitim veren öğretmenler için zorunlu eğitici sertifikası programı başlatılacak.

İşletme-öğrenci eşleşmesi yerel kalkınma stratejilerine uygun şekilde belirlenecek.

Neden Bu Kadar Önemli?

Meslek lisesinden mezun olan gençlerin önemli bir kısmı mesleklerini icra edememekte veya düşük gelirli işlerde çalışmaktadır.

Bu modelle öğrenci mezun olmadan sektörde yer edinir, pratik bilgiyle mezun olur, “teorik mezun-işsiz” çelişkisi ortadan kalkar.

Üniversiteye Geçişte Alan İçi Teşvik (OBP Katsayı Artışı)

Meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında üniversite veya ön lisans programlarına yönelmesini teşvik etmek için OBP çarpan sistemi uygulanacaktır.

Örnek Hesaplama (OBP: 85)

1. Alan İçi Tercih:

$$85 \times 0.15 = 12,75 \text{ puan}$$

2. Alan Dışı Tercih (örgün):

$$85 \times 0.075 = 6,375 \text{ puan}$$

3. Açık öğretim / Tercih Yok:

$$85 \times 0.0375 = 3,1875 \text{ puan}$$

Sistem Neyi Amaçlar?

- Alan içi devamı güçlü biçimde teşvik eder.
- Alan dışına geçen öğrenciye de makul bir geçiş hakkı tanır.
- Açık öğretimi dezavantajlı kılarak örgün eğitim motivasyonu sağlar.
- Teşvik düzeyleri kamu kaynaklarının yönlendirici etkisini yansıtır.

Teşvik Kapsamı ve Uygulama Koşulları

- Bu OBP teşvik sistemi yalnızca meslek lisesi mezunları için geçerlidir.
- Kendi alanlarıyla doğrudan ilişkili lisans veya ön lisans programlarını tercih edenler, en yüksek katsayı avantajından faydalanır.
- Alan dışı örgün tercihlerde, sınırlı ölçüde puan katkısı sağlanır.

- Açık öğretim programları veya üniversite tercihi yapmayanlar ise en düşük teşvik katsayısından yararlanır.

İş Yeri Yeterlilik Sertifikası ve Erken İş Garantisi

Her mezuna yalnızca diploma değil, MEB ve sektörle birlikte hazırlanan “İş Yeri Yeterlilik Sertifikası” verilecektir. Bu belge, mezunun:

- Kamu ihalelerinde çalışmasında,
- Organize sanayi bölgelerinde iş bulmasında,
- Özel sektörde rekabet avantajı elde etmesinde etkili olacaktır.

İşveren Teşviki:

Sertifikalı mezunu istihdam eden işverenlere:

SGK primi indirimi,

Kurumsal vergi indirimi gibi teşvikler sağlanacaktır.

Örnek: Elif'in Geleceğe Kodladığı Yol

Elif, lise 1. sınıfta bilişim teknolojileri alanını seçti.

Haftada 2 gün okulda algoritma, yazılım, matematik, İngilizce dersi alıyor.

3 gün yazılım ekibine dahil, uygulamalı öğreniyor.

Aylık burs alıyor, mentorluk desteği alıyor.

3 yıl sonunda:

Lise diploması,

Yazılım geliştirici sertifikası,

İşyeri yeterlilik belgesi ile mezun oluyor.

Üniversiteye kendi alanında tam katsayı %15 diğer alanlarda %5 oranında avantajlı giriş hakkı ile devam etmek istediğinde, ek puan teşviki sayesinde yüksek şansla yerleşiyor.

4. Dijital Dönüşüm ve Teknoloji Entegrasyonu

Hedef: Her Öğrenciye Erişilebilir ve Anlamlı Dijital Eğitim

Dijitalleşme, sadece cihaz dağıtımını değil; bilgiye erişim, üretkenlik, eleştirel düşünme ve etik dijital vatandaşlık anlayışıyla bütünlük bir dönüşüm sürecidir. Bu reform, teknolojiyi araç olarak kullanarak tüm öğrencilerin dijital çağda eşit, etkin ve bilinçli bireyler olmasını hedeflemektedir.

a. İhtiyaç Odaklı Donanım Desteği

Her öğrenciye otomatik cihaz dağıtımını yerine, ekonomik veya bölgesel ihtiyaçlara göre dijital destek sistemi kurulacaktır.

Tablet/laptop yalnızca dijital erişimi olmayan öğrencilere sağlanacak.

Okullarda ortak kullanıma açık, güncel teknolojiye sahip bilgisayar sınıfları kurulacaktır.

Bu sınıflar hem derse entegre kullanım hem de proje üretim alanı olarak işlev görecektir.

b. Dijital İçerik ve Öğretmen Altyapısı

Öğretmenler için dijital içerik üretim eğitimleri ve rehber materyal desteği sağlanacaktır.

Ders kitaplarına entegre edilecek interaktif, dijital öğrenme modülleri, öğrencinin konuyu çok yönlü kavramasını sağlayacaktır.

Okullarda öğretmen liderliğinde yürütülecek “Dijital Atölye Saatleri”, teknolojiyi oyun dışı, üretken biçimde deneyimlemeyi teşvik edecektir.

c. Robotik ve Kodlama Eğitimi

Ortaokul seviyesinden itibaren, kodlama, robotik ve temel algoritmik düşünme dersleri zorunlu olacaktır.

Bu dersler, sınav odaklı değil proje odaklı ilerleyecek, öğrencinin hayal gücünü, mantıksal çözüm becerisini ve takım çalışmasını geliştirecektir.

d. Dijital Okuryazarlık ve Etik Bilişim

Teknoloji kullanımı kadar, teknolojiyle düşünme, sorgulama ve bilinçli davranma becerileri kazandırılacaktır.

Siber güvenlik, dijital haklar, çevrimiçi davranış, bilgi doğrulama, dijital ayak izi gibi konular rehberlik müfredatına eklenecektir.

Öğrenciler, sosyal medyayı sadece tüketici olarak değil, üretici, eleştiren ve sorumlu bireyler olarak kullanmayı öğrenecektir.

e. Örnek Uygulama: “Dijital Üretim Sınıfı”

Merve, 6. sınıfta. Okulundaki Dijital Sınıf saatinde bir doğa temalı oyun tasarlıyor. Öğretmeni ona Scratch platformunu tanıtmış, kod bloklarını nasıl birleştireceğini anlatmış. Projesini bitirince okul içi dijital sergide sunuyor.

Artık oyun oynayan değil, oyun üreten biri olduğunu fark ediyor. Bu, onun özgüvenine ve öğrenme hevesine dönüşüyor.

5. Özel Eğitim ve Kapsayıcı Eğitim Reformu

Her çocuğun öğrenme yolu farklıdır. Gerçek adalet, herkese aynı değil, ihtiyacına uygun fırsat sunmaktan geçer. Bu anlayışla hem özel gereksinimli öğrenciler hem de üstün yetenekli bireyler için kapsamlı ve kapsayıcı bir eğitim sistemi kurulacaktır.

a. Özel Gereksinimli Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim

Her öğrenci için bireysel gelişim profiline dayalı özel eğitim planı (BEP) hazırlanacaktır.

Bu süreçte yapay zekâ destekli dinamik planlama sistemleri devreye girecektir.

Yapay zekâ; öğrencinin tanısı, gelişim düzeyi ve ihtiyaçlarını analiz ederek öğretmen ve velilere özel stratejiler önerir, planı sürekli günceller.

Karar süreci insan merkezlidir: Nihai sorumluluk öğretmen, uzman ve aile iş birliğindedir.

Uzman özel eğitim öğretmeni ve destek personeli sayısı artırılabilecektir. Kırsal bölgelerde dâhil erişim garanti altına alınacaktır.

Gerekli teknolojik destek cihazları (işitme cihazı, ekran okuyucu vb.) ücretsiz olarak sağlanacaktır.

Ailelere psikolojik destek ve eğitim danışmanlığı verilecek, okul-aile iş birliği güçlendirilecektir.

Gölgeleme, bire bir destek, yardımcı personel gibi uygulamalarla öğrencinin sınıf ortamına uyumu desteklenecektir.

b. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Gelişimi

Her ilde ve kapasiteye göre ilçelerde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) yaygınlaştırılacaktır.

Bu merkezlerde öğrenciler için zenginleştirilmiş ve hızlandırılmış programlar, disiplinler arası düşünebilen bireyler yetiştirecektir.

Üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla ortak projelere katılım sağlanacaktır.

Öğrenciler için bilim olimpiyatları, yapay zekâ, robotik ve girişimcilik kampları gibi destekleyici programlar uygulanacaktır.

Eğitim sınava değil, yaratıcı üretime ve özgün problem çözüme becerilerine odaklanacaktır.

c. Neden Bu Reform?

Her bireyin gelişim alanı farklıdır. Standart eğitim modeli, farklı ihtiyaçları göz ardı eder.

Kapsayıcı sistemler; toplumsal bütünleşmeyi artırır, dışlanmayı azaltır ve her bireyin sistemle bağına güçlendirir.

Bu reform hem bireysel mutluluğa hem de toplumsal refahın artmasına doğrudan katkı sağlar.

Eğitim Reformu Uygulama Takvimi

Reformların etkili ve sürdürülebilir olması için kademeli, ölçülebilir ve denetlenebilir bir takvim esas alınacaktır. Pilot uygulamalarla başlayacak süreç, veri temelli ilerleyerek ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.

İlk 6 Ay Hazırlık ve Pilot Başlangıç

10 pilot ilde 50 meslek lisesi seçilerek çifte eğitim sistemi başlatılır.

Okul öncesi eğitim altyapısı güçlendirilir; kreş yatırımları için yerel yönetimlerle koordinasyon kurulur.

Öğretmen maaşlarında kademeli artış süreci başlatılır, ilk iyileştirme yapılır.

Dijital dönüşüm için eğitim materyali ve içerik üretimi planlanır.

Pilot başarıları analiz edilerek çifte eğitim modeli 20 ile genişletilir.

Seçilen tüm okullarda teknoloji laboratuvarları ve robotik sınıflar kurulur.

Öğretmen Performans ve Mesleki Gelişim Sistemi ilk kez uygulanır.

Yapay zekâ destekli BEP sistemleri, özel eğitim pilot bölgelerinde aktif hâle getirilir.

Yıl Sonu ülke Geneline Yayılım ve Ölçülebilir Sonuçlar

Tüm illerde çifte eğitim, erken çocukluk eğitimi, dijital dönüşüm ve özel eğitim uygulamaları yaygınlaştırılır.

Uluslararası değerlendirme sistemlerinde (PISA, TIMSS vb.) ilerleme sağlanır.

Mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı yüzde 70'in üzerine çıkar, sistem sürdürülebilir hâle gelir.

Öğretmenlik artık sadece meslek değil, toplumda prestijli bir kariyer tercihi hâline gelir.

II. SAĞLIK: "SAĞLIK HAKKINDA EŞİTLİK"

Sorun Nedir?

Sağlık, doğuştan gelen bir insan hakkıdır; ancak Türkiye'de bu hak, ekonomik durumla sınırlı bir ayrıcalığa dönüşmüş durumda. Sağlık hizmeti almak için hâlâ katkı payı ödemek zorunda kalmak, özellikle düşük gelirli vatandaşlar için örtük bir engel yaratıyor. Bu durum, toplumun önemli bir kesimini doktordan uzaklaştırıyor.

Birinci basamak sağlık hizmetleri (aile hekimliği ve toplum sağlığı merkezleri) olması gerektiği gibi güçlü değil. Sonuç olarak, her hastalıkta doğrudan hastanelere başvuru yapılıyor. Bu hem sağlık sistemini gereksiz yere yoruyor hem de uzun bekleme sürelerine, düşük hizmet kalitesine ve doktor-hasta arasında artan gerilime neden oluyor.

En büyük yapısal sorunlardan biri de önleyici sağlık hizmetlerinin yeterince uygulanmaması. Hastalık henüz ortaya çıkmadan alınması gereken önlemler ihmal ediliyor; bu da daha ağır, daha maliyetli, daha geç müdahalelere yol açıyor. Sağlık sistemimiz, tedavi odaklı bir döngüye hapsolmüş durumda. Oysa gerçek çözüm, toplumun sağlık okuryazarlığını yükseltmek, erken tanıyı yaygınlaştırmak ve sağlıklı yaşamı teşvik etmektir.

Bu koşullarda sağlığa erişim bir ayrıcalık hâline gelirken, sağlık çalışanları da giderek tükenen, değeri görünmeyen bir sistemin taşıyıcı unsurlarına dönüşüyor.

Katkı Paylarının Düşük Gelirli Gruplar İçin Tamamen Kaldırılması

Yeni Yaklaşım: Hedefli Sosyal Koruma

Katkı payları, yalnızca sağlık hizmeti alanın değil, tüm toplumun geleceğini etkileyen adaletsiz bir uygulamadır. Ancak tüm toplum için bir anda kaldırılması yerine, daha adil ve ekonomik olarak dengeli bir model benimsiyoruz:

- Düşük gelirli gruplar için katkı payları tamamen kaldırılacaktır.
- Bu gruplar, SGK veri tabanı, e-Devlet gelir beyanları ve sosyal yardım kriterleri üzerinden otomatik olarak belirlenecektir.
- Kronik hastalığı bulunan bireyler ayrıca önceliklendirilecektir.

Bütçe Üzerindeki Etki: Yönetilebilir Bir Maliyet

Düşük gelirli kesim için katkı paylarının kaldırılması, devletin toplam sağlık bütçesinin yalnızca %0,3'ü kadar bir yük oluşturur.

Bu miktar, örneğin kamu alımlarındaki israfın sadece küçük bir kısmının önlenmesiyle dahi karşılanabilir.

Erken teşhis ve düzenli takip artacağı için orta vadede devletin daha büyük sağlık harcamaları önlenmiş olacaktır.

Toplumsal Etki: Derin Bir Nefes

Sağlığa erişim yoksulluk yüzünden engellenmeyecek.

Özellikle kronik hastalığı olan yaşlılar ve engelli bireyler için büyük bir fark yaratılacak.

Bu sayede toplumun dezavantajlı kesimlerinde yaşam kalitesi artarken, sosyal devlet anlayışı güçlenecek.

GÜÇLÜ BİRİNCİ BASAMAK, SAĞLIKLI TOPLUM

Aile Hekimliği Sistemi 2.0

Daha Yakın! Daha Güçlü! Daha Etkili!

Her vatandaşın doğrudan ulaşabileceği güçlü bir birinci basamak sağlık sistemi kurulacaktır.

Aile hekimi başına düşen hasta sayısı azaltılacak, doktorlar hastalarını yakından tanıyacak ve etkin takip sağlayacak.

Haftanın 7 günü, günün 24 saati uzaktan ve yerinde sağlık danışmanlığı sunulacaktır.

Evde bakım hizmetleri, yaşlılar, engelliler ve kronik hastalar için yaygınlaştırılacak.

Basit tıbbi işlemler (enjeksiyon, dikiş, kulak yıkama, küçük cerrahiler) için hastaneye gitmeye gerek kalmadan, aile hekimliği merkezlerinde çözülebilecektir.

Toplum Sağlığı Modülleri:

“Mahallene sadece doktor değil, sağlık ekibi gelecek.”

Yeni bina yatırımı yapılmaksızın, mevcut aile sağlığı merkezlerine “toplum sağlığı hizmet modülü” eklenecektir.

Bu modül kapsamında haftalık rotasyon sistemiyle görev alacak uzmanlar:

- Diyetisyen (beslenme desteği, obezite ve diyabet takibi),
- Psikolog (ruh sağlığı danışmanlığı),
- Fizyoterapist (hareket ve kas-iskelet sağlığı desteği).

Bu uzmanlar aile hekimiyle birlikte çalışarak, mahalle bazlı bütüncül koruyucu sağlık hizmeti sunacaktır.

Ayrıca, bağımlılıkla mücadele, anne-çocuk sağlığı, bulaşıcı hastalık eğitimi gibi programlar da mahallelerde aktif biçimde yürütülecektir.

Bu modelle:

- Kronik hastalıklar düzenli takip edilecek,
- Erken tanı oranı artacak,
- Hastanelere başvuru sayısı düşecek,
- Genel sağlık harcamalarında uzun vadeli tasarruf sağlanacaktır.

Ulusal Eğitim ve Denetim Platformu (UDEP):

“Her sağlık çalışanı her yıl daha da güçlenecek.”

Aile hekimleri ve saha personeli için yılda en az bir kez dijital sınav ve gelişim eğitimleri uygulanacaktır.

Geliştirilecek ulusal platformda, yeni tıbbi gelişmeler, hasta iletişimi, acil müdahale protokolleri gibi başlıklarda zorunlu video eğitimler sunulacaktır.

Eğitimler sonunda puanlama ve yeterlilik belgesi verilecek, başarılı personele performans primi ve terfi önceliği sağlanacaktır.

Her aile sağlığı merkezi, yılda bir kez bağımsız kalite denetimi ile değerlendirilecek; hasta memnuniyeti, veri düzeni, müdahale etkinliği gibi kriterlerle gelişim desteklenecektir.

Ekonomik Gerçeklik ve Sürdürülebilirlik

Bu sistemin uygulanması için yeni bina yapımına gerek yoktur.

Mevcut sağlık altyapısı kullanılacak, yalnızca personel organizasyonu ve hizmet içeriği güçlendirilecektir.

Tahmini yıllık bütçe ihtiyacı, Türkiye sağlık bütçesinin yalnızca %1,2'si oranında ek bir kaynakla karşılanabilir.

Uzun vadede, kronik hastalıkların erken teşhisi ve hastaneye başvuruların azalması sayesinde bu yatırım kendini fazlasıyla geri ödeyecektir.

Sürekli Gelişim Zorunlu Hale Gelecek

Tüm sağlık personeli için yıllık zorunlu gelişim programları getirilecektir.

Uzaktan eğitim, yüz yüze seminer ve sınav bileşenleri içerecek, puanlanan bir sistem olacaktır.

Gelişim düzeyi, performans primleri ve terfilerle doğrudan bağlantılı olacaktır.

Bu eğitimler, aynı zamanda hizmet kalitesinin standardizasyonunu sağlayacaktır. Bir mahalledeki aile hekimiyle, üniversite hastanesindeki asistan doktor aynı etik ve bilgi temeline sahip olacak.

Sağlık İnsan Gücü Stratejisi

Tıp fakültelerinin kontenjanları, öğretim üyesi altyapısı artırılarak kontrollü biçimde genişletilecektir.

Kaliteden ödün vermeden yeni hekim yetiştirme süreci hızlandırılacaktır.

Hemşirelik, ebelik ve yardımcı sağlık personeli alanları güçlendirilecektir.

Meslek liseleri, ön lisans ve lisans programları arasında entegrasyon sağlanacaktır.

Mezunlara kamu istihdamı önceliği verilecektir.

Yurt dışındaki Türk sağlık profesyonellerinin ülkeye dönüşü teşvik edilecektir.

Uyum programları ve sosyal destek sağlanacaktır.

Nitelikli yabancı sağlık çalışanlarının sistemli ve kontrollü biçimde istihdamı sağlanacaktır.

Emekli hekim ve sağlık personeli, part-time statüde sisteme geri kazandırılacaktır.

Tecrübe aktarımı, danışmanlık ve eğitim alanlarında görev alabileceklerdir.

Uygulama Notu:

Bu reform paketi, uzun vadede sağlık sisteminin sürdürülebilirliğini garanti altına alacak şekilde yapılandırılmıştır. Bütçe yükü, sağlık bütçesine yıllık %1,3 ek kaynak tahsisi ile karşılanabilir. Bu kaynak, aşırı hastane başvurularının azalması ve hizmet verimliliğinin artmasıyla 3 yıl içinde kendini dengeleyecektir.

DİJİTAL SAĞLIK VE TEKNOLOJİ ENTEGRASYONU

Dijital Klinik Ekosistemi

Teknoloji, sağlık hizmetlerini fiziksel engellere takılmadan ulaşılabilir kılacak. Özellikle kırsal bölgelerde, uzman hekim desteğine erişim artacak.

Kırsal alanlarda yaşayan vatandaşlara uzaktan muayene imkânı sağlanacak.

Aile hekimleri, uzman hekimlerle video bağlantılı danışma sistemine geçecek.

Kronik hastalıkların takibi dijitalleştirilecek.

Diyabet, hipertansiyon gibi hastalıklarda mobil uygulama üzerinden sağlık verisi takibi yapılacak.

Acil durumlar için uzaktan ön değerlendirme sistemi kurulacak.

Vatandaş, video üzerinden ilk tıbbi yönlendirmeyi alacak, gerçek aciller önceliklendirilecek.

Ruh sağlığı danışmanlığı da dijital erişimle yaygınlaştırılacak.

Anksiyete, depresyon gibi sorunlar için uzaktan psikolojik destek sağlanacak.

Engelli bireyler ve yaşlılar için evden sağlık hizmetine dijital erişim kolaylaştırılacak.

Yapay Zekâ Destekli Sağlık Ekosistemi

Türkiye, dünyayla aynı anda yapay zekâ tabanlı sağlık sistemine geçecek.

Radyoloji görüntülerinde yapay zekâ destekli ön analiz sistemi kurulacak.

Erken teşhis oranı artacak, tanı süreleri kılalacak.

Kişiselleştirilmiş tedavi algoritmaları geliştirilecek.

Her bireyin genetik yapısı, yaşı, alerjileri göz önüne alınarak tedavi önerileri oluşturulacak.

İlaç etkileşimi uyarı sistemi hekim ekranlarına entegre edilecek.

Hatalı reçete riski en aza indirilecek, özellikle yaşlı hastalarda güvenlik artacak.

Sağlık verileri bulut tabanlı güvenli sistemde saklanacak.

Hasta geçmişi her hekim tarafından erişilebilir olacak, tekrar tetkik ve israf azalacak.

Veri Güvenliği ve Etik

Sağlık verileri yalnızca kişisel izinle, ulusal standartlara uygun şekilde işlenecek.

Yapay zekâ kararları hekim kontrolünde uygulanacak; otomatik değil, destekleyici sistem olacak.

Tüm sistem, Bilgi Güvenliği ve Hasta Hakları Mevzuatı'na uyumlu olarak geliştirilecek.

5. Önleyici Hekimlik ve Sağlığı Geliştirme

Koruyucu sağlık sadece bireysel değil, toplumsal bir görevdir.

a. Kapsamlı Tarama Programları

Önleyici hekimlik yaklaşımımızın temelinde erken tanı ve düzenli takip yer alır.

Kanser tarama programları yaygınlaştırılacaktır (meme, rahim ağzı, kolorektal vb.).

Kardiyovasküler risk değerlendirmeleri aile hekimi rehberliğinde yapılacaktır.

Diyabet, hipertansiyon ve obezite için erken uyarı sistemi kurulacaktır.

Ruh sağlığı değerlendirme protokolleri uygulanacaktır.

b. Sağlıklı Yaşam Tarzı Teşviki

Türkiye'de bireylerin büyük bölümü hareketsiz yaşam, kötü beslenme ve stresli gündelik koşullardan kaynaklı

sağlık sorunları yaşamaktadır. Bu kısır döngüyü kırmak için:

Sigara bırakma destek klinikleri yaygınlaştırılacak, nikotin tedavileri ücretsiz verilecektir.

Beslenme danışmanlığı her toplum sağlığı merkezinin temel hizmetlerinden biri olacaktır.

Stres yönetimi programları, dijital platformlar ve rehberlik servisleriyle desteklenecektir.

c. Toplum Katılımlı Sağlık Stratejileri (Kanada Modeli Uyarlaması)

Önleyici sağlık anlayışı yalnızca hastaneye gitmemek değil, toplumca sağlıklı kalmak demektir. Bu anlayışla:

Belediyelerle iş birliği içinde her ilçede Fiziksel Aktivite ve Sağlık Merkezleri kurulacaktır.

Bu merkezlerde; yürüyüş grupları, yaşlılara özel egzersiz sınıfları, kadınlara yönelik aerobik-zumba seansları, gençlere fitness ve spor destekleri sağlanacaktır.

Sağlık Bakanlığı, bu projeleri yerel STK'larla ortaklaşa yürütecek ve belediyelere proje bazlı fon sağlayacaktır.

Aile hekimleri bu merkezlere yönlendirme yapacak ve programlara katılım takibi dijital olarak izlenecektir.

Uygulama Prensipleri

Önleyici sağlık hizmetleri için genel sağlık bütçesinin %10-12'si ayrılacaktır.

Bu modelde asıl hedef, hastalık maliyetlerini uzun vadede düşürmek, halkın yaşam kalitesini artırmak ve erken ölüm oranlarını azaltmaktır.

Aile sağlığı merkezleri ve toplum sağlığı merkezleri entegre çalışarak sağlık odaklı bir mahalle kültürü oluşturacaktır.

SAĞLIK REFORMU GERÇEKÇİ VE AŞAMALI UYGULAMA TAKVİMİ

İlk 6 Ay Hızlı Müdahale ve Güven Oluşturma Dönemi

Hedef: Sistemin en kırılgan noktalarına anında çözüm üretmek, kamuoyunda güven sağlamak.

Düşük gelirli vatandaşlar için katkı payı tamamen kaldırılır.

Aile hekimliği kadroları genişletilir (sözleşmeli, emekli dönüşü ve yeni mezun istihdamı).

Dijital Klinik Ekosistemi pilot uygulamaları 10 kırsal bölgede başlatılır.

Sağlık çalışanları için dijital eğitim platformu kurulur.

TSM modeli pilot 50 ilçede başlatılır (mevcut binalar ve personelle).

1. Yıl Altyapı ve Hizmet Entegrasyonu

Hedef: Sağlık sisteminin taşıyıcı kolonlarını yeniden kurmak.

Toplum Sağlığı Merkezleri 500 ilçede aktif hale getirilir (Aile Hekimliği ile entegre yapı).

Sağlık çalışanı maaş artışı ve performans sistemi yürürlüğe girer.

7/24 danışmanlık ve evde bakım sistemi devreye alınır.

Ruh sağlığı destek hattı ve uzaktan terapi modelleri başlatılır.

Kronik hastalıklar için dijital takip sistemleri kurulur.

2. Yıl Dijitalleşme ve Kapsayıcılık

Hedef: Sistemi hem yaygınlaştırmak hem daha akıllı hale getirmek.

Yapay zekâ destekli tanı sistemleri radyoloji ve birinci basamakta kullanıma girer.

Ulusal tarama programları (kanser, diyabet, tansiyon) yaygınlaştırılır.

Sigara bırakma destek merkezleri, beslenme danışmanlığı ve hareketlilik kulüpleri TSM bünyesinde organize edilir.

Emekli sağlık personeli için dönüş programı başlatılır.

Sağlık teknolojisi Ar-Ge destek fonu kurulur.

3. Yıl Etki Analizi ve Yaygınlaştırma

Hedef: Reformun kalıcılığını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Etki analizi ve vatandaş memnuniyet anketleri ile uygulama değerlendirilir.

Önleyici sağlık bütçesi, toplam sağlık bütçesinin %10'unu aşar.

Aile hekimi başına düşen hasta sayısı Avrupa ortalamasına çekilir.

Katkı payı tamamen kaldırılır (bütçe dengesi sağlanmışsa).

Sağlık meslek liseleri ve hemşirelik okulları desteklenir.

Aile hekimi başına hasta sayısının hedef seviyeye düşürülmesi

Dijital sağlık sisteminin yaygınlaştırılması

Önleyici hekimlik programlarının tam uygulanması

III. EKONOMİ: İŞ, İNOVASYON VE GELECEK ODAKLI EKONOMİ

Sorun Nedir?

Türkiye ekonomisi, yıllardır orta gelir tuzağında sıkışmış durumda. Orta gelir tuzağı olgusu, büyüme oranları uzun süredir durağan olan orta gelirli ülkelere yönelik bir ekonomik tanımdır.

Türkiye ekonomisinde son yıllarda pek çok sorun yaşanmaktadır. Ülkemizde yaşanan krizler, uygulanan istikrarsız ve yanlış politikalardan kaynaklanmaktadır.

Kriz sonrası dönemlerde politikalar üretilerek veya önlem paketleri açıklanarak piyasalar rahatlatılmaya çalışılsa da, politik miyopluk neticesinde, uzun dönemli kalıcı çözümler araştırılmak yerine, temel odak bir sonraki seçimi kazanmaya çevrilmektedir.

Türkiye'nin ekonomik potansiyeline rağmen, yaşanan ekonomik sorunların etkisiyle büyüme hızı istenilen seviyelerde gerçekleşmemektedir. Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik kriz döngüsünden çıkabilmesi ve ekonomik sistemin verimli bir şekilde çalışabilmesi için bir dizi köklü reform yapılması gerekmektedir.

İş gücüne yeni katılan bireylerin istihdam olanakları daralmakta, girişimciler sermaye kaynaklarına erişimde güçlük yaşamaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin üretim süreçlerine ileri teknolojiyi entegre etme kapasiteleri sınırlı kalmaktadır. Çalışmaya ve üretime dayalı ekonomik düzen güç kaybederken, rant temelli gelir artışları toplumsal adaleti zedelemekte; emek yoğun kesimlerin yaşam koşulları giderek ağırlaşmaktadır.

Araştırma ve geliştirme harcamalarının yetersizliği, ülkenin teknoloji üretme kapasitesini sınırlandırmakta; yüksek maliyetli ithalata bağımlılığı artırmaktadır. Bu durum dışa bağımlılığı derinleştirerek cari açığın kronikleşmesine yol açmaktadır.

En dikkat çekici göstergelerden biri, Türkiye'de atıl işgücü oranının yüzde 25'in üzerinde seyretmesidir. Bu durum, fiilen çalışabilir durumda olan her dört bireyden birinin ekonomik sistemin dışında kaldığını ve işgücü piyasasının yapısal sorunlarının derinleştiğini ortaya koymaktadır. Önemli bir diğer risk unsuru ise dijital

dönüşüm sürecine kurumsal ve bireysel düzeyde hazırlıksız yakalanılmasıdır. Mevcut veriler, çalışanların yaklaşık dörtte birinin dijital yetkinlik eksiklikleri nedeniyle işini kaybetme endişesi taşıdığını göstermekte; bu da hem bireysel refah üzerinde baskı yaratmakta hem de üretkenlik, yenilik kapasitesi ve ekonomik sürdürülebilirlik üzerinde olumsuz etkiler doğurmaktadır.

Bu koşullar, işgücü piyasası dinamiklerinin yeniden değerlendirilmesini, insan sermayesinin güçlendirilmesini, teknoloji kullanımının yaygınlaştırılmasını ve istihdamın niteliğini artıracak politikaların uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Tüm bu sorun alanlarına cevap verebilecek kapsamlı ve dengeli bir yaklaşım olarak, ekonomik verimliliği toplumsal adalet ilkeleriyle uyumlu biçimde bütünleştiren **Sosyal Piyasa Ekonomisi Modeli** temel çözüm önerimizdir. Bu model, piyasa mekanizmasının dinamizmini korurken sosyal koruma ağlarını güçlendirmeyi, fırsat eşitliğini artırmayı ve sürdürülebilir kalkınmayı kurumsal bir çerçeveye oturtmayı hedeflemektedir.

Küresel Adalet ve Liyakat Partisi tarafından geliştirilen **Sosyal Piyasa Ekonomisi Modeli'** nin temel özellikleri şunlardır:

- Demokrasi ilkesine koşulsuz bağlılık gösteren ve özgürlükçü bir siyasal düzen içinde planlı kalkınmayı esas alan bir yaklaşımı benimser. Model, demokratik süreçlerin samimi ve tutarlı biçimde işletilmesini ekonomik gelişmenin önkoşulu olarak görür; siyasal özgürlüklerin, hukukun üstünlüğünün ve hesap verebilirliğin varlığını, ekonomik planlamanın başarısı için vazgeçilmez kabul eder.
- Ekonomik kalkınmanın yalnızca belirli grupların değil, toplumun tüm kesimlerinin aktif katılımıyla gerçekleştirilebileceği anlayışını merkezine alır. Bu nedenle model, kadınların, gençlerin, dezavantajlı bireylerin, KOBİ'lerin ve yerel girişimcilerin ekonomik sisteme dahil edilmesini, sürdürülebilir büyümenin toplumsal tabana yayılmasının temel şartı olarak değerlendirir.
- Toplumsal adalet hedefini ekonomik politika tasarımının odağına yerleştiren bir yapılanmayı temsil eder. Gelir dağılımındaki dengesizlikleri azaltmayı, vergide adaleti güçlendirmeyi ve ekonomik fırsatlara erişimde eşitliği artırmayı ilkesel bir sorumluluk olarak görür; sosyal politikalar ile piyasa mekanizması arasında dengeli bir ilişki kurmayı amaçlar.
- Eğitimde fırsat eşitliğini, toplumun tamamını üretken, yenilikçi ve rekabetçi bir ekonomik yapının parçası haline getirecek temel unsur olarak kabul eder. Nitelikli eğitime erişimi insan sermayesini güçlendiren bir yatırım olarak ele alır ve her bireyin potansiyelini gerçekleştirebilmesi için kapsayıcı bir eğitim ve ekonomi entegrasyonu oluşturmayı hedefler.

- Bir toplumun uluslararası alanda onurlu ve saygın bir konum elde edebilmesinin, ekonomik ve mali bağımsızlığın güvence altına alınmasıyla mümkün olacağını esas alır. Bu çerçevede, dışa bağımlılığı azaltacak üretim yapısının geliştirilmesi, güçlü bir mali disiplinin oluşturulması ve ulusal ekonomik kapasitenin artırılması, modelin uzun vadeli hedefleri arasında yer alır.
- Sosyal adalet ilkesini koruyarak serbest girişimcilik faaliyetlerini teşvik eder; sınıflar arası dayanışmayı güçlendiren bir ekonomik ve toplumsal denge oluşturmayı amaçlar. Bu yönüyle model, sanayileşmeyi yalnızca sermaye sahiplerinin değil, tüm toplumsal kesimlerin ortak refahını artıracak bir süreç olarak ele alır; işletmelerin rekabet gücünü yükseltirken sosyal koruma mekanizmalarını da güçlendirmeyi hedefler.
- Ekonomik sorunlara konjonktürel çözümler üretmek yerine, planlı, öngörülebilir ve düzenli bir kalkınma perspektifini esas alır. Bu stratejik yaklaşım, hem kısa vadeli dalgalanmalara karşı dayanıklılığı artırmayı hem de uzun vadeli kurumsal kapasiteyi güçlendirmeyi amaçlayarak, sürdürülebilir kalkınmanın sağlam bir temel üzerinde inşa edilmesini öngörür.

1. MAKROEKONOMİK DENGELER STRATEJİSİ: EKONOMİNİN DİREKSİYONUNU TUTMAK

Türkiye ekonomisi son yıllarda, giderek kalıcı hale gelen ve ekonomi politikalarının etki kapasitesini sınırlayan çok boyutlu yapısal dengesizliklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Fiyat istikrarının sağlanamaması sonucunda yüksek ve dalgalı seyreden enflasyon oranları, özellikle sabit ve dar gelirli kesimlerin alım gücünü hızlı biçimde aşındırmakta; hanehalkı refahını ve iç talebin istikrarını olumsuz etkilemektedir. Buna paralel olarak, kamu maliyesinde ortaya çıkan genişleyici bütçe açıkları ve artan iç borçlanma gereksinimi, mali disiplinin zayıflamasına ve borçlanma maliyetlerinin yükselmesine yol açarak ekonominin orta ve uzun vadeli sürdürülebilirliğine dair riskleri artırmaktadır.

Para politikasının yürütülmesinden sorumlu kurumların, özellikle Merkez Bankası'nın, siyasi müdahalelere maruz kalması, politika bağımsızlığının aşınmasına ve beklenti yönetiminin etkinliğinin zayıflamasına neden olmaktadır. Bu durum, kur şoklarının daha sık ve daha sert yaşanmasına zemin hazırlamakta; finansal piyasalardaki öngörülebilirliği azaltarak yatırım kararlarının ertelenmesine, girişimcilik faaliyetlerinin daralmasına ve sermaye oluşumunun zayıflamasına yol açmaktadır. Vergi sisteminin yapısal nitelikteki adaletsizlikleri ise ekonomik yükün önemli ölçüde dolaylı vergiler üzerinden toplanması nedeniyle

derinleşmekte; gelir dağılımını bozarak toplumsal eşitsizlikleri artırmakta ve gelir dağılımında adalet ilkesine zarar vermektedir.

Partimiz, tüm bu sorun alanlarını eş zamanlı olarak ele almayı hedefleyen kapsamlı bir ekonomik yönetim yaklaşımını benimsemektedir. Önerilen çerçeve, kısa vadeli mikro düzeyde politika araçlarıyla kurumsal kapasiteyi güçlendirmeyi, istihdamı desteklemeyi ve üretim süreçlerindeki verimliliği artırmayı amaçlarken; aynı zamanda mali disiplinin yeniden tesis edilmesini, para politikasının bağımsızlığının güvence altına alınmasını ve ekonomik dengeyi koruyacak istikrarlı bir makroekonomik yapılanmayı esas almaktadır. Bu bütüncül politika yaklaşımı, ekonomik istikrar ile toplumsal refah arasındaki ilişkiyi güçlendirerek sürdürülebilir büyümenin kurumsal temelini oluşturmayı hedeflemektedir.

Hedeflerimiz:

- Enflasyonu kademeli olarak düşürerek, ilk üç yıl içinde % 10'un altına indirmeyi amaçlıyoruz.
- Genel devlet bütçe açığını, GSYH'nin % 2'si seviyesine çekmeyi stratejik bir öncelik olarak benimsiyoruz.
- Kamu borç stokunun GSYH'ye oranını % 20' nin altına çekerek mali sürdürülebilirliği güçlendirmeyi planlıyoruz.
- Merkez Bankası'nın para politikası üzerindeki siyasi müdahalelere karşı yasal bağımsızlığını güvence altına almayı ve karar alma süreçlerinde kurumsal özerklik tesis etmeyi taahhüt ediyoruz.
- Vergi yapısında adalet ve gelir kaynaklarının sürdürülebilirliği için, dolaysız vergilerin payını artırarak gelir sistemimizde % 52–53 aralığına yükseltilmesini vizyon olarak benimsiyoruz.

Politika Araçlarımız:

- Merkez Bankası Kanunu yeniden düzenlenecek; para politikası bağımsızlığı ve hesap verebilirlik kurumsal güvence altına alınacaktır.

Bu düzenlemenin temel gerekçesi, fiyat istikrarının sağlanmasının ancak siyasi baskılardan arındırılmış, öngörülebilir ve bilimsel ilkelere dayalı bir para politikası çerçevesiyle mümkün olabilmesidir. Bağımsız bir Merkez Bankası, piyasalarda güven tesis ederek yatırım kararlarını destekleyecek, enflasyon beklentilerini çıpalandıracak ve makroekonomik istikrarın sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, karar alma süreçlerinde şeffaflığı artıran, hesap verebilirliği güçlendiren ve kurumsal özerkliği açık biçimde tanımlayan yasal düzenlemeler öncelikli olacaktır.

- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu güncellenecek; kamu harcamalarının etkinliği ve verimliliği artırılabilecektir.

Mevcut kamu mali yönetim yapısında harcamaların etki analizleri sınırlı olurken, kaynak tahsisinde performans odaklı mekanizmalar zayıf kalmakta ve mali disiplin kesintiye uğramaktadır. Güncellenmiş bir çerçevede, kamu kaynaklarının ekonomik, sosyal ve kurumsal çıktılar açısından daha etkin kullanılmasını sağlayarak bütçe süreçlerinin rasyonel ve hesap verebilir biçimde yürütülmesine imkân tanıyacaktır. Böylece mali sürdürülebilirlik güçlenecek, kamu hizmetlerinin kalitesi artırılabilecektir.

- Kayıt dışı ekonomiyle mücadele amacıyla dijital denetim altyapısı güçlendirilecektir.

Vergi tabanının daralmasına, haksız rekabete ve kamu gelirlerinde istikrarsızlığa yol açan kayıt dışılık sorununu yapısal olarak azaltmayı hedeflemekteyiz. Dijital teknolojilerin kullanıldığı bütünlük denetim mekanizmaları, işlem takibini otomatikleştirerek beyan dışı faaliyetleri azaltacak, ekonomik şeffaflığı artıracak ve gelir politikasının öngörülebilirliğini güçlendirecektir. Aynı zamanda işletmeler arasındaki rekabet koşulları daha adil bir zemine kavuşacaktır.

- Artan oranlı vergi reformu hayata geçirilecek; çok kazananın daha yüksek, az kazananın ise daha düşük vergi yükü taşıdığı adil bir sistem tesis edilecektir.

Mevcut vergi yapısında dolaylı vergilerin yüksek payı nedeniyle düşük ve orta gelirli kesimler orantısız bir yük altında bulunmaktadır. Gelir ve servet üzerinden alınan doğrudan vergilerin payının artırılması, hem gelir dağılımının iyileştirilmesine katkı sağlayacak hem de vergi sisteminin sosyal adalet ilkeleriyle uyumluluğunu güçlendirecektir. Böylece hem mali kapasite artırılabilecek hem de vergilemede yatay ve dikey adalet tesis edilecektir.

- Borçlanma disiplini güçlendirilecek; kamu borç stokunun faiz yükü sürdürülebilir seviyelere indirilecektir.

Artan borçlanma maliyetleri bütçe üzerinde baskı yaratmakta, faiz giderleri diğer harcama kalemlerini daraltmakta ve ekonomik politika esnekliğini sınırlamaktadır. Sağlam bir borçlanma disiplini, mali riskleri azaltır, devletin borçlanma koşullarını iyileştirir ve büyüme üzerinde olumsuz etki yaratan faiz yükünün azaltılmasına katkı sağlar. Bu çerçevede borç yönetimi şeffaf, sorumlu ve uzun vadeli sürdürülebilirliği esas alan bir anlayışla yeniden yapılandırılacaktır.

Uygulama Mekanizmaları:

Hazine ve Maliye Bakanlığının kurumsal liderliğinde ve yasama organının demokratik meşruiyetinden yararlanılarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında çok partili bir yapıdan oluşan “Ekonomik Denge İzleme Komisyonu” tesis edilecektir. Bu komisyonun kuruluş amacı, makroekonomik istikrarın sürekliliğini sağlamak, ekonomik yönetim süreçlerine kurumsal denetim ve şeffaflık kazandırmak ve ekonomi politikalarının etkisini düzenli biçimde değerlendirecek üst düzey bir izleme mekanizması oluşturmaktır. Komisyonun çok partili niteliği, ekonomik kararların geniş uzlaşma kültürü içinde ele alınmasına katkı sağlayacak; ekonomi yönetiminin toplumsal ve siyasi güvenilirliğini artıracaktır.

Komisyon, kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin Sayıştay raporlarını, merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmelerini, borçlanma göstergelerini ve kamu maliyesine dair tüm kritik göstergeleri üçer aylık dönemler itibarıyla sistematik olarak inceleyecek ve bulguları kamuoyu ile paylaşacaktır. Bu düzenli raporlama mekanizması, kamu harcamalarının etkinliği, vergi politikalarının sonuçları ve makroekonomik dengelerin durumu hakkında zamanlı bilgi akışı sağlayarak ulusal ekonomi politikalarının hesap verebilirliğini artıracaktır.

Ayrıca, Sayıştay denetiminin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi bu mekanizmanın en önemli tamamlayıcı unsurlarından olacaktır. Sayıştay'ın bağımsız, teknik nitelikte ve uluslararası standartlara uyumlu bir dış denetim kurumu olarak faaliyet göstermesi; bütçe uygulamalarının hukuka uygunluğunun, verimliliğinin ve etkinliğinin nesnel biçimde değerlendirilmesini mümkün kılacaktır. Denetim gücünün artması, kamu kaynaklarının tahsisinde disiplinin sağlanmasına, israfın önlenmesine ve kamu mali yönetiminin uzun vadeli sürdürülebilirliğine doğrudan katkıda bulunacaktır. Böylece bütçe denetimi daha güçlü bir kurumsal yapı ile desteklenecek; mali şeffaflık, kamu yönetiminde güven tesis eden temel bir ilkeye dönüştürülecektir.

Beklenen Etkiler:

Kısa Vadeli Etkiler:

Öngörülen kurumsal reformların hayata geçirilmesiyle birlikte, ekonomi yönetimine ilişkin öngörülebilirlik güçlenecek ve piyasalarda güven algısı belirgin biçimde artacaktır. Merkez Bankası'nın bağımsızlığının yasal güvence altına alınması, kamu maliyesi süreçlerinin şeffaflaştırılması ve çok partili Ekonomik Denge İzleme Komisyonu'nun düzenli raporlama mekanizmaları, yatırımcı beklentilerini olumlu yönde şekillendirecek; iç ve dış yatırım ortamının daha istikrarlı bir çerçeveye oturmasını sağlayacaktır. Bu gelişmelere paralel olarak döviz

kurundaki dalgalanma azalacak, kurun istikrar kazanması finansal piyasalarda risk priminin düşmesine ve kısa vadeli sermaye hareketlerinin daha rasyonel bir şekilde yönlenmesine katkıda bulunacaktır.

Orta Vadeli Etkiler:

Kamu mali yönetiminin güçlendirilmesi, dijital denetim altyapısı ile kayıt dışılığın azaltılması ve vergi kompozisyonunun doğrudan vergiler lehine yeniden yapılandırılması sonucunda, bütçe disiplininin kalıcı biçimde tesis edilmesi mümkün olacaktır. Bu süreç, kamu harcamalarının etkinliğinin artmasını ve bütçe açığının kademeli olarak daralmasını sağlayacaktır. Aynı dönemde bağımsız para politikası ve güçlü bir mali çerçevenin birlikte işlemesi, enflasyon beklentilerini sağlam biçimde çıpalayarak fiyat istikrarının sağlanmasına zemin hazırlayacak; enflasyonun orta vadede kontrol altına alınmasına yönelik yapısal bir iyileşme yaratacaktır.

Uzun Vadeli Etkiler:

Ekonomik yönetişimin kurumsallaşması, mali disiplinin kalıcı hale gelmesi ve üretim yapısının dışa bağımlılığı azaltacak şekilde dönüştürülmesiyle birlikte Türkiye ekonomisi uzun vadede düşük enflasyon, düşük faiz ve yüksek öngörülebilirlik içeren bir makroekonomik dengeye kavuşacaktır. Bu yapı, sürdürülebilir büyüme dinamiklerinin güçlendirilmesini, istihdam artışının desteklenmesini ve ekonominin kendi iç kaynaklarıyla daha istikrarlı bir gelişme patikasında ilerlemesini mümkün kılacaktır. Böylelikle hem özel sektör yatırımlarının niteliği ve hacmi artacak hem de toplumun genel refah düzeyi yükselerek ekonomik kalkınmanın toplumsal temeli sağlanacaktır.

Genç Girişimcilik Devrimi

Gençlerin ekonomik hayata katılımını artırmayı ve yenilikçi iş modellerinin önündeki finansman engellerini ortadan kaldırmayı amaçlayan bu program, “iyi bir fikrin karşısında finansal engellerin artık belirleyici olmayacağı” ilkesine dayanmaktadır. Programın temel hedefi, gençlerin yaratıcı potansiyelini harekete geçirerek ekonomik çeşitliliği artırmak ve ülkenin yenilik kapasitesini güçlendirmektir.

Faizsiz Girişimci Destek Programı

Yirmi beş yaşına kadar olan tüm genç bireyler, yenilikçi iş fikirlerini ve uygulanabilir iş planlarını sunmaları halinde faizsiz ve kefilsiz girişim kredisine erişebilecektir. Kredinin sağlanmasında tek belirleyici unsur, başvurunun nitelik temelli bir değerlendirme sürecinden geçerek onaylanması olacaktır. Bu amaçla her ilde

üniversitelerin ilgili birimleri, ticaret odaları ve yerel yöneticilerden teşkil edilen Girişim Komisyonları oluşturulacak; söz konusu komisyonlar başvuruların teknik, ekonomik ve toplumsal katkısını değerlendirecektir.

Kredilerde ilk iki yıl geri ödeme şartı aranmayacak, sonraki dönemde ise genç girişimcinin gelir düzeyini esas alan adil bir ödeme modeli uygulanacaktır. Ayrıca girişimciler ilk iki yıl boyunca vergi muafiyetinden yararlanacaklardır. Girişimin başarısız olması halinde, genç başvuru sahibi yeniden programa başvurma hakkını koruyacak; önceki borcu ise gelir durumuna göre yeniden yapılandırılacak veya sosyal risk yönetimi ilkeleri doğrultusunda silinebilecektir. Böylece “teşebbüste bulunmak lüks değil, temel bir hak ve desteklenmesi gereken bir girişimcilik davranışıdır” anlayışı kurumsallaşacaktır.

KOBİ Güçlendirme Programı

“Üretileni Yaşat, Yerelden Büyüt!” yaklaşımı ile tasarlanan bu program, Türkiye’de istihdamın büyük bölümünü oluşturan KOBİ’lerin dijital dönüşüme erişim, finansman kaynaklarına ulaşım ve uluslararası rekabet gücü bakımından karşılaştığı sorunları gidermeyi hedeflemektedir. Programın amacı, yüksek maliyetli ve hantal teşvik modelleri yerine, KOBİ’lerin gerçek ihtiyaçlarına göre şekillendirilen yönlendirme temelli, sade ve etkili çözümler sunmaktır.

a. Mikro Dijitalleşme Desteği

Her ilçede yeni yatırım yükü oluşturmadan, mevcut kamu altyapıları (KOSGEB birimleri, halk eğitim merkezleri ve belediyelerin ek hizmet binaları) kullanılarak KOBİ Danışma Noktaları oluşturulacaktır. Bu noktalarda işletmelere temel dijital dönüşüm hizmetleri sağlanacaktır. Bunlar arasında e-fatura ve temel yazılım sistemlerinin kurulumu, ücretsiz yerli e-ticaret platformlarına erişim ve KOBİ düzeyine uygun dijital pazarlama eğitimleri yer almaktadır. Büyük hacimli hibeler yerine, dönüşüme gerçekten hazır olan işletmelere odaklanarak, küçük fakat etkili yönlendirme temelli destekler uygulanacaktır.

b. Üretim ve Verimlilik Desteği

KOBİ’lerin yüksek teknoloji yatırımı yapma zorunluluğu olmadığı kabul edilerek, verimlilik artışına doğrudan katkı sağlayan küçük ölçekli yatırımlar desteklenecektir. Bu kapsamda enerji verimliliği uygulamaları, iş sağlığı ve güvenliği ekipmanları ile temel üretim makinelerinin yenilenmesine yönelik destekler sağlanacaktır. Destek, kısmi hibe ile düşük faizli krediden oluşan karma bir modelle finanse edilecek; kadın girişimciler ile kırsal üreticilere öncelikli erişim hakkı tanınacaktır.

c. Mikro İhracat Kapısı

KOBİ'lere kısa süreli ve uygulamaya dönük bir ihracat eğitim programı sunularak, uluslararası pazarlara erişim kapasitesi artırılabilecektir. Eğitimi başarıyla tamamlayan işletmelere tanıtım ve pazarlama desteği, gümrük süreçlerine ilişkin rehberlik ve uluslararası fuar programlarına erişim sağlanacaktır. Bu yaklaşım, KOBİ'lerin sınırlı kaynakla yürüttükleri faaliyetleri dış pazarlara açabilecek bilgi ve altyapıya ulaşmalarını mümkün kılacaktır.

Uygulama Mantığı

Programın ana prensibi, yeni kurumlar inşa etmek yerine mevcut kamu kapasitesini etkin biçimde kullanmaktır. Bu nedenle KOSGEB, İŞKUR ve yerel kamu binaları temel fiziksel altyapıyı oluşturacaktır. Her destek bileşeni, sahadan toplanan veriler ve yerel ihtiyaç analizleri doğrultusunda şekillendirilecek; kaynak israfı önlenerek yerel üreticiler için hedefli, isabetli ve sürdürülebilir destek mekanizmaları uygulanacaktır.

2. MESLEKİ EĞİTİM SANAYİ ENTEGRASYONU

Türkiye İçin Yeni Bir Beceri, Üretim ve Yenilik Ekosisteminin İnşası

TEMEL VİZYON

Türkiye'nin genç nüfus avantajı, güçlü sanayi geleneği ve geniş üretim kapasitesi, küresel rekabetin gerektirdiği beceri dönüşümüyle tam anlamıyla buluşturulamamaktadır. Bu nedenle mesleki eğitim, yalnızca teknik iş gücü yetiştirme süreci olarak değil; üretim kültürü, çalışma etiği, toplumsal fayda bilinci ve yenilikçi düşünmeyi bir araya getiren bütüncül bir yaşam pratiği olarak yeniden tasarlanacaktır. Yeni model; eğitim, sanayi ve toplumsal değerleri aynı yapının bileşenleri hâline getiren entegre bir beceri-üretim ekosistemi oluşturmayı hedeflemektedir.

SİSTEMİK YAPI

Eğitim–Üretim Yaşam Kampüsleri (Yeni Nesil Okul–Sanayi İş Birliği Modeli)

Her ilde, bölgenin ekonomik ve sektörel ihtiyaç profiline uygun şekilde konumlandırılacak Eğitim–Üretim Yaşam Kampüsleri, mesleki eğitimi tek boyutlu bir okul modeli olmaktan çıkarıp, çok yönlü bir üretim-ekosistem merkezine dönüştürecektir. Bu kampüsler bünyesinde:

- Modern meslek liseleri ve uygulamalı laboratuvarlar,

- Atölyeler, prototipleme alanları ve ortak üretim tesisleri,
- Organize sanayi bölgeleriyle entegre, gerçek sipariş akışının işlendiği üretim birimleri,
- Kooperatif-tabanlı öğrenci üretim merkezleri,
- Sosyal, psikolojik ve etik gelişim modüllerinin bulunduğu yaşam alanları

bir arada faaliyet gösterecektir. Böylece öğrenci, yalnızca teorik bilgi değil; üretim süreçlerine katılım, takım çalışması, yenilik kültürü ve çalışma etiği gibi doğrudan iş yaşamına uyarlanabilir deneyimler kazanacaktır.

SÜREÇ ENTEGRASYONU

Sanayi ile Gerçek Zamanlı Bağlantı Mekanizmaları

a. Sanayi Odaklı Müfredat Konseyleri

Tüm meslek liselerinin müfredatı, her yıl düzenli olarak sanayi ve ticaret odalarının ihtiyaç analizleriyle uyumlu biçimde güncellenecektir. Eğitimciler, sektörel temsilciler, işveren birlikleri ve teknoloji uzmanları ortak çalışma gruplarında görev alacak; böylece eğitsel içerik, piyasadaki nitelik talebiyle dinamik bir ilişki içinde sürekli yenilenecektir.

b. OSB Eğitim Koordinasyon Ofisleri

Her organize sanayi bölgesine bağlı çalışacak bu ofisler, güncel iş gücü talebini doğrudan meslek liselerine iletecek; öğrencilerin staj, uygulamalı eğitim ve işbaşı programlarına erişimini kolaylaştıracaktır. Böyle ince ayarlı bir koordinasyon yapısı, iş dünyası ile eğitim kurumları arasındaki yapısal kopukluğu ortadan kaldıracaktır.

c. Tematik Okullaşma ve Bölgesel Uzmanlaşma

Her il veya bölge, ekonomik yapısı ve sektör potansiyeline uygun özel bir mesleki odak alanı belirleyecektir. Örneğin, otomotiv tedarik zinciri yoğun illerde otomotiv teknolojileri; tarımsal üretimin güçlü olduğu bölgelerde gıda teknolojileri; yazılım ekosisteminin geliştiği merkezlerde yapay zekâ ve bilişim temelli alanlar öne çıkarılacaktır.

3. BECERİ EŞLEŞMESİ

Dijital Altyapı ve Yapay Zekâ Destekli Yönlendirme

a. Yapay Zekâ Tabanlı Yetenek Profilleri

Öğrencilerin kişisel becerileri, eğitim çıktıları ve çalışma alışkanlıkları dijital bir portfolyoda toplanacak, yapay zekâ tabanlı eşleştirme sistemi ile sanayideki açık pozisyonlara yönlendirilecektir. Böylece hem işverenlerin doğru niteliğe erişim süresi kısılacak hem de öğrencilerin kendilerine uygun kariyer yolları bilimsel yöntemlerle belirlenecektir.

b. Dijital Beceriler Pasaportu

Her mezun için yaşam boyu geçerli dijital bir sertifikasyon sistemi oluşturulacak; bu pasaport tüm işverenlerce tanınan standart bir yeterlilik kimliği olarak kullanılacaktır. Böylece bireylerin mesleki gelişimi izlenebilir hâle gelecek; beceri güncelleme süreçleri kolaylaşacaktır.

3.1. Ekonomik Teşvikler

Mezun–İşveren Eşleşmesini Güçlendirme Politikaları

a. SGK İşveren Priminde %100 Destek

Meslek lisesi mezunlarını ilk 12 ay içinde istihdam eden işletmelerin işveren primi tamamen devlet tarafından karşılanacaktır. Bu destek:

- İşveren üzerindeki maliyet baskısını azaltacak,
- Mezunların istihdamını hızlandıracak,
- Nitelikli genç istihdamı için somut bir teşvik oluşturacaktır.

Ayrıca en az 12 ay istihdam zorunluluğu getirilerek kötüye kullanım risklerinin önüne geçilecektir.

b. Kooperatif Tabanlı Üretim ve Gelir Paylaşımı Sistemi

Öğrencilerin üretime aktif katılımını sağlamak için okullarda öğrenci kooperatifleri kurulacak; elde edilen gelir, öğrencinin emeğini ödüllendiren ve okulun teknik kapasitesini güçlendiren adil bir paylaşım ile dağıtılacaktır (öğrenci %50, okul %30, yatırım fonu %20).

3.2. Etik ve Sosyal Boyut

Üretim Ahlakı, Vatandaşlık ve Toplumsal Sorumluluk

Mesleki eğitim, yalnızca teknik beceriden ibaret olmayacak; çalışma hayatının etik kuralları, toplumsal sorumluluk, çevresel duyarlılık, dijital vatandaşlık ve üretim ahlakı gibi ilkeler zorunlu ders modülleri hâlinde

müfredatın parçası olacaktır. Böylece üretimin yalnızca ekonomik değil, toplumsal ve ahlaki boyutu da güçlendirilecektir.

3.3. Kurumsal ve Hukuki Altyapı

a. Mesleki Eğitim–Sanayi Entegrasyon Konseyi

MEB, TOBB, TESK, YÖK, sendikalar, büyük sanayi temsilcileri ve ilgili kamu kurumlarının yer aldığı bu üst kurul; stratejik planlama, performans izleme, denetim, veri analizi ve raporlama görevlerini üstlenecektir.

b. Sertifikasyon ve Yeterlilik Yasası

Mesleki yeterliliklerin sektörel bazda yeniden tanımlandığı, ulusal ve bölgesel ölçekte geçerli dijital sertifika sisteminin zorunlu hâle getirildiği yeni bir yasal çerçeve oluşturulacaktır. Böylece iş gücü piyasası ile eğitim sistemi arasındaki uyum kurumsal güvenceye kavuşacaktır.

4. ARAŞTIRMA–GELİŞTİRME VE İNOVASYON ATILIMI

Bilgi Temelli Ekonomiye Geçişin Stratejik Motoru

Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması için Ar-Ge kapasitesinin artırılması, teknoloji üretimi ve inovasyon süreçlerinin kurumsal temele oturtulması zorunludur. Bu kapsamda iddialı bir dönüşüm programı uygulanacaktır.

4.1. Vergi Teşvikleri ile Ar-Ge'nin Finansal Güçlendirilmesi

KOBİ'lere %100, büyük işletmelere %50 Ar-Ge vergi indirimi;

Stratejik sektörlerde %150'ye varan süper teşvik modeli;

Patent Box uygulamasıyla ticarileştirilen fikri hak gelirlerinde kurumlar vergisi avantajı;

Kötüye kullanımı önlemek için TTO merkezli denetim ve belgelendirme zorunluluğu.

4.2. Üniversite–Sanayi İş Birliğinin Kurumsallaştırılması

Tüm üniversitelerde TTO zorunlu olacaktır. Kamu destekli projelerde sanayi ortaklığı şartı aranacak; ortak patent, hızlı prototipleme ve ticarileşme mekanizmaları yaygınlaştırılacaktır.

4.3. Uluslararası Ar-Ge Merkezlerini Çekme Stratejisi

Yabancı teknoloji firmalarına:

- 5 yıl kurumlar vergisi muafiyeti,
- Hızlı vize ve gelir vergisi kolaylığı,
- Yüksek teknoloji serbest bölgelerine erişim

gibi güçlü teşvikler sağlanacaktır.

4.4. Genç İnovatörlerin ve KOBİ'lerin Desteklenmesi

İnovasyon Burs Programı, Kamusal Patent Bankası ve dijital Ar-Ge pasaportu gibi uygulamalar ile gençlerin ve KOBİ'lerin yenilik üretme kapasitesi artırılabacaktır.

4.5. Etki Temelli Teşvik Sistemi

Desteklerin yalnızca “harcama” değil, patent, üretim, ihracat ve istihdam etkileri üzerinden değerlendirildiği yeni bir performans esaslı teşvik modeli uygulanacaktır.

5. DİJİTAL EKONOMİ DÖNÜŞÜMÜ

Dijitalleşme, Türkiye'nin yeni kalkınma stratejisinin merkezinde yer alacak; KOBİ'ler, genç girişimciler, kamu kurumları ve finansal sistem bu dönüşümün aktif bileşenleri hâline getirilecektir.

5.1. KOBİ'lerin Dijital Ekonomiye Entegrasyonu

Her ilde kurulacak Dijital Ticaret Destek Merkezleri aracılığıyla:

- E-ticaret ve e-ihracat eğitimleri,
- Dijital altyapı hibeleri,
- Komisyonuz mikro POS çözümleri,
- Akıllı lojistik altyapısı

sunulacaktır.

5.2. Fintech ve Dijital Bankacılık Ekosisteminin Güçlendirilmesi

Fintech lisanslama süreçleri sadeleştirilecek, açık bankacılık düzenlemeleri netleştirilecek ve Türkiye bölgesel bir fintech inovasyon merkezi hâline getirilecektir.

5.3. Blockchain Tabanlı Kamu Uygulamaları

Tapu, ihale, tedarik zinciri ve eğitim sertifikalarında blockchain destekli güvenilir işlem altyapısı kurulacak; lisanslı kripto varlık platformları için modern bir yasal çerçeve oluşturulacaktır.

5.4. Dijital Altyapı ve Güvenlik

Dijital uçurumun azaltılması, e-devlet hizmetlerinin mobil erişiminin artırılması ve modern bir Dijital Haklar Yasası'nın çıkarılması temel hedef olacaktır.

BEKLENEN SONUÇLAR

Bu bütünleşik modeller:

- Mesleki eğitim ile sanayi arasındaki yapısal kopukluk giderilecek,
- Gençlerin üretim ve istihdam süreçlerine katılımı artacak,
- Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payı yükselerek %2,5 seviyesine yaklaşacak,
- KOBİ'lerin dijital dönüşümü hızlanacak,
- İhracata dayalı yüksek katma değerli üretim genişleyecek,
- Türkiye, bilgi-temelli inovasyon ekonomisine geçişte bölgesel güç konumuna yaklaşacaktır.

IV. SOSYAL ADALET: "KİMSE GERİDE KALMAYACAK"

Sorun Nedir?

Türkiye'de gelir eşitsizliği OECD ortalamasının çok üzerinde. En zengin yüzde yirminin toplam gelirden aldığı pay yarıya yakınken, en yoksul yüzde yirminin sadece altıda birini alması, fırsat eşitliğinin ciddi şekilde ihlal edildiğinin göstergesi.

Kadın işgücü katılımı düşük seviyede kalmış, yaşlı ve engelli hakları ihmal ediliyor. Bölgesel kalkınmışlık farkları üç kata yakın çıkıyor.

Çözümümüz: Kapsamlı Sosyal Adalet Reformu

Giriş Vizyonu

Kapsayıcı bir toplumsal düzen inşa etmek; gelir eşitsizliğini azaltmak, kimseyi geride bırakmayan hizmetler sunmak ve bölgesel kalkınma farklarını ortadan kaldırmak temel hedefimizdir. Toplumun tüm kesimlerini eşit ve onurlu biçimde yaşatacak bu program, sadece sosyal refahı değil, aynı zamanda kalıcı bir uzlaşma iklimini de teminat altına alacaktır.

4. Yaşlı ve Engelli Hakları

Yaşlılar ve engelliler için bağımsız, saygın ve erişilebilir bir yaşam:

- Evde bakım hizmetleri ve artan maaşlar
- Erişilebilir kamu hizmetleri ve ulaşım
- Ücretsiz destek teknolojileri

Beklenen Etki: Sosyal dışlanmanın önlenmesi, bakım yükünün azalması.

5. Bölgesel Kalkınma ve Kırsal Dönüşüm

Tüm bölgelerin potansiyelini harekete geçirecek eşitlikçi model:

- Doğu ve Güneydoğu için özel yatırım ve eğitim programları
- Kırsal kalkınma: kooperatifler, genç çiftçi destekleri, kırsal turizm
- Altyapı ve hizmet erişiminin güçlendirilmesi

Beklenen Etki: İç göçün yavaşlaması, yerinde kalkınma.

6. Uygulama Stratejisi ve Finansman Modeli

- Lüks tüketime vergi artışı
- Kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması
- Mevcut bütçede önceliklendirme ve israfın önlenmesi

Pilot uygulama: 18 ay içinde 10 ilde

Ülke geneli yaygınlaştırma: 3 yıl içinde

7. Stratejik Hedefler

- Gelir eşitsizliği oranını OECD ortalamasına düşürmek
- Kadın istihdam oranını %45'e çıkarmak
- 0 - 6 yaş grubunun tamamını kapsayan bakım ve eğitim sistemi kurmak
- Engelli bireylerin erişilebilirlik oranını %100'e çıkarmak
- Doğu ve Güneydoğu'da bölgesel kalkınma farkını %30 azaltmak

Uygulama Takvimi

İlk Altı Ay:

- Asgari ücretliden gelir vergisi kaldırılması
- Zenginlik vergisinin uygulanması
- Çocuk bakım ödeneğinin başlatılması

Birinci Yıl:

- Her mahallede kreş garantisi
- Kadın girişimcilik kredi programı
- Yaşlı ve engelli maaş artışları

Üçüncü Yıl:

- Kadın işgücü katılımında önemli artış
- Gelir eşitsizliğinde iyileşme
- Yaşlı ve engelli haklarının tam uygulanması

V. DİJİTAL DÖNÜŞÜM: KAPSAMLI VE KAPSAYICI BİR GELECEK**Sorun ve Gerekçe**

Türkiye'nin dijital dönüşüm süreci, sanayi, kamu hizmetleri ve gündelik yaşamı dönüştürme potansiyeline sahiptir. Ancak bu dönüşüm, toplumun tüm kesimlerini eşit biçimde içine alamamaktadır. Özellikle yaşlı nüfus, kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşlar, düşük gelirli haneler, kadınlar ve dijital okuryazarlığı sınırlı bireyler, dijital dünyaya erişimde ciddi dezavantajlar yaşamaktadır.

Aynı zamanda kamu hizmetlerinin dijitalleşmesinde parçalı yapılar, dijital beceri eksikliği nedeniyle iş gücü güvensizliği ve siber güvenlik açıkları, bu alanda bütünsel bir strateji ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Hedefimiz

Toplumun tüm kesimlerinin dijital dönüşümden adil biçimde faydalandığı, kamu hizmetlerine kolayca erişebildiği, dijital becerilerin yaşam boyu geliştirildiği ve teknolojinin insan onuruna hizmet ettiği bir dijital Türkiye inşa etmek.

Çözümümüz: Kapsamlı ve Kapsayıcı Dijital Dönüşüm Stratejisi

1. Dijital Erişim ve Altyapı Eşitliği

Fiber Optik Ağ Yaygınlaştırması: Tüm yerleşim yerlerine yüksek hızlı internet erişimi sağlanacak. Kamu-özel ortaklığı modeli ile altyapı paylaşımı teşvik edilecek, piyasa rekabeti korunacaktır.

5G ve Gelecek Nesil Teknolojiler: Ulusal 5G stratejisi uygulanacak. Yerli ve milli 5G çözümleri desteklenecek. Akıllı şehir uygulamaları ve Endüstri 4.0 entegrasyonu hızlandırılacaktır.

Dijital Uçurumu Kapatma Programı:

- Kırsal bölgelerde ücretsiz internet alanları kurulacak.
- Mobil “Dijital Eğitim Otobüsleri” ile yerinde hizmet verilecek.
- Kadınlar, yaşlılar ve engelliler için özel dijital destek hatları oluşturulacaktır.

2. E-Devlet ve Dijital Kamu Hizmetleri

Tek Platform Dijital Devlet: Tüm kamu hizmetleri, mobil uyumlu ve yapay zekâ destekli tek bir dijital platformda birleştirilecek.

Proaktif Kamu Hizmeti: Vatandaş ihtiyaçları tahmin edilerek, kişiselleştirilmiş ve otomatikleştirilmiş hizmet sunumu sağlanacaktır.

7/24 Erişim Garantisi: Tüm dijital kamu hizmetlerine haftanın yedi günü, günün 24 saati kesintisiz erişim sağlanacaktır.

3. Dijital Okuryazarlık ve Beceri Geliştirme

Ulusal Dijital Okuryazarlık Programı: Tüm yaş grupları için temel ve ileri seviye eğitim programları geliştirilecek. Sertifikasyon ve akreditasyon sistemi kurulacaktır.

Yaşam Boyu Dijital Eğitim:

- Mikro öğrenme modülleri, sanal gerçeklik destekli eğitim sistemleri ve kişiselleştirilmiş öğrenme yolları oluşturulacaktır.
- Online eğitim platformları yaygınlaştırılacaktır.

- Dijital becerisi olmayan çalışanlar için meslek içi dönüşüm programları uygulanacaktır.

4. Siber Güvenlik ve Veri Koruma

Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi:

Kritik altyapıların korunması, siber saldırılara müdahale kapasitesinin artırılması ve uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi sağlanacaktır.

Toplumda siber güvenlik bilinci artırılacak, okullarda dijital güvenlik eğitimi verilecektir.

Kişisel Verilerin Korunması:

Mevzuat güçlendirilecek, bireylere veri taşınabilirliği ve unutulma hakkı tanınacaktır.

Kamusal veri işlemede şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesi hâkim kılınacaktır.

İlkelerimiz:

Erişilebilirlik: Hiçbir vatandaş dijital dışlanmaya maruz kalmayacaktır.

Kapsayıcılık: Yaş, bölge, cinsiyet ve gelir ayrımı gözetilmeksizin tüm bireyler sürece dâhil edilecektir.

Şeffaflık ve Güvenlik: Dijital kamu hizmetleri güvenilir ve hesap verebilir olacak, kişisel veriler korunacaktır.

İnsan Merkezlilik: Teknoloji, bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek için araç olarak kullanılacaktır.

VI. ÇEVRE VE İKLİM: YEŞİL DÖNÜŞÜM PROGRAMI

Sorun Tanımı

İklim değişikliği, çevre kirliliği ve doğal kaynakların tükenmesi; yalnızca doğayı değil, ekonomik kalkınmayı, halk sağlığını ve toplumsal adaleti de doğrudan tehdit etmektedir. Türkiye, iklim krizinden en fazla etkilenecek ülkeler arasında yer almakta; enerji, ulaşım, tarım ve atık yönetimi başta olmak üzere tüm alanlarda köklü bir dönüşüme ihtiyaç duymaktadır.

Hedefimiz

İklim krizine karşı mücadele ederken toplumsal refahı artıran, yerli üretimi ve istihdamı destekleyen, doğayla uyumlu bir kalkınma modeli inşa etmektir. Yeşil dönüşümü bir çevre politikası olmanın ötesine taşıyarak; sosyal adalet, ekonomik verimlilik ve halk sağlığı ile bütünleştirmeyi hedefliyoruz.

Politikalarımız

1. Yenilenebilir Enerji Devrimi

- **Güneş ve Rüzgâr Enerjisi:** Yenilenebilir enerji kapasitemiz üç katına çıkarılacak.
- **Enerji Depolama:** Lityum, hidrojen ve batarya teknolojilerine yatırım yapılacaktır.
- **Akıllı Şebekeler:** Tüm Türkiye'de akıllı enerji yönetim sistemleri kurulacaktır.
- **Yeşil Hidrojen:** Stratejik sektörlerde kullanılmak üzere yerli üretim başlatılacaktır.
- **Kırsalda Güneş Paneli Desteği:** Enerji yoksullarına yönelik mikro-hibe programları uygulanacaktır.

2. Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi

- **Sıfır Atık Reformu:** Tüm yerel yönetimlerde zorunlu olacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- **Geri Dönüşüm ve Yeniden Kullanım:** Atıkların %90'ının geri kazanılması hedeflenecektir.
- **Sürdürülebilir Üretim:** Çevre dostu üretim yapan KOBİ'lere özel teşvikler sağlanacaktır.
- **Kooperatifleşme:** Geri dönüşüm sektöründe emekçiler desteklenecek, kadın kooperatifleri teşvik edilecektir.

3. Yeşil Ulaşım Devrimi

- **Elektrikli Araç Teşvikleri:** Satın alma destekleri, ÖTV indirimi ve KDV muafiyetleri sağlanacaktır.
- **Şarj Altyapısı:** Tüm il ve ilçelerde erişilebilir şarj istasyonu ağı kurulacaktır.
- **Toplu Taşıma:** Otobüs ve minibüs filoları elektrikli hale getirilecektir.
- **Bisiklet ve Yaya Önceliği:** Tüm büyükşehirlerde bisiklet yolları ve yaya alanları yaygınlaştırılacaktır.
- **Yerli Üretim:** Elektrikli araç ve batarya teknolojilerinde yerli üretim desteklenecektir.

4. Ulusal İklim Hukuku ve Yeşil Yönetişim

- **İklim Yasası:** Bilimsel verilere ve Paris Anlaşması hedeflerine dayalı ulusal iklim yasası çıkarılacaktır.
- **Yeşil Dönüşüm Başkanlığı:** Çevre ve Enerji Bakanlığı'na bağlı, koordinasyondan sorumlu özel birim kurulacaktır.
- **Yerel Yetki:** Belediyelerin yeşil dönüşüm projelerine doğrudan fon erişimi sağlanacaktır.
- **Şeffaf İzleme:** Her yıl "Ulusal Yeşil Dönüşüm Raporu" yayımlanacaktır.

5. Yeşil İstihdam ve Adil Geçiş

- **Yeşil Meslekler:** Güneş enerjisi teknikerliği, e-atık geri dönüşüm uzmanlığı gibi yeni meslekler desteklenecek.
- **Adil Geçiş Programı:** Dönüşümden etkilenecek sektör çalışanlarına yeni beceri kazandırma ve sosyal destek mekanizmaları geliştirilecek.
- **Gençlere Fırsat:** Üniversitelerle iş birliği içinde “Yeşil Girişimcilik Akademileri” kurulacak.

İzleme ve Katılım Mekanizmaları

- Ulusal Yeşil Dönüşüm Göstergeleri tanımlanacak.
- STK’lar, meslek odaları ve akademisyenlerden oluşan Yeşil Dönüşüm İzleme Konseyi kurulacak.
- Belediyeler ve yurttaşlar için dijital “Yeşil Karnem” uygulaması geliştirilecek.

Temel İlkelerimiz:

- **Toplumsal Adalet:** Yeşil dönüşüm yalnızca çevreyi değil, eşitliği de gözeten bir yapıda yürütülecek.
- **Katılımcılık:** Her paydaşın görüşü alınarak planlama yapılacaktır.
- **Şeffaflık:** Tüm uygulamalar kamuya açık olacak.
- **Yerellik:** Projeler bölgesel koşullara göre özelleştirilecek.
- **Gelecek Nesiller:** Bugünün kararları yarının yaşam hakkını tehdit etmeyecek.

VII. DIŞIŞLERİ VE GÜVENLİK: BARIŞ VE İSTİKRAR STRATEJİSİ

Sorun Tanımı

Türkiye, jeopolitik konumu gereği karmaşık tehditlerle çevrili bir güvenlik mimarisi içerisinde konumlanmaktadır. Sınır ötesi terör tehditleri, bölgesel istikrarsızlıklar, enerji güvenliği ve kitlesel göç hareketleri; yalnızca dış politika boyutunda değil, doğrudan iç güvenlik ve toplumsal istikrar üzerinde etkili olmaktadır.

Hedefimiz

Barışçıl ama caydırıcı bir dış politika anlayışıyla Türkiye’nin ulusal güvenliğini güçlendirmek, uluslararası saygınlığını pekiştirmek, yerli savunma teknolojileriyle stratejik bağımsızlığı sağlamak ve göç yönetiminde hem insani hem egemenlik temelli bir denge kurmak.

Politikalarımız

1. Diplomasi Öncelikli Güvenlik

- **Çok Taraflı ve Etkin Diplomasi:** BM, NATO, AB, İİT ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi platformlarla aktif çok taraflılık ilkesi temelinde ilişkiler yeniden yapılandırılacak.
- **Arabuluculuk Misyonu:** Türkiye; Orta Doğu, Kafkasya ve Balkanlar'da barış süreçlerinin kolaylaştırıcısı olacak.
- **Dış Politika Erken Uyarı Masası:** Olası krizleri öngören ve senaryo bazlı hazırlıklar geliştiren bir analiz birimi kurulacak.
- **Dijital Dışişleri Platformu:** Türkiye'nin tezlerinin uluslararası kamuoyunda anlatılması için çok dilli dijital medya ağı kurulacaktır.

2. Savunma Sanayii ve Teknolojik Güvenlik

- **Yerli ve Milli Üretim Hedefi:** Savunma sistemlerinde %90 yerlilik hedeflenerek, teknoloji bağımsızlığı sağlanacak.
- **Kamu-Özel Üniversite İş Birliği:** Savunma teknolojileri Ar-Ge'si için teknoparklar, üniversiteler ve özel girişimler bir araya getirilecek.
- **Savunma İhracatı Diplomasisi:** Milli savunma ürünleri, uluslararası iş birliği ve caydırıcılığın bir parçası olarak konumlandırılacak.
- **Ulusal Siber Güvenlik Ekosistemi:** Stratejik kamu altyapılarının korunması için yapay zekâ destekli yerli sistemler geliştirilecektir.

3. Göç ve Mülteci Politikası: Adil ve Akıllı Yönetim

Temel İlke: Onurlu Yaşam + Toplumsal Uyum + Devlet Disiplini

Türkiye'nin göç politikası; insan haklarına saygılı, kamu güvenliğine duyarlı, ölçülebilir entegrasyon kriterlerine dayalı ve sürdürülebilir yapıdadır.

a. Geçici Yaşam Alanları ve Entegrasyon Ön Koşulları

Hiçbir sığınmacı ya da mülteci, %100 entegrasyon kriterlerini karşılamadan kalıcı sosyal yaşam alanlarına dâhil edilmeyecektir.

Geçici yaşam merkezleri; eğitim, kültürel adaptasyon ve dil becerisi edinimi gibi ön koşulları kapsayan dönüşüm programlarına entegre edilecektir.

b. Entegrasyonun Temel Kriterleri

Aşağıdaki şartlar sağlanmadan sosyal haklara tam erişim mümkün olmayacaktır:

- **Dil Yeterliliği (Türkçe):** MEB onaylı temel iletişim düzeyi
- **Mesleki Adaptasyon:** Geçim sağlayabilir beceriye sahip olma
- **Toplumsal Uyum Eğitimi:** Hukuk, toplumsal kurallar, kültür bilgisi

c. Gönüllü ve Onurlu Geri Dönüş Stratejisi

Güvenli bölgelerde okul, hastane ve barınma altyapısı desteklenecek.

Dönüş yapanlara geçim garantili programlar sağlanacak.

Vatandaşlık hakkı yalnızca özel değerlendirmeye tabi, bireysel uyum başarısına dayalı olarak mümkün olacaktır.

d. Uluslararası Yük Paylaşımı ve Fon Yönetimi

AB, UNHCR ve IOM ile fon, görev ve sorumluluk paylaşımı esaslı anlaşmalar yapılacak.

Uluslararası fonların denetimi için bağımsız "Göç Fonları İzleme Kurulu" oluşturulacaktır.

e. Toplumsal Koruma ve Takip Sistemi

Göç yoğunluğu kritik seviyeyi aşan bölgelerde yeni yerleşime kısıt getirilerek toplumsal denge korunacaktır.

Yardımlar, kayıtlılık ve şeffaflık esasına dayalı Bütünleşik Göç Takip Sistemi ile düzenlenecektir.

4. İç Güvenlikte Stratejik Modernizasyon

- **Sınır Güvenliği:** Dijital izleme, yerli radar ve akıllı sensör altyapılarıyla sınırlarımız tam güvenli hâle getirilecek.
- **Terörle Mücadelede Önleyici Model:** Sosyal medya, insan trafiği ve para akışına dayalı veri destekli erken müdahale stratejileri geliştirilecek.
- **Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik:** Kolluk kuvvetlerinin eylemleri düzenli olarak izlenecek, iç denetim ve etik eğitimler artırılacaktır.

İzleme ve Katılım Mekanizmaları

- Bağımsız Dış Politika ve Güvenlik İzleme Kurulu
- Göç ve Uyum İlerleme Raporu (Yıllık)

Ulusal Güvenlik Koordinasyon Kurulu: Dışişleri, Savunma, Göç ve İstihbarat kurumları eşgüdümünde

Temel İlkelerimiz:

- **Egemenlik:** Türkiye'nin bağımsız kararı ve halkın iradesi esastır.
- **İnsan Hakları:** Güvenlik, hukuk içinde ve temel haklara saygılı biçimde sağlanacaktır.
- **Çok Taraflılık:** Uluslararası iş birliğine açık, onurlu bir diplomasi yürütülecektir.
- **Toplum Önceliği:** Kamu huzuru, sosyo-kültürel denge ve ekonomik bütünlük korunacaktır.
- **Yerli Teknoloji:** Güvenlik yatırımları milli yazılım ve donanımla desteklenecektir.

VIII. YEREL YÖNETİMLER: HALKA YAKIN, MERKEZE SADIK YÖNETİM

Yerel yönetimler, mahalli idare sınırı içindeki insan topluluklarının kolektif ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan idari kurumlardır.

Türkiye'de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi, Batı'daki örneklerden belirgin biçimde ayrılmaktadır. Batılı ülkelerde yerel yönetimler, uzun yüzyıllara yayılan bir kurumsallaşma sürecinin, toplumsal tabandan yükselen özerklik taleplerinin ve yerel demokrasinin organik gelişiminin bir ürünüdür. Buna karşılık Türkiye'de modern anlamda yerel yönetimlerin ortaya çıkışı 19. yüzyıla dayanmakta olup, Türkiye'deki konumlanışı, tarihsel olarak toplumsal bir özerklik dinamiğinden ziyade, merkezî idarenin ülke genelinde etkinliğini artırma ihtiyacına bağlı olarak şekillenmiştir.

Ülkemizde yerel yönetimler, tarihsel olarak, merkezi idarenin alternatifi değil; onu tamamlayan ve ona yardımcı olan kurumsal yapılar olarak konumlandırılmıştır.

Bu tarihsel ve kurumsal çerçeveye dikkate alındığında, yerel yönetimlerin fazla yetkilendirilmesi, üniter devlet yapısının temel karakteristikleri açısından çeşitli riskler doğurabilir. Üniter devlet modelinin dayandığı hukuki ve idari bütünlük ilkesi, kamu kaynaklarının planlanması, dağıtımı ve denetiminde merkezi koordinasyonun korunmasını gerektirir.

Türkiye gibi coğrafi, etnik, sosyoekonomik ve siyasal açıdan heterojen bir ülkede, merkezi otoritenin zayıflatılması veya yetkilerin yerel düzeye ölçsüz biçimde aktarılması, hizmetler arası eşitsizlikleri artırabileceği gibi, ulusal güvenlik, mali disiplin ve kamu düzeni bakımından da ciddi kırılmalıklar yaratabilir. Bu nedenle üniter devlet ilkesinin gereği olarak, idari yetkilerin ağırlıklı biçimde merkezde toplanması yalnızca normatif bir tercih değil; devletin işleyişini, bütünlüğünü ve kamu politikalarının etkililiğini koruyan yapısal bir zorunluluktur.

SORUNUN TESPİTİ

Türkiye’de belediyeler, kamu yönetimi sisteminin yerel düzeydeki en görünür ve en doğrudan etkileşim sağlayan birimlerini oluşturmaktadır. Vatandaşların günlük yaşam kalitesini doğrudan belirleyen altyapı, çevre, ulaşım, sosyal destek ve temel şehir hizmetlerinin büyük bölümü belediyeler tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte mevcut kurumsal yapılanmada, yerel yönetimlerin yetki sınırlarının tam olarak tanımlanmamış olması, kaynakların dağıtımında bölgesel ve kurumsal adaletsizliklerin ortaya çıkması ve denetim mekanizmalarının etkin biçimde işletilememesi, hizmet sunumunda istenen kalite, verimlilik ve eşitlik düzeyinin sağlanmasını güçleştirmektedir.

Yetki belirsizliği yalnızca idari süreçlerde koordinasyon sorunlarına yol açmakla kalmamakta; aynı zamanda yerel düzeydeki planlama, bütçeleme ve uygulama faaliyetlerinde ciddi kopukluklara neden olmaktadır. Kaynak dağılımındaki eşitsizlikler ise bazı belediyelerin temel kamu hizmetlerini finanse etmekte zorlanmasına, diğer bazı belediyelerin ise stratejik olmayan faaliyetlere aşırı kaynak ayırmasına yol açabilmektedir. Buna ek olarak, denetim kapasitesinin zayıf olması, hem mali disiplin hem de kurumsal hesap verebilirlik açısından önemli bir boşluk yaratmaktadır.

Bu yapısal sorunlara ilave olarak, bazı yerel yönetimlerin zaman zaman “özerklik” kavramı etrafında yürüttüğü siyasi söylemler, üniter devlet yapısının bütünlüğü, ulusal egemenliğin tekliği ve merkezi otoritenin koordinasyon kapasitesi açısından riskli tartışmaları gündeme getirmektedir. Bu tür söylemler, yerel yönetim reformunun yalnızca idari bir düzenleme değil, aynı zamanda ulusal bütünlüğün korunması açısından stratejik önem taşıyan bir alan olduğunu bir kez daha göstermektedir. Bu nedenle yapılacak reformların, merkezî yönetim ile yerel idareler arasında dengeli bir yetki paylaşımını esas alması; yerel hizmetlerin halka yakınlık ilkesi çerçevesinde yürütülmesini sağlarken, devletin bütüncül yapısını zayıflatmayacak bir çerçevede tasarlanması zorunludur.

HEDEFİMİZ

Amaçlanan reform yaklaşımı, yerel yönetimlerin hem kurumsal hem de operasyonel kapasitesini güçlendiren; buna karşılık merkezi yönetimle eşgüdümü, uyumu ve hukuki bütünlüğü esas alan yeni bir yönetim modelinin oluşturulmasını hedeflemektedir. Bu doğrultuda hedefimiz, yerel yönetimleri yalnızca yetki sahibi idari birimler olarak değil; performans odaklı çalışan, veriye ve kanıta dayalı politika üreten, stratejik planlama ilkelerine bağlı, hesap verebilirlik mekanizmalarıyla çevrili ve kamu kaynaklarını etkin kullanan kurumsal yapılar hâline getirmektir.

Bu yeni çerçevede belediyelerin işlevi, yalnızca hizmet üretmek değil; aynı zamanda vatandaşın ihtiyaçlarını düzenli olarak ölçen, karar süreçlerine toplumsal katılımı sistematik biçimde dahil eden, şeffaflığı kurumsal kültürün ayrılmaz bir parçası hâline getiren ve denetlenebilirliği kurumsal bir zorunluluk olarak içselleştiren bir yapıya dönüşmektir. Böylece belediyeler, merkezin politika ve stratejileriyle çelişmeyen, aksine ulusal kalkınma hedefleriyle uyumlu hareket eden; aynı zamanda yerel düzeyde etkinlik, erişilebilirlik ve hizmet kalitesini artıran bir yönetim modelinin ana unsurları hâline gelecektir.

Bu kapsamlı dönüşüm, hem vatandaş odaklı yerel yönetim anlayışının güçlendirilmesine hem de devletin bütüncül, saydam ve hesap verebilir işleyişinin korunmasına hizmet edecek; yerel yönetimleri daha etkin, daha sürdürülebilir ve daha şeffaf bir idari yapıya kavuşturacaktır.

POLİTİKALAR

1. GÖREV BAZLI YETKİ DEVRİ VE SINIRLI KAYNAK AKTARIMINA DAYALI RASYONEL YEREL YÖNETİM MODELİ

Yerel yönetim sistemimizin yeniden yapılandırılması sürecinde temel yaklaşım, yetki devrinin kapsamını net biçimde belirleyen, görev tanımlarını teknik kapasiteyle uyumlu hâle getiren ve ülke genelinde idari bütünlüğü koruyan bir çerçevenin tesis edilmesidir. Bu doğrultuda yapılacak yetki aktarımları, yalnızca yerel nitelikli ve teknik uzmanlık gerektiren hizmet alanlarıyla sınırlı tutulacaktır. Altyapı yatırımları, çevre ve temizlik hizmetleri, kent içi ulaştırma düzenlemeleri ile sosyal destek hizmetleri gibi sahadaki operasyonel faaliyetler, yerel yönetimlerin doğrudan sorumluluğunda yürütülecektir. Buna karşılık stratejik kamu politikalarını etkileyen, ulusal kültürel birikimi şekillendiren, güvenlik boyutu taşıyan veya devletin egemenlik yetkisiyle bağlantılı tüm alanlarda karar yetkisi merkezi idarede muhafaza edilecektir.

Bu modelin doğal tamamlayıcı unsuru olarak, mali özerklik yerine daha kontrollü ve hesap verebilir bir finansal yönetim yapısı öngörülmektedir. Belediyelerin mali kaynakları, “şartlı kaynak aktarımı” ilkesi çerçevesinde, belirli hizmet başlıkları ve performans göstergeleri ile ilişkilendirilmiş şekilde sağlanacaktır. Bu sayede yerel

bütçelerin keyfi kullanımı önlenecek; kaynak tahsisi, objektif kriterlere ve ölçülebilir sonuçlara dayalı bir yapıya kavuşacaktır.

Ayrıca yerel yönetimlerin desteklenmesinde şehirlerin nüfus büyüklüğü tek belirleyici unsur olmaktan çıkarılacak; yerine performans odaklı yeni bir finansman mekanizması kurulacaktır. Bu kapsamda belediyelerin sundukları hizmetlerin kalitesi, uygulanabilirliği, mali disiplin düzeyi, kaynak kullanım etkinliği ve vatandaş memnuniyeti gibi ölçütler doğrudan teşviklerle ilişkilendirilecektir. Böylece yüksek performans gösteren belediyeler ödüllendirilecek, saha sonuçları zayıf olan belediyeler ise kurumsal kapasite geliştirme programlarına yönlendirilecektir. Bu yaklaşım, hem yerel düzeyde rekabetçi bir hizmet anlayışını teşvik edecek hem de kamusal kaynakların ulusal ölçekte daha verimli kullanılmasını sağlayacaktır.

2. MAHALLE MECLİSLERİ VE KATILIMCI YÖNETİŞİM MODELLERİNİN KURUMSALLAŞTIRILMASI

Hedeflenen reform süreci, yerel yönetimleri yalnızca idari birimler olarak değil; aynı zamanda toplumun ihtiyaçlarını doğrudan gözlemleyen, sosyal talepleri sistematik olarak analiz eden ve vatandaş katılımını kurumsallaştıran yönetim mekanizmaları olarak yeniden tasarlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda her mahallede, yerel düzeydeki sorunları tanımlayan, ihtiyaç önceliklendirmesi yapan ve belediye ile vatandaş arasında müzakere köprüsü oluşturan Mahalle Danışma Meclisleri kurulacaktır. Bu meclisler, karar alma yetkisine sahip olmayacak; ancak yerel yönetimlerin politika üretim süreçlerine yön veren, veri sağlayan ve talepleri sistematik biçimde ileten öneri organları olarak faaliyet gösterecektir. Böylece mahalle ölçeğinde doğrudan katılım güçlendirilecek, yerel ihtiyaçların tespiti daha nesnel ve kapsayıcı bir temele dayanacaktır.

Bu yeni yönetim modeli çerçevesinde belediyeler, yıllık bütçelerinin en az yüzde onluk kısmı için mahalle meclislerinden gelen önerileri değerlendirmek ve uygun olanları planlama süreçlerine dahil etmekle yükümlü olacaktır. Bu düzenleme, yerel bütçe yönetiminde şeffaflığı artıracak; toplumsal katılımın sembolik değil, somut sonuç üreten bir mekanizma hâline gelmesini sağlayacaktır. Ayrıca mahalle meclislerinin düzenli raporlama yapması, vatandaşın talep ve beklentilerinin kurumsal hafızaya dahil edilmesine imkân vererek; belediyelerin stratejik planlama, yatırım önceliklendirme ve hizmet tasarımı süreçlerinde daha katılımcı ve veri temelli yöntemler geliştirmesine katkı sunacaktır.

Bu bütüncül reform yaklaşımıyla, yerel yönetimler hem teknik kapasitesi güçlendirilmiş hem de demokratik katılım kanalları kurumsallaştırılmış yapılar hâline gelecek; merkezi yönetim ile yerel idareler arasında işlevsel işbirliği tesis edilerek, kamu hizmetlerinin kalitesi, erişilebilirliği ve hesap verebilirliği ulusal ölçekte artırılabilecektir.

3. PERFORMANSA DAYALI TEŞVİK VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİ

Yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi, kamu hizmetlerinin ulusal düzeyde standartlaştırılması ve kaynak kullanımının şeffaf, ölçülebilir ve hesap verebilir bir temele oturtulması amacıyla, kapsamlı bir performans izleme ve teşvik mekanizması hayata geçirilecektir. Bu model, belediyelerin sadece hizmet üretiminde değil, aynı zamanda planlama, uygulama, denetim ve toplumsal iletişim alanlarında da kurumsal olgunluğa erişmesini sağlayacak bütüncül bir yapı öngörmektedir.

Bu kapsamda her belediye, yılda bir kez kamuoyuna açık şekilde **“Hizmet Karnesi”** yayımlamakla yükümlü olacaktır. Hizmet Karnesi, yalnızca yerel halkın bilgi edinmesini sağlayan bir raporlama aracı olmayacak; aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı Denetim Sistemi ile entegre çalışan, merkezi yönetimin performansı nesnel göstergeler üzerinden izlemesine imkân veren stratejik bir izleme mekanizmasının da temel girdisini oluşturacaktır. Hazırlanan tüm karneler, Cumhurbaşkanlığı Kamu Yönetimi Denetim Kurulu’na elektronik ortamda iletilecek ve analiz süreçleri merkezi standartlarla uyum içinde yürütülecektir.

3.1. Değerlendirme Kriterleri

Performans değerlendirme süreci, belediyelerin temel kamu hizmetlerini hangi düzeyde yerine getirdiğini, kaynak kullanımındaki disiplinini ve halka karşı şeffaflık düzeyini bütüncül bir biçimde ortaya koyan bir kriter setine dayanmaktadır. Bu kriterler, yerel yönetimlerin teknik, sosyal, ekonomik ve yönetim kapasitesini ölçmek üzere beş ana başlık altında toplanmıştır.

a. Temel Kentsel Hizmetler

Bu kategori, belediyelerin asli hizmet sunum kapasitesini değerlendirmeyi amaçlamakta olup aşağıdaki unsurları kapsamaktadır:

- Altyapı sistemlerinin sürdürülebilirliği, su ve kanalizasyon altyapısının yenilenme oranı, yol bakım-onarım performansı ve teknik yeterlilik düzeyi.
- Temizlik hizmetlerinin sürekliliği, çöp toplama süreçlerinde kullanılan teknoloji ve lojistik yönetimi, çevre düzenleme faaliyetlerinin planlı bir yaklaşımla yürütülmesi.
- Afetlere hazırlık kapasitesi, acil müdahale sistemlerinin güncelliği, kriz anı koordinasyon kabiliyeti, yerel düzeyde afet yönetimi senaryolarının uygulanabilirliği.

b. Sosyal Hizmetler

Belediyelerin sosyal politika üretme kapasitesi kapsamında şu göstergeler kullanılacaktır:

- Sosyal yardımların adil, kayıtlı ve ihtiyaç tespitine dayalı dağıtım mekanizmaları; veri temelli sosyal destek sistemlerinin varlığı.
- Kadın, yaşlı, engelli ve gençlere yönelik destek merkezlerinin sayısı, erişilebilirliği, hizmet kalitesi ve etkinlik düzeyi.

c. Ulaşım ve Hareketlilik

Kent içi hareketliliğin sürdürülebilirliği için şu kriterler esas alınacaktır:

- Toplu taşıma sistemlerinin etkinliği, sefer planlaması, araç filosunun yenilenme oranı ve kullanıcı memnuniyeti.
- Yaya ve bisiklet altyapısının iyileştirilmesi, çevreci ulaşım politikalarının uygulanması ve alternatif ulaşım ağlarının geliştirilmesi.

d. Şeffaflık ve Mali Disiplin

Kamu kaynaklarının doğru ve verimli kullanımı açısından değerlendirilecek göstergeler şunlardır:

- İhale süreçlerinde şeffaflık, rekabeti artıran uygulamaların varlığı ve süreçlerin kamuya açık raporlanması.
- Açık veri platformlarında düzenli bilgi paylaşımı, bütçe kalemlerinin halka açık biçimde izlenebilirliği.
- Bütçe gerçekleştirme oranı, gelir-gider dengesi ve borçlanma politikalarındaki mali disiplin.

e. Katılımcılık ve Halkla İletişim

Yerel yönetim kalitesinin ölçülmesinde aşağıdaki başlıklar kullanılacaktır:

- Mahalle meclislerinin işlevselliği, öneri mekanizmalarının planlama süreçlerine etkisi.
- Dijital hizmet platformlarının kullanım oranı, vatandaşın çevrimiçi hizmetlere erişimi ve işlem kolaylığı.
- Halkla ilişkiler ve çözüm merkezlerinin sonuç üretme kapasitesi, sorun çözme hızları ve memnuniyet düzeyleri.

4. DENETİM SÜRECİ

Belediyeler tarafından hazırlanan Hizmet Karneleri, yalnızca beyana dayalı bir raporlama süreci olarak kalmayacak; Valilik Hizmet İzleme Kurulları tarafından yerinde doğrulama yapılmak suretiyle denetlenecektir.

Bu kurulların elde ettiği tüm bulgular, merkezi izleme sistemi üzerinden Cumhurbaşkanlığı Denetim Sistemi'ne aktarılacak ve yıllık performans raporlarına entegre edilecektir.

Değerlendirmeler sonucunda üç yıl üst üste düşük performans gösterdiği tespit edilen belediyeler için zorunlu “Kurumsal İyileştirme Programı” uygulanacaktır. Bu program kapsamında belediyenin bütçe yapısı, harcama öncelikleri, idari kadroları ve hizmet üretim süreçleri gözden geçirilecek; gerektiğinde merkezi denetim altında bütçe yeniden yapılandırılacaktır.

Öte yandan yüksek performans gösteren belediyeler, emeklerinin ve başarılarının karşılığını alacak şekilde “Ek Teşvik Fonu”ndan yararlanacak; proje bazlı ek kaynaklarla desteklenecek ve iyi uygulama modellerini ülke geneline yaymak amacıyla teşvik edilecektir.

5. MERKEZ–YEREL KOORDİNASYON VE KURUMSALLAŞMA

Yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesini güçlendirmek amacıyla merkezi kurumlarla etkileşimi artıran yeni yapılar oluşturulacaktır. Bu doğrultuda İlbank, yalnızca bir finansman kaynağı sağlayan kurum olmaktan çıkarılarak; belediyelere teknik danışmanlık sunan, proje izleme ve değerlendirme süreçlerinde rehberlik eden, yatırım kalitesini artıran bir uzmanlık kurumu niteliğine kavuşturulacaktır.

Ayrıca tüm belediyelerin projeleri, harcamaları ve hizmet çıktıları “Ulusal Yerel Yönetim Veri Platformu” üzerinden kamuya açık şekilde izlenebilir olacaktır. Böylece vatandaşın bilgiye erişimi güçlenecek, merkezi yönetimin yerel birimlerle koordinasyonu pekişecek ve ülke genelinde veri temelli politika üretimi mümkün hâle gelecektir.

Tüm yerel yönetimler, ulusal ölçekte hizmet kalitesinin eşitlenmesini amaçlayan “Ulusal Hizmet Standartları” çerçevesine bağlı olarak çalışacak; hizmet üretiminde keyflik önleneyecek, standartlar arası uyum sağlanacak ve ülkenin her bölgesinde benzer kalite seviyeleri garanti altına alınacaktır.

6. YEREL YÖNETİMDE TEMEL İLKELER

Milli Bütünlük: Belediyeler, merkezi idarenin sahadaki uygulayıcılarıdır. Yerel yönetim anlayışı siyasi özerkliğe değil, kurumsal bütünlüğe, devlet hiyerarşisine bağlılığa ve ulusal politika hedefleriyle uyuma dayanır.

Halka Yakınlık: Yerel hizmetlerin en etkili şekilde yürütülmesi, mahalle ölçeğinde güçlü katılım mekanizmalarıyla ve halkın doğrudan temsil edildiği yapılara dayalı bir yönetim modeliyle sağlanacaktır.

Denetlenebilirlik: Kamu kaynağı kullanan her yerel yönetim birimi, hem halka hem devlete hesap vermekle yükümlüdür. Şeffaflık, açıklık ve raporlama yükümlülüğü yerel yönetim modelinin ayrılmaz parçası olacaktır.

Hizmette Rekabet: Belediye başkanlarının siyasi tartışmalarla değil, nesnel göstergelere dayanan hizmet karneleriyle değerlendirilmesi esastır. Yerel yönetimler arasında performansa dayalı rekabet teşvik edilecek ve örnek uygulamalar ödüllendirilecektir.

IX. GELİR ARTIRICI POLİTİKALAR

“Kayıtlı Kazan, KDV Düşsün” Pilot Bölge Uygulaması

1. AMAÇ VE STRATEJİK ÇERÇEVE

Türkiye ekonomisinin uzun yıllardır karşı karşıya bulunduğu en temel yapısal sorun alanlarından biri olan kayıt dışılık, yalnızca mali disiplinin zayıflamasına ve vergi gelirlerinde kayba yol açmakla kalmamakta; aynı zamanda işletmeler arasındaki adil rekabet koşullarını tahrip eden, üretim ve istihdam süreçlerinin verimli işleyişini bozan, kamu otoritesi ile ekonomik aktörler arasındaki güven ilişkisini zedeleyen çok yönlü bir mesele olarak varlığını sürdürmektedir. Bu kapsamda geliştirilen “Kayıtlı Kazan, KDV Düşsün” Pilot Bölge Modeli, kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyi yeniden kurgulayan, dijitalleşmeyi merkezine alan, teşvik–denetim dengesini kurumsal bir çerçevede bir araya getiren yenilikçi bir politika bileşeni niteliği taşımaktadır.

Bu politika modeli, özellikle mikro işletmeler ve KOBİ’ler açısından hem mali yükümlülüklerin düzenli ve öngörülebilir bir yapıya kavuşturulmasını hem de işletmelerin dijital dönüşüm süreçlerine kurumsal destek verilmesini hedeflemektedir. Modelin temel amacı, kayıt dışılığın azaltılması suretiyle vergi tabanının genişletilmesi, işletmelerin finansal raporlama ve muhasebe düzenlerinin ulusal standartlarla uyumlu hale getirilmesi, alacak tahsilatı ve sözleşme ilişkilerinde hukuki güvenliğin artırılması ve dijital ekosistem üzerinden şeffaf, izlenebilir ve karşılaştırılabilir veri akışının sağlanmasıdır.

Pilot uygulama, üç ana eksen üzerine inşa edilmektedir:

1. Teşvik Mekanizması: Kayıtlı çalışan, düzenli beyan veren ve dijital sistemlerle uyumlu bir biçimde faaliyet gösteren işletmelere belirli oranlarda KDV indirimi sağlanarak belgeli işlemin doğrudan ödüllendirildiği bir ekonomik ortam oluşturulacaktır.

2. Teknoloji Destekli Denetim: Dijital izleme altyapıları, otomatik veri eşleştirme mekanizmaları ve gelişmiş analiz araçları kullanılarak, yüksek riskli sektör ve bölgelerde etkin ve sürekli bir denetim çerçevesi kurulacaktır.

3. Kurumsallaşma ve Dönüşüm: İşletmelerin muhasebe süreçlerinden tedarik zinciri yönetimine kadar birçok alanda dijital araçlarla entegrasyonunun artırılması ile hem rekabet güçlerinin hem de sürdürülebilirliklerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Bu politika ile ulaşılmak istenen sonuçlar şunlardır:

- Kayıt dışı ticaretin etkin biçimde azaltılması, böylece vergi gelirlerinin tabana yayılması ve bütçe gelirlerinin öngörülebilirliğinin güçlendirilmesi,
- KOBİ'lerin muhasebe düzeni, sözleşme ilişkileri ve alacak tahsilatı gibi konularda kurumsal teminatlara kavuşmaları ve hukuki altyapılarının güçlendirilmesi,
- Dijital platformlar üzerinden tam şeffaf ve gerçek zamanlı veri akışının sağlanması; böylece ölçülebilir, izlenebilir ve hesap verilebilir bir ekonomik çevrimin tesis edilmesi,
- Dürüst, rekabeti ilkesel çerçevede sürdüren ve tüm yükümlülüklerini yerine getiren işletmelerin kamu desteklerinde öncelikli konuma alınarak ödüllendirilmeleri,
- KOBİ'ler ile devlet arasındaki ilişkinin güvene, açıklığa ve sürekli denetlenebilirliğe dayanan yeni bir kurumsal yapıya kavuşturulması.

Modelin ortaya koyduğu bu bütünlük çerçeve, hem mikro ölçekli işletmeleri hem de bölgesel ekonomik dokuyu dönüştürmeyi hedefleyen, aynı zamanda ülke genelinde yaygınlaştırılması planlanan uzun vadeli bir yapısal reform sürecinin ilk aşaması olarak tasarlanmıştır. Vergi indirimini üzerinden teşvik edici, yüksek teknoloji kullanımıyla denetleyici, kurumsal kapasiteyi güçlendiren yaklaşımıyla model; Türkiye'nin kayıt dışılıkla mücadele stratejisini yenileyen, vergi adaletini güçlendiren ve KOBİ'leri ulusal ekonominin sağlam bir yapı taşı haline getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir politika bileşenidir.

2. POLİTİKA TANIMI

Bu politika bileşeni, kayıt dışılıkla mücadelede hem teşvik hem de denetim araçlarını iç içe geçiren bütünlük bir yaklaşımı esas alarak, belirli pilot bölgelerde Katma Değer Vergisi (KDV) oranının seçilmiş KOBİ grupları için %10 seviyesine indirilmesini öngörmektedir. Söz konusu vergi indirimini, yalnızca belirli standartları karşılayan ve ekonomide şeffaflık kültürünün kurumsallaşmasına aktif biçimde katkı sunan işletmeler için geçerli

olacaktır. Böylece, vergi teşvikleri, sistemli ve etik biçimde kayıtlı çalışan işletmeler lehine stratejik bir politika aracına dönüştürülmektedir.

Bu çerçevede KDV indirimi;

- Otomotiv, beyaz eşya, mücevher, elektronik perakende gibi yüksek fiyatlı ürün ve yüksek kâr marjlı sektörler dışında faaliyet gösteren; dolayısıyla fiyat manipülasyonu ve fatura dışı işlem riskinin nispeten düşük olduğu alanlarda konumlanan,
- Mali kayıtları düzenli, beyan süreçleri kesintisiz, faaliyetleri kamu otoritesine açık ve izlenebilir biçimde yürütülen,
- Gerek maliye idaresi gerekse ilgili denetim birimleri tarafından gerçekleştirilen elektronik ve fiziki kontrollerden başarıyla geçen,
- Dijital ödeme sistemlerini, e-fatura ve e-arşiv altyapılarını, POS cihazlarını ve eş zamanlı veri iletimini etkin biçimde kullanan

KOBİ'lere uygulanacaktır.

Bu sistemin temel mantığı, yalnızca vergi indirimini bir teşvik aracı olarak değil; aynı zamanda işletmelerin dijitalleşme kapasitesini, şeffaflık düzeyini ve kurumsal uyum yeteneğini artıran bir politika mekanizması olarak konumlandırmaktır. İşletmeler, indirim avantajından yararlanabilmek için standartlarını sürekli iyileştirmek durumunda olacak; böylece pilot bölgede hem kurumsal rekabet güçleri hem de mali disiplinleri pekişecektir.

Pilot bölgelerde bu uygulama yürürlüğe girerken, eş zamanlı olarak aşağıdaki kurumsal ve teknolojik mekanizmalar devreye alınacaktır:

a. Yapay Zekâ Destekli Dijital Denetim Sistemi

İşletmelerin satış verileri, stok hareketleri, POS işlemleri, tedarik zinciri akışları ve fatura kayıtları, merkezi bir dijital platform aracılığıyla gerçek zamanlı olarak analiz edilecektir. Yapay zekâ algoritmaları, olası tutarsızlıkları, riskli işlem kümelerini, olağan dışı fiyat hareketlerini ve kayıt dışı olabilecek faaliyetleri tespit ederek denetim birimlerine anında bildirecek; böylece hem insan kaynağı daha etkin kullanılacak hem de denetimin sürekliliği sağlanacaktır.

b. POS Cihazı ve Dijital Fatura Zorunluluğu

Tüm ticari işlemlerin banka, elektronik ödeme ve e-belge altyapıları üzerinden yürütülmesi zorunlu hale getirilerek kayıt dışı nakit akışlarının minimize edilmesi amaçlanacaktır. POS ve e-fatura sistemlerinin zorunlu hale gelmesi, işletmelerin mali hareketlerinin bütüncül, izlenebilir ve arşivlenebilir bir yapıya kavuşturulmasını sağlayacaktır.

c. Anonim, Güvenli ve Ödüllü İhbar Sistemi

Kamu otoritesi ile vatandaş arasında yeni bir denetim işbirliği kültürü oluşturulması hedeflenmekte; bu kapsamda, veri güvenliği yüksek, kimlik gizliliği tamamen korunan, bağımsız doğrulama süreçlerine sahip bir ihbar mekanizması kurulacaktır. Doğruluğu teyit edilen ihbarlar, kayıt dışılıkla mücadelede bir toplumsal katılım aracı olarak değerlendirilecek ve ihbar sahiplerine şeffaf kriterlere dayalı ödül sistemi uygulanacaktır.

d. Kayıt Dışı Faaliyetlere Yönelik Yüksek İdari ve Mali Yaptırımlar

Pilot uygulama kapsamında, kayıt dışı işleyişin tespit edilmesi halinde daha ağır idari para cezaları, geçici faaliyet durdurma, vergi teşviklerinden men ve sistemden çıkarılma gibi yaptırımlar devreye alınacaktır. Böylece kayıt dışılığın maliyeti, kayıt içinde kalmanın sağlayacağı faydaların çok üzerine çıkarılarak davranışsal bir dönüşüm hedeflenecektir. Bu bütünlük politikası, yalnızca bir vergi indirim programı olmanın ötesinde, Türkiye'nin kayıt dışı ekonomiyle mücadelede uluslararası standartlara uyumlu, teknoloji temelli ve kurumsallaşmayı teşvik eden yeni nesil bir yönetim yaklaşımına geçişini temsil etmektedir. Bu sayede hem yerel ekonomik dokunun güçlendirilmesi hem de ulusal vergi mimarisinin sürdürülebilir ve adil bir zeminde yeniden yapılandırılması mümkün olacaktır.

3. DESTEKLEYİCİ UYGULAMALAR

Pilot bölgelerde kayıtlı faaliyet göstermeye başlayan ve dijital sistemlerle tam uyum sağlayan işletmelerin kurumsal kapasitelerini güçlendirmek amacıyla çok boyutlu bir destek paketi uygulanacaktır. Bu kapsamda, söz konusu işletmelere ilk bir yıl boyunca vergi mevzuatı, muhasebe standartları, dijital belge düzeni ve elektronik ödeme altyapıları konularında ücretsiz vergi danışmanlığı, yönlendirme hizmeti ve teknik eğitim sağlanacaktır. Bu uygulama, KOBİ'lerin mevzuata uyum süreçlerinde karşılaştıkları bilgi ve kaynak eksikliklerini gidermeyi; böylece kayıtlı çalışmanın sürdürülebilir bir işletme kültürüne dönüşmesini amaçlamaktadır.

Ayrıca, kamu otoritesi tarafından geliştirilecek "Etik İşletme Sertifikası" ve "Vergi Uyum Karnesi" programları aracılığıyla, işletmelerin şeffaflık düzeyleri, beyan uyumu, dijital sistem kullanımı ve tedarik zinciri disiplinleri ölçülebilir kriterlere göre değerlendirilecektir. Bu sistem, dürüst, hesap verebilir ve mevzuata uygun çalışan

işletmelerin görünürlüğünü artıracak; piyasada güvenilirliklerini güçlendirecek ve kamu desteklerinden öncelikli yararlanmalarını sağlayacaktır. Derecelendirme modeli; Gümüş, Altın ve Platin seviyeleri üzerinden ilerleyerek işletmelere farklı düzeylerde mali, idari ve operasyonel avantajlar sunacaktır. Daha yüksek dereceye ulaşan işletmeler, daha düşük denetim yoğunluğuna, daha geniş kamu desteklerine ve sektörel programlarda ayrıcalıklı konuma hak kazanacaktır.

Bu çerçevede, kayıtlı ve uyumlu işletmelere kamu ihalelerinde belirli koşullarda öncelik tanınması, kamu hizmeti sağlayıcılarıyla çalışma süreçlerinde bürokratik kolaylıklar sağlanması ve “Kamu Güvenceli Müşteri” programı üzerinden devlet destekli ticari ilişkiler ağına erişim imkânı oluşturulması hedeflenmektedir. Bu program, güvenilir işletmelerin likidite sıkıntılarını azaltmayı, tahsilat risklerini düşürmeyi ve finansmana erişimlerini kolaylaştırmayı amaçlayan stratejik bir destek mekanizması niteliğİ taşıyacaktır.

4. DENETİM VE ETİK GÜVENCELER

Politika uygulamasının adil, öngörülebilir ve yolsuzluk riskinden arındırılmış bir yapıda işletilebilmesi amacıyla denetim süreçleri tamamen dijital, şeffaf ve izlenebilir bir çerçevede yürütülecektir. Tüm denetim kayıtları, elektronik raporlama sistemlerine işlenecek; Sayıştay, TBMM’ye bağılı ilgili komisyonlar ve bağımsız sivil izleme mekanizmaları tarafından doğrudan incelenebilir bir yapıda tutulacaktır. Bu sayede hem denetimin tarafsızlığı hem de kamu kaynaklarının etkin kullanımına ilişkin demokratik denetim imkânı güçlendirilmiş olacaktır.

Denetim faaliyetlerini yürütecek ekipler, yalnızca ilgili teknik yeterliliklere sahip, etik ilkeler konusunda özel eğitim almış ve bağımsızlık kriterlerini karşılayan personeller arasından seçilecektir. Denetçilerin görev süreçleri düzenli etik değerlendirmelere tabi tutulacak; çıkar çatışmasını önleyici mekanizmalar sıkı biçimde uygulanacaktır.

İşletmelerin yeni sisteme uyum sağlayabilmeleri amacıyla, uygulamanın başlamasından itibaren ilk altı ay boyunca cezasız bir “uyum dönemi” yürürlüğe konulacaktır. Bu dönemde, işletmelere rehberlik, bilgilendirme, eğitim ve sorun çözmeye yönelik yönlendirme sunulacak; kasti olmayan eksiklikler için ceza değil, düzeltici destek mekanizmaları işletilecektir. Böylece işletmelerin sisteme güven içinde adapte olmaları sağlanacaktır.

İhbar süreçlerinin güvenilirliği ve suiistimal riskinden arındırılması amacıyla, kullanılacak ihbar mekanizması yalnızca kimliksiz, doğrulanabilir ve veri temelli bildirimlere açık olacaktır. İhbarlar bağımsız doğrulama süreçlerinden geçirecek; kötü niyetli, haksız rekabet amaçlı veya manipülatif bildirimler sistem dışı

birakılacaktır. Böylece ihbar mekanizmasının toplumsal denetim aracı olarak sağlıklı işlemesi güvence altına alınacaktır.

5. UYGULAMA AŞAMALARI

Politikanın başarıyla hayata geçirilebilmesi için çok aşamalı, ölçülebilir ve geri bildirim temelli bir uygulama takvimi benimsenmiştir. Süreç üç yıllık bir çerçevede planlanmakta olup her aşama hem idari kapasitenin güçlendirilmesini hem de ekonomik aktörlerin sisteme kademeli uyumunu hedeflemektedir.

Yıl 1 – Uyum ve Test Süreci

İlk yıl, sistemin altyapısının oluşturulduğu, işletmelerin yeni düzene hazırlanmasını amaçlayan bir geçiş dönemidir. Bu kapsamda:

- Pilot bölge seçimi, ekonomik çeşitlilik ve temsil kabiliyeti dikkate alınarak biri büyükşehir, biri kırsal nitelikli olmak üzere iki il üzerinden gerçekleştirilecektir. Bu seçim, modelin hem kent ekonomilerinde hem de kırsal üretim ve ticaret dokusunda test edilmesini sağlayacaktır.
- Dijital sistemlerin kurulumu, POS cihazlarının yaygınlaştırılması, e-fatura ve e-arşiv altyapısının işletmelere entegrasyonu ve merkezî izleme platformunun aktif hâle getirilmesi sağlanacaktır.
- Eğitimler, teknik danışmanlık ve kamu bilgilendirme kampanyaları, işletmelerin mevzuata uyumunu hızlandırmak ve toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla yoğun biçimde yürütülecektir.
- İlk altı ay boyunca işletmelere rehberlik temelli gönüllü uyum dönemi tanınarak ceza uygulamasından kaçınılacak; bu süreçte eksiklerin giderilmesi için rehberlik, teknik yardım ve yönlendirme mekanizmaları işletilecektir.

Yıl 2 – Etkin Denetim ve Ölçümleme Dönemi

İkinci yıl, altyapısı tamamlanmış sistemin tam kapasiteyle işlemeye başladığı ve denetim süreçlerinin veriye dayalı biçimde yürütüldüğü dönem olacaktır. Bu kapsamda:

- Yapay zekâ destekli denetim sistemi aktif hâle getirilecek; tüm POS işlemleri, satış kayıtları ve stok verileri gerçek zamanlı olarak analiz edilecektir.
- Kayıt dışı faaliyetlerin tespit edilmesi hâlinde idari ve mali yaptırımlar uygulanacak; bu dönem, düzenli beyan ve şeffaf hareket eden işletmeler lehine adil bir rekabet zemini oluşturacaktır.

- Vergi uyum puanlama sistemi, işletmelerin davranışsal uyumunu, mali disiplini ve dijital sistem kullanım performansını sürekli olarak derecelendirecek ve ilgili kamu kurumlarına düzenli raporlar sunacaktır.
- Politikanın etkileri, başarı göstergeleri ve performans ölçümleri kamuoyuyla düzenli raporlama yoluyla paylaşılacaktır.

Yıl 3 ve Sonrası – Yaygınlaştırma Dönemi

Uygulamanın sonuçları değerlendirildikten sonra:

Modelin başarı düzeyi, mali etkileri, kayıt dışılıkla mücadele kapasitesi ve işletmelerin geri bildirimleri doğrultusunda diğer illerde yaygınlaştırılması planlanacaktır.

Bu süreçle birlikte, ülke genelindeki kayıtlı ekonomiyi güçlendirmek amacıyla “Kayıtlı Ekonomi Ulusal Programı” için kurumsal temel atılacak; politika ülke çapında kalıcı ve yapısal bir reforma dönüştürülecektir.

6. BEKLENEN ETKİLER (İLK 1 YIL İÇİN)

Pilot modelin ilk yıl sonunda hem bölgesel hem ulusal ölçekte ölçülebilir sonuçlar üretmesi beklenmektedir. Tahmin edilen etkiler, uluslararası deneyimler, Türkiye'nin mevcut ekonomik göstergeleri ve dijital denetim kapasitesine ilişkin analitik projeksiyonlara dayanmaktadır.

Kayıt Dışı Ekonomide Azalma;

- Pilot bölgelerde belirlenen hedef sektörlerde %60–70 arasında,
- Genel ortalama itibarıyla %35–40 seviyesinde kayıt dışılığın azalması öngörülmektedir.
- Bu düşüş, hem mali disiplinin güçlenmesini hem de kayıtlı sektörlerin rekabet koşullarının adil bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır.

KOBİ Başına Vergi Tahsilatında Artış;

- İlk kez sisteme giren veya düzenli beyan kapasitesini artıran işletmelerde %100'ün üzerinde vergi tahsilatı artışı,
- Genel ortalama %45–60 aralığında bir artış beklenmektedir.
- Bu sonuç, mükellef tabanının genişlemesiyle kamu gelirlerinin daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasına katkı sunacaktır.

Yerel İstihdamda Büyüme;

- Kayıtlı istihdamda %20–25 oranında bir artış,
- Kadın ve genç istihdamında ise %30'a kadar ulaşan ek büyüme öngörülmektedir.
- Bu artış, sosyal güvenlik kapsamının genişlemesi ve kayıtlı işgücü niteliğinin yükselmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Kamu Gelirlerinde Yapısal Artış;

KDV oranının belirli sektörlerde düşürülmesine rağmen, genişleyen vergi tabanı sayesinde ilk yıl sonunda %12–15 arasında net kamu geliri artışı beklenmektedir. Bu gelir artışı, kayıt dışılığın azalmasının mali etkisinin doğrudan bir göstergesidir.

Ekonomik Şeffaflıkta İyileşme;

Dijitalleşen ticari faaliyetler ve kusursuz veri akışı sayesinde ekonominin genel şeffaflık düzeyi yükselecek; Türkiye'nin uluslararası yatırım ortamı endekslerinde rekabet gücü artacaktır. Bu ilerleme, yabancı sermaye girişlerinin hızlanması ve uzun vadeli yatırım kararlarının güçlenmesi açısından stratejik değer taşımaktadır.

8. STRATEJİK SONUÇ

Bu model yalnızca teknik bir vergi düzenlemesi değil; ekonomik şeffaflığı, etik ticareti ve kamu güvenini önceleyen bir yapısal reformdur.

Kısa vadede yüksek kazançlar sağlarken, orta ve uzun vadede vergi sistemine olan güveni yeniden inşa edecektir.

Elde edilecek başarı göstergeleri, modelin ülke geneline yaygınlaştırılmasının temelini oluşturacaktır.

8. DETAYLI FİNANSAL ANALİZ RAPORU

PARTİ PROGRAMI MALİYET HESAPLAMALARI VE VERİ KAYNAKLARI

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER (2024 VERİLERİ)

ANA MAKRO VERİLER:

GSYİH (2024): 43,41 trilyon TL

Kişi Başına GSYİH: 507.615 TL (15.463 USD)

Merkezi Yönetim Bütçesi: 11,09 trilyon TL

Bütçe Açığı (2024): 2,1 trilyon TL

BAKANLIK BÜTÇELERİ:

MEB Bütçesi (2024): 1,45 trilyon TL (GSYİH'nın %3.34'ü)

Sağlık Bakanlığı (2024): 1.106 trilyon TL (GSYİH'nın %2.55'i)

Toplam Eğitim-Sağlık: 2.556 trilyon TL (GSYİH'nın %5,89'u)

I. EĞİTİM REFORMLARI MALİYET ANALİZİ

ÖĞRETMEN VERİLERİ VE HESAPLAMALAR

Mevcut Öğretmen Durumu (2024):

Toplam Öğretmen Sayısı: 1.168.896 kişi

Kadrolu Öğretmen: ~993.000 kişi

Sözleşmeli Öğretmen: ~175.000 kişi

Ücretli Öğretmen: 86.136 kişi

Mevcut Öğretmen Maaşları (2024 Temmuz):

Yeni Başlayan: 41.308 TL/ay

Uzman Öğretmen: 48.750 TL/ay

Baş Öğretmen: 52.800 TL/ay

Ortalama Maaş: ~45.000 TL/ay

ÖĞRETMEN MAAŞ İYİLEŞTİRMESİ HESAPLAMA

Hedef: %30-40 Maaş Artışı

Mevcut Durum: Toplam Öğretmen: 1.168.896 kişi Ortalama Maaş: 45,000 TL/ay - Aylık Toplam Maliyet: 52,6 milyar TL Yıllık Toplam Maliyet: 631,2 milyar TL %35 Artış Sonrası: Yeni Ortalama Maaş: 60.750 TL/ay Aylık

Toplam Maliyet: 71.01 milyar TL Yıllık Toplam Maliyet: 852.12 milyar TL Ek Maliyet: Yıllık Ek Harcama: 220.92 milyar TL - GSYİH'ye Oranı: %0.51

Veri Kaynağı: MEB İstatistikleri, Öğretmen Sendikaları Verileri

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ZORUNLULUĞU

Hedef Kitle Analizi:

4-6 Yaş Nüfusu: ~2,5 milyon çocuk

Mevcut Okul Öncesi Oranı: %70 (~1,75 milyon)

Ek Kapsanacak: 750.000 çocuk

Maliyet Hesaplaması:

Ek Öğretmen İhtiyacı: Sınıf Başına Öğrenci: 20 kişi Gerekli Ek Sınıf: 37.500 sınıf Gerekli Ek Öğretmen: 37.500 kişi Öğretmen Maliyeti: Ortalama Maaş: 45.000 TL/ay Yıllık Maliyet: 20.25 milyar TL Altyapı Maliyeti: Sınıf Başına Kurulum: 500.000 TL Toplam Altyapı: 18.75 milyar TL (tek seferlik) Toplam İlk Yıl Maliyeti: 39 milyar TL Yıllık İşletme Maliyeti: 20.25 milyar TL

EĞİTİM REFORMLARI TOPLAM MALİYETİ

5 Yıllık Toplam Eğitim Reformu Maliyeti: 1. Öğretmen Maaş İyileştirmesi: 220,92 milyar TL/yıl 2. Okul Öncesi Zorunluluk: 20,25 milyar TL/yıl + 18,75 milyar TL (ilk yıl) 3. Öğretmen Eğitimi ve Gelişimi: 5 milyar TL/yıl 4. Teknoloji ve Altyapı: 15 milyar TL/yıl 5. Mesleki Eğitim Modernizasyonu: 10 milyar TL/yıl Yıllık Toplam: 271.17 milyar TL 5 Yıllık Toplam: 1.374,6 milyar TL GSYİH'ya Oranı: %0,62/yıl

II. SAĞLIK REFORMLARI MALİYET ANALİZİ

MEVCUT SAĞLIK SİSTEMİ VERİLERİ

Sağlık Harcamaları (2024):

Sağlık Bakanlığı Bütçesi: 1.106 trilyon TL

SGK Sağlık Harcamaları: ~400 milyar TL

Toplam Kamu Sağlık Harcaması: ~1,5 trilyon TL

GSYİH'ye Oranı: %3.46

Nüfus ve Kapsama:

Toplam Nüfus: 85 milyon

SGK Kapsamındaki: ~82 milyon (%96,5)

Kapsam Dışı: ~3 milyon (%3,5)

EVRENSEL SAĞLIK SİGORTASI MALİYETİ

Hedef: %100 Nüfus Kapsamı

Ek Kapsanacak Nüfus: 3 milyon kişi Kişi Başına Yıllık Sağlık Harcaması: Mevcut Ortalama: 17.647 TL/kişi/yıl Ek 3 milyon için: 52.94 milyar TL/yıl Sistem İyileştirmeleri: Dijital altyapı: 15 milyar TL (5 yıl) Personel artışı: 20 milyar TL/yıl Teknoloji yatırımı: 10 milyar TL/yıl Toplam Ek Maliyet: 82.94 milyar TL/yıl

SAĞLIK REFORMLARI TOPLAM MALİYETİ

5 Yıllık Toplam Sağlık Reformu Maliyeti: 1. Evrensel Kapsam Genişletme: 52,94 milyar TL/yıl 2. Sağlık Personeli Artışı: 20 milyar TL/yıl 3. Dijital Sağlık Altyapısı: 3 milyar TL/yıl 4. Önleyici Sağlık Hizmetleri: 15 milyar TL/yıl 5. Sağlık Teknolojisi Yatırımı: 10 milyar TL/yıl Yıllık Toplam: 100.94 milyar TL 5 Yıllık Toplam: 504.7 milyar TL GSYİH'ye Oranı: %0.23/yıl

III. EKONOMİK POLİTİKALAR MALİYET ANALİZİ

VERİLER 2025 YILI AĞUSTOS AYI DOLAR KURUNA GÖRE HESAPLANMIŞTIR PARİTE 1 TL ≈ 0,0245 USD

KOBİ VERİLERİ VE HESAPLAMALAR

Türkiye KOBİ Durumu:

Toplam İşletme Sayısı: ~4 milyon

KOBİ Oranı: %99,8 (~3,99 milyon)

Mikro İşletme: %93,9 (~3,76 milyon)

Küçük İşletme: %5,2 (~208.000)

Orta İşletme: %0,7 (~28.000)

KOBİ DESTEK PROGRAMLARI MALİYETİ

"Kayıtlı Kazan, KDV Düşün" Programı:

Hedef KOBİ Sayısı: 1 milyon işletme KDV İndirim Maliyeti: - Mevcut KDV Oranı: %20 - Yeni KDV Oranı: %10 - Ortalama KOBİ Ciro: 2 milyon TL/yıl - KDV Kaybı: 200.000 TL/işletme/yıl - Toplam KDV Kaybı: 200 milyar TL/yıl Dijital Dönüşüm Destekleri: - İşletme Başına Destek: 50.000 TL - 1 milyon işletme için: 50 milyar TL (tek seferlik) Eğitim ve Danışmanlık: - İşletme Başına: 10.000 TL - Toplam: 10 milyar TL/yıl Beklenen Ek Vergi Geliri: - Kayıt dışılık azalması: %40 - Ek vergi tabanı: 300 milyar TL/yıl - Net Kazanç: 100 milyar TL/yıl Net Maliyet: 160 milyar TL/yıl (ilk yıl 210 milyar TL)

KADIN İSTİHDAMI DESTEKLERİ

Hedef: Kadın İşgücü Katılımını %35'ten %60'a Çıkarma

Mevcut Durum: - Çalışma Çağındaki Kadın: ~27 milyon - Mevcut Katılım Oranı: %35 (~9.45 milyon) - Hedef Katılım Oranı: %60 (~16.2 milyon) - Ek İstihdam Hedefi: 6.75 milyon kadın Destek Maliyetleri: - Kreş ve Gündüz Bakım: 30 milyar TL/yıl - İş Eğitimi ve Beceri Geliştirme: 15 milyar TL/yıl - Girişimcilik Destekleri: 10 milyar TL/yıl - İşveren Teşvikleri: 20 milyar TL/yıl Toplam Maliyet: 75 milyar TL/yıl Beklenen Ekonomik Getiri: - Ek GSYİH Katkısı: %8-10 (~4 trilyon TL) - Ek Vergi Geliri: 800 milyar TL/yıl - Net Kazanç: 725 milyar TL/yıl

IV. DİJİTAL DÖNÜŞÜM MALİYETLERİ

DİJİTAL DEVLET ALTYAPISI

5 Yıllık Dijital Dönüşüm Programı: 1. E-Devlet Altyapısı Modernizasyonu: 50 milyar TL 2. Yapay Zekâ ve Büyük Veri Sistemleri: 30 milyar TL 3. Siber Güvenlik Altyapısı: 25 milyar TL 4. Mobil Hizmet Platformları: 15 milyar TL 5. Personel Eğitimi ve Gelişimi: 20 milyar TL Toplam: 140 milyar TL (5 yıl) Yıllık Ortalama: 28 milyar TL Beklenen Tasarruf: - Bürokrasi maliyeti azalması: %30 Yıllık tasarruf: 150 milyar TL - Net kazanç: 122 milyar TL/yıl

V. TOPLAM MALİYET ÖZETİ VE FİNANSMAN

5 YILLIK TOPLAM REFORM MALİYETİ

YILLIK MALİYETLER: 1. Eğitim Reformları: 271.17 milyar TL 2. Sağlık Reformları: 100.94 milyar TL 3. KOBİ Destekleri: 160 milyar TL (net) 4. Kadın İstihdam Destekleri: 75 milyar TL (net -725 milyar kazanç) 5. Dijital Dönüşüm: 28 milyar TL (net -122 milyar kazanç) BRÜT TOPLAM: 635.11 milyar TL/yıl NET TOPLAM: 136.89 milyar TL/yıl (KAZANÇ!) 5 Yıllık Net Kazanç: 684.45 milyar TL

FİNANSMAN KAYNAKLARI ANALİZİ

1. Vergi Tabanı Genişlemesi:

Kayıt dışı ekonomi: ~1,5 trilyon TL (GSYİH'nın %35'i) %40 kayıt altına alma hedefi: 600 milyar TL Ek vergi geliri (%20 oran): 120 milyar TL/yıl

2. Verimlilik Artışı Tasarrufları:

Dijital devlet tasarrufu: 150 milyar TL/yıl Sağlık önleyici hizmet tasarrufu: 50 milyar TL/yıl Eğitim kalitesi ile tekrar maliyet tasarrufu: 30 milyar TL/yıl Toplam: 230 milyar TL/yıl

3. Ekonomik Büyüme Etkisi:

Kadın istihdamı GSYİH etkisi: %8-10 büyüme Ek vergi geliri: 800 milyar TL/yıl Eğitim kalitesi uzun vadeli etki: %2-3 büyüme Ek vergi geliri: 300 milyar TL/yıl (5. yıldan itibaren)

VI. RİSK ANALİZİ VE SENARYOLAR

MALİ RİSKLER

Pesimist Senaryo (%30 daha yüksek maliyet):

Yıllık maliyet: 826,64 milyar TL

5 yıllık toplam: 4.133 trilyon TL

GSYİH'ye oranı: %1,9/yıl

Optimist Senaryo (%20 daha düşük maliyet):

Yıllık maliyet: 508,09 milyar TL

5 yıllık toplam: 2.540 trilyon TL

GSYİH'ye oranı: %1.17/yıl

GETİRİ ANALİZİ

Kısa Vadeli Getiri (1-2 yıl):

KOBİ kayıt artışı: 100 milyar TL/yıl

Dijital devlet tasarrufu: 150 milyar TL/yıl

Toplam: 250 milyar TL/yıl

Orta Vadeli Getiri (3-5 yıl):

Kadın istihdamı etkisi: 800 milyar TL/yıl

Eğitim kalitesi etkisi: 200 milyar TL/yıl

Sağlık önleyici hizmet tasarrufu: 100 milyar TL/yıl

Toplam: 1.100 milyar TL/yıl

Uzun Vadeli Getiri (5+ yıl):

Toplam ekonomik etki: 2 trilyon TL/yıl

Net pozitif etki: 1,5 trilyon TL/yıl

9. SONUÇ

Finansal Sürdürülebilirlik Değerlendirmesi

Programın mali yapısı; başlangıç yatırımı, işletme giderleri, vergi kapasitesi artışı ve dolaylı ekonomik getiriler dikkate alınarak çok boyutlu bir mali analiz çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yapılan projeksiyonlar, programın kısa, orta ve uzun vadeli finansal performansının kamu bütçesi açısından yönetilebilir, öngörülebilir ve olumlu bir görünüm sunduğunu göstermektedir.

Kısa vadede, özellikle dijital altyapının kurulması, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması ile kamu bilgilendirme kampanyalarının yürütülmesi nedeniyle 1–2 yıllık dönemde belirli bir yatırım ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu aşama, programın teknik kapasitesinin oluşturulması ve hedeflenen yapısal dönüşümün temellerinin atılması için gerekli görülen başlangıç maliyetlerini kapsamaktadır.

Orta vadede, yani 3–4 yıllık dönem içerisinde, vergi tabanının genişlemesi, kayıt dışılığın azalması ve işletmelerin sistemle uyumunun artmasıyla birlikte kamu gelirlerinde oluşacak pozitif hareketin, başlangıç yatırım maliyetlerini dengelemesi beklenmektedir. Bu dönemin sonunda, programın toplam mali etkisinin başa baş noktasına ulaşacağı öngörülmektedir.

Uzun vadede, özellikle 5 yıl ve sonrasında, kayıtlı ekonominin genişlemesi, verimlilik artışı, işletme ölçeklerinin büyümesi ve istihdamdaki düzenli iyileşme sayesinde programın kamu bütçesine yüksek getiri sağlayan sürdürülebilir bir yapıya kavuşacağı hesaplanmaktadır. Yapılan mali projeksiyonlarda programın net bugünkü değerinin pozitif olduğu tespit edilmiş olup bu sonuç, uygulamanın orta ve uzun dönem bütçe dengesi açısından mali olarak sürdürülebilir ve kamu yararı bakımından kârlı olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Ana Sonuç

Program, yalnızca kısa vadeli maliyetlerinin yönetilebilirliğiyle değil, aynı zamanda uzun vadede kamu maliyesine sağlayacağı katma değerle de mali açıdan sürdürülebilir, kendini finanse eden ve ekonomik getirisi yüksek bir politika aracı niteliğindedir.

Gelecek Başarı Hikâyeleri

Programın ekonomik, toplumsal ve kurumsal etkilerinin orta ve uzun vadede birikerek oluşturacağı dönüşümün somut çıktıları, Türkiye'nin ulusal kalkınma sürecine çok boyutlu katkı sağlayacak bir başarı hikâyesi ortaya çıkaracaktır. Bu bağlamda öngörülen gelişmeler, eğitim, istihdam, toplumsal eşitlik, bilim-teknoloji kapasitesi, kamu sağlığı ve gelir dağılımı gibi alanlarda ölçülebilir ilerlemeler yaratmayı hedeflemektedir.

Beş Yıl Sonra Türkiye:

- Türkiye'nin uluslararası eğitim sıralamalarında gözle görülür ve istatistiksel olarak anlamlı bir iyileşme kaydetmesi; dijital okuryazarlık, temel bilimler ve mesleki beceriler alanlarında orta-üst gelir grubu ülkelerle farkı azaltması beklenmektedir.
- Gençlerde işsizlik oranının belirgin düzeyde düşmesi; genç nüfusun işgücüne katılım oranlarında istikrarlı bir artış sağlanarak ekonomik bağımsızlıklarının güçlenmesi öngörülmektedir.

Sosyal Liberal: Ne saf piyasa ekonomisinin acımasızlığını ne de devletçi yaklaşımın baskıcılığını benimsiyor. Özgürlük ve adaleti harmanlıyor.

X. TARIM VE KIRSAL KALKINMA POLİTİKASI

1. Vizyon ve İlkeler

Tarımda gıda egemenliği ve güvenliği sağlanacak, temel ürünlerde dışa bağımlılık azaltılacaktır.

Çiftçinin adil gelir elde etmesi için üretim maliyetine endeksli taban fiyat, sözleşmeli üretim ve güçlü kooperatifçilik desteklenecektir.

Verimlilik ve teknoloji öncelikli olacak, su ve enerji verimliliği, dijital tarla takibi, hassas tarım ve kontrollü ortam üretimi hayata geçirilecektir.

Her havzada ürün deseni ve toprak uygunluğuna göre bölgesel planlama yapılacaktır.

Büyükşehir çeperlerinde Dikey Organize Tarım-Sanayi Bölgeleri kurulacak, kent ile kır arasında köprü oluşturulacaktır. Devletin çiftçiye omuz vermesi, kooperatifçilik ve ziraat eğitimi yaklaşımı günümüzde yeniden uygulanacaktır.

TMO benzeri kurumların alım güvencesi dijital sözleşmeli üretimle güçlendirilecektir.

Kooperatiflerde profesyonel yönetim, şeffaf muhasebe ve e-ticaret desteklenecektir.

Ziraat eğitimi için Tarım Teknoloji Akademileri kurulacaktır.

Sulama modernizasyonu, arazi toplulaştırma ve erozyonla mücadele temel yatırımlar arasında olacaktır.

2. Stratejik Hedefler

- İlk 12 ay içinde mazot ve gübre destekleri yüzde 50 artırılabacaktır,
- İlk 24 ay içinde Ulusal Dijital Tarım Platformu hayata geçirilecektir,
- İlk 36 ay içinde 10.000 genç çiftçi işletmesi kurulacaktır,
- İlk 60 ayda stratejik ürünlerde ihracat iki katına çıkarılacak ve yerli tohum payı yüzde 70'in üzerine çıkarılacaktır.

3. Program Bileşenleri

- Mazot ve gübre desteği e-cüzdan sistemiyle ödenecek,
- Çiftçi kredi sicil affı ve yeniden yapılandırma uygulanacak,
- Tarım gelir sigortası ile üretici korunacak,

- Havza bazlı ürün deseni ve sözleşmeli üretim sistemi kurulacak,
- Kooperatiflere profesyonel yönetici desteği, vergi teşviki ve doğrudan satış imkânı sağlanacak,
- Tarla bazlı üretim takibi, uydu ve IoT destekli olacak,
- Yerli tohum ıslah merkezleri ve stratejik tohum sandığı kurulacak,
- Sulama yatırımlarına yüzde 60 hibe desteği verilecek,
- Kırsalda internet, sağlık ve eğitim altyapısı güçlendirilecek,
- Genç çiftçi kuluçkaları ve makine parkları kurulacak.

4. Dikey Organize Tarım-Sanayi Bölgeleri

- Büyükşehir çeperlerinde kurulacak bu bölgelerde çok katlı üretim yapılacak,
- İşleme, paketleme, soğuk zincir ve lojistik merkezleri bulunacak,
- Ar-Ge ve eğitim alanlarıyla çiftçi ve tüketici buluşturulacak,
- Atık geri dönüşümü, güneş enerjisi ve biyogaz sistemleri kurulacak,
- Kooperatiflere öncelik verilecek,
- Taze ürün fiyat istikrarı sağlanacak, gıda israfı yüzde 50 azaltılacak.

5. Pazar Reformu ve Soğuk Zincir

- Ulusal soğuk zincir ağı kurulacak,
- Hal reformu ile üreticiye doğrudan satış kotası verilecek
- Okul ve kamu menüleri yerel kooperatiflerden tedarik edilecektir.

6. Finansman

Tarım Kanunu'ndaki yüzde 1 GSYH şartı eksiksiz uygulanacak.

Kırsal Kalkınma Fonu kurulacak.

Dikey tarım ve lojistik projelerinde Kamu-Özel-Koop modeli uygulanacak.

Enerji verimli yatırımlara vergi teşviki sağlanacak.

Gelir sigortası şartlı düşük faizli kredi paketi uygulanacak.

7. Zamanlama

0-6 ayda destek artışı, sicil affı, dijital kayıt pilotu ve ilk DOTSB projeleri başlayacak.

6-18 ayda Ulusal Dijital Tarım Platformu yaygınlaşacak, 5 pilot DOTSB açılacak.

18-36 ayda genç çiftçi işletmeleri ve tohum merkezleri tamamlanacak.

36-60 ayda DOTSB tüm büyükşehirilere yayılacak, ihracat ve yerli tohum hedefleri gerçekleşecektir.

9. Başarı Göstergeleri

Çiftçi net kâr marjı yüzde 15 artacaktır.

Gıda israfı yüzde 40'tan yüzde 20'nin altına indirilecektir.

Sulamada verimlilik yüzde 50 arttırılacaktır.

Yerli tohum payı yüzde 70'i geçecektir.

Kooperatif ciroları yıllık yüzde 25 büyüyecektir.

Gıda fiyat oynaklığı azalacaktır.

10. Beklenen Sonuçlar

Kısa vadede üretim maliyetleri düşecek, çiftçi rahatlayacaktır.

Orta vadede verimlilik ve ihracat artacak, kırsalda yaşam cazibesi yükselecektir.

Uzun vadede sürdürülebilir, rekabetçi ve bağımsız bir tarım sektörü oluşacaktır.

Mevcut Sistemlere Atf ve Yapılan Değişikliklerin Katkısı

Tarımsal Destekleme Ödemeleri :

Mevcut Durum: Mazot, gübre, yem bitkisi, fındık gibi ürün bazlı destekler ödenmektedir. Ancak ödemeler gecikmeli yapılmakta ve miktar düşük kalmaktadır.

Değişiklik: Destekler yüzde 50 arttırılacak ve çiftçi e-cüzdanı üzerinden zamanında ödenecektir.

Yarar: Çiftçi girdi maliyetini sezon başında karşılayabilecek, kredi yükü azalacak ve üretim planlaması kolaylaşacaktır.

Havza Bazlı Destekleme Modeli :

Mevcut Durum: Türkiye 30 havzaya ayrılmıştır, her havzada belirlenen ürünlere destek verilmektedir. Ancak uygulama kâğıt üzerinde kalmaktadır.

Değişiklik: Bölgesel tarım planlaması zorunlu hale getirilecek, destekler ürün desenine göre farklılaştırılacaktır.

Yarar: Su kaynaklarının yanlış kullanımının önüne geçilecek, arz fazlası ürün bir bölgede yığılmayacak, açığı olan ürün diğer bölgede desteklenerek denge sağlanacaktır.

TARSİM (Tarım Sigortaları) :

Mevcut Durum: Doğal afet ve bazı risklere karşı sigorta sistemi vardır. Ancak primler yüksek ve kapsama alanı dardır.

Değişiklik: Tarım gelir sigortası getirilecek, primlerin yüzde 70'i devlet tarafından karşılanacaktır.

Yarar: Çiftçi iklim değişikliği, don, kuraklık, sel gibi risklere karşı korunacak, üretim sürekliliği güvence altına alınacaktır.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO)

Mevcut Durum: TMO buğday, arpa, mısır gibi ürünlerde alım yapmaktadır fakat fiyat çoğu zaman maliyeti karşılamamaktadır.

Değişiklik: TMO taban fiyatı ürün maliyetine endeksli olarak belirlenecektir.

Yarar: Çiftçi zararına satış yapmayacak, üretim sürekliliği sağlanacak ve ithalat ihtiyacı azalacaktır.

Kooperatifçilik ve Üretici Birlikleri :

Mevcut Durum: Çok sayıda kooperatif bulunmaktadır ancak çoğu sermaye ve pazarlama gücünden yoksundur.

Değişiklik: Koop-500 programı ile 500 kooperatife profesyonel yönetici hibesi, vergi teşviki ve doğrudan satış hakkı verilecektir.

Yarar: Çiftçi ürününü tüccara değil kooperatif üzerinden satacak, daha yüksek gelir elde edecek ve pazarlık gücü artacaktır.

IPARD ve Kırsal Kalkınma Yatırımları :

Mevcut Durum: AB fonlarıyla IPARD-II programı yürütülmektedir ve hibeler kırsala dağıtılmaktadır.

Değişiklik: Fonların kullanımında öncelik genç çiftçi işletmeleri ve dikey organize tarım-sanayi bölgelerine verilecektir.

Yarar: Kaynaklar dağılmak yerine stratejik projelere yönlendirilecek, şehir-kır arasındaki gıda zinciri güçlenecektir.

Tarımda Dijitalleşme :

Mevcut Durum: ÇKS (Çiftçi Kayıt Sistemi) e-Devlet üzerinden yapılabilmektedir ancak üretim planlamasında kullanılmamaktadır.

Değişiklik: Ulusal Dijital Tarım Platformu kurulacak, uydu, IoT ve yapay zekâ ile tarla bazlı kayıtlar tutulacaktır.

Yarar: Üretim fazlası ve açığı anlık görülecek, fiyat dalgalanmaları azalacak ve ihracat planlaması yapılabilecektir.

Tarım, yalnızca ekonomik faaliyet alanlarından biri değil; ulusal gıda güvenliğinin, sürdürülebilir kalkınmanın ve toplumsal istikrarın temel dayanaklarından biri olan stratejik bir sektördür. Bu sektör, nüfusun sağlıklı ve yeterli gıdaya erişiminin güvencesi olmasının yanında, kırsal bölgelerde ekonomik canlılığı sağlayan, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltan ve toplumsal refahın tabana yayılmasına katkı sunan kritik bir konuma sahiptir.

Partimiz, tarımsal üretimin piyasa dalgalanmalarına terk edilemeyecek kadar önemli olduğunun bilinciyle, çiftçiyi yalnızca üretici bir aktör olarak değil, aynı zamanda ülkenin gıda egemenliğini güvence altına alan stratejik bir paydaş olarak görmektedir. Bu doğrultuda benimsediğimiz kalkınma modeli; çiftçinin emeğini, maliyet yapısını ve gelir istikrarını koruyan; üretim süreçlerini bilimsel temelde planlayan; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını esas alan ve kırsal yaşamı ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan yeniden cazip hale getirmeyi amaçlayan bütüncül bir yaklaşımı içermektedir.

Bu model ile hedeflenen; tarımsal üretimde verimliliği artırmak, küçük ve orta ölçekli işletmeleri güçlendirmek, genç nüfusu tarım sektörüne yönlendirmek, çiftçilerin uzun vadeli yatırım yapabilmesini sağlayacak öngörülebilir politikalar geliştirmek ve kırsal kalkınmayı sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal bir dönüşüm projesi olarak ele almaktır. Böylece tarım sektörü, hem ulusal gıda güvenliğinin sağlam temeller üzerine oturtulmasını hem de kırsal toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesini sağlayan stratejik bir unsur olarak güçlendirilecektir.

Hedeflerimiz (SMART Kriterlerine Göre):

1 yıl içinde mazot ve gübre desteklerinin %50 artırılması

2 yıl içinde tüm Türkiye’de bölgesel tarım planlamasına geçilmesi

3 yıl içinde genç çiftçiye %100 hibe destekli 10.000 yeni işletme açılması

5 yıl içinde tarım ihracatını 2 katına çıkaracak stratejik ürün listesi oluşturulması bütçe + AB uyum fonları

Beklenen Sonuçlar:

Kısa Vadede: Çiftçinin Finansal Rahatlamasının Sağlanması ve Üretim Maliyetlerinin Azaltılması

Kısa vadede temel hedef, tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini tehdit eden yüksek girdi maliyetlerini dengelemek ve üreticinin acil finansal yükünü hafifletmektir. Bu kapsamda, gübre, yem, enerji ve sulama gibi kritik maliyet kalemlerine yönelik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, kredi ve finansman koşullarının çiftçi lehine yeniden düzenlenmesi ve tedarik zincirindeki fiyat oynaklığının azaltılması amaçlanmaktadır. Böylece üretici, hem ekonomik daralma baskısından kurtulacak hem de üretim sürecini güvenle sürdürebilecek bir ekonomik ortama kavuşacaktır.

Orta Vadede: Bilimsel Temelli Üretim Planlaması ve Sürdürülebilir Tarımsal Yapının Oluşturulması

Orta vadede hedef, tarımsal üretimi rastlantısal ve tepkisel bir yapıdan çıkararak, veriye dayalı, bölgesel özellikleri gözeten ve doğal kaynakları koruyan planlı bir üretim sistemine geçiş yapmaktır. Bu doğrultuda; arz-talep projeksiyonları düzenli olarak güncellenecek, stratejik ürünlerde üretim yönlendirmesi sağlanacak, su kaynaklarının verimli kullanılması için modern sulama teknolojileri yaygınlaştırılacak ve toprak sağlığının korunmasına yönelik politikalar güçlendirilecektir. Bu yaklaşım, hem çevresel sürdürülebilirliği güvence altına alacak hem de tarımsal üretimin öngörülebilir ve istikrarlı bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır.

Uzun Vadede: Türkiye'nin Tarımda Net İhracatçı Ülke Konumuna Yükselmesi

Uzun vadede vizyon, Türkiye'yi yalnızca iç talebi karşılayan bir üretim yapısından çıkarıp, yüksek katma değerli tarımsal ürünlerde ihracat kapasitesini artıran, küresel pazarlarda rekabet gücü yüksek bir tarım ekonomisine dönüştürmektir. Bu çerçevede; ürün çeşitliliğinin artırılması, markalaşma ve kalite standartlarının uluslararası seviyede güçlendirilmesi, işleme ve depolama teknolojilerine yatırım yapılması ve lojistik altyapının modernleştirilmesi temel politika alanlarını oluşturacaktır. Böylelikle Türkiye, bölgesel bir tarımsal güç olmanın ötesine geçerek, küresel tarım ticaretinde belirleyici aktörlerden biri haline gelecektir.

TÜRKİYE İÇİN YENİ HÜKÜMET MODELİ

“YENİ NESİL HİBRİT PARLAMENTER SİSTEM”

1. CUMHURBAŞKANLIĞI

Cumhurbaşkanı, yürütme erkine doğrudan dahil olmayan; anayasal denge, etik denetim, yolsuzlukla mücadele ve kurumsal tarafsızlık görevleriyle donatılmış üst denetim ve temsil makamıdır. Görevi, siyasetin üstünde konumlanmak, halkın vicdanını ve anayasal değerleri temsil etmektir.

1.1. Adaylık Yolları

Cumhurbaşkanı adayları aşağıdaki yollardan biriyle belirlenebilir:

Siyasi Partiler Üzerinden Adaylık: Yalnızca Siyasi Partiler Kanunu uyarınca seçime girme yeterliliği kazanmış partiler, 1 cumhurbaşkanı adayı gösterebilir. Seçime girme yeterliliği; partinin ülke genelinde en az 41 ilde örgütlenmiş, kongrelerini yapmış ve YSK tarafından onaylanmış olmasıyla kazanılır. Bu hak, hem köklü hem de yeni ama örgütlü partilere eşit şekilde tanınır.

Sivil Toplum Üst Kurulu Adaylığı: Ülke genelinde faaliyet gösteren sendikalar, dernek federasyonları, vakıflar ve sivil ağlar, bir araya gelerek oluşturdukları birleşik bir platform aracılığıyla 1 aday gösterebilir. Bu platform, kendi iç seçim mekanizmasını oluşturur ve kararını kamuoyuna açıklar.

Meslek Örgütleri Üst Kurulu Adaylığı: Barolar, tabip odaları, mühendis odaları ve benzeri kamu niteliğindeki meslek kuruluşları, temsilciler düzeyinde oluşturdukları platform ile 1 aday gösterebilir. Bu adaylık, uzmanlık ve etik temsiliyet esaslarına dayanır.

Halk Tarafından Adaylık: En az 250.000 seçmenin e-Devlet veya noter kanalıyla vereceği destek imzasıyla, bağımsız adaylık mümkün dür. İmza toplayan her birey, ön koşulları taşıması hâlinde aday olur.

1.2. Adaylık Ön Koşulları

Cumhurbaşkanı adayı olabilmek için aşağıdaki şartlar aranır:

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- En az 35 yaşında olmak,
- Yükseköğrenim mezunu olmak,
- Son 5 yıl içinde herhangi bir siyasi partide aktif görev bulunmamış olmak,
- Adaylık öncesi etik uygunluk raporu almak (bağımsız Etik Kurul'dan),
- Mal varlığını şeffaf şekilde kamuoyuna beyan etmiş olmak.

1.3. Adaylık Ön Eleme Süreci

Tüm adaylar, "Etik ve Uygunluk Komisyonu" tarafından değerlendirildikten sonra dijital ön seçim sürecine alınır. Vatandaşlar, e-Devlet veya güvenli dijital sistemler üzerinden ön oylama yapar. Her seçmen yalnızca bir adaya oy verebilir. En çok oyu alan 3 aday, son seçim aşamasına geçer.

1.4. Genel Seçim Süreci

- Son 10 yılda herhangi bir siyasi partide görev almamış olmak,
- Etik sicil raporu ve mal varlığı şeffaflık beyanı

2. ATAMA YAPILACAK KURUMLAR VE İŞLEYİŞ ANALİZİ

Yargı Denetimi

Atama Yapılacak Birimler: HSK, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, bölge mahkemeleri

İşleyiş: Etik ve tarafsızlık denetçileri görevlendirilir. Kararlara müdahale edilmez, ancak süreçler izlenir ve kamuya raporlanır.

Askerî Yapı Denetimi

Atama Yapılacak Birimler: Genelkurmay, Kuvvet Komutanlıkları, MSB, Savunma Sanayii

İşleyiş: Sadece barış zamanlarında aktif gözlem yapılır. Politikadan uzak tutulur.

İçişleri ve Güvenlik Kurumu

Atama Yapılacak Birimler: EGM, Jandarma, Göç İdaresi, AFAD

İşleyiş: Hak temelli denetim yapılır. Şiddet ve zor kullanımı izlenir, raporlanır.

Yerel Yönetimler

Atama Yapılacak Birimler: Büyükşehir belediyeleri, Mahalli İdareler

İşleyiş: Belediyelerde denetim ofisleri kurularak, ihaleler ve harcamalar izlenir.

Kamu Kurumları ve Üst Bürokrasi

Atama Yapılacak Birimler: Bakanlıklar, KİT'ler, TÜİK, RTÜK, Sayıştay hariç tüm düzenleyici kurumlar

İşleyiş: Etki ve performans değerlendirmesi yapılır. Karar alma süreçleri şeffaflaştırılır.

3. ACİL MÜDAHALE VE HIZLI YARGI

Cumhurbaşkanı, uygunsuz kararı en fazla 10 gün süreyle askıya alabilir. Bu sürede bağımsız ve hızlı çalışan yargı birimi 48 saat (acil) - 7 gün (normal) içinde karar verir.

3.1. Meclis ve Halkla Hesaplaşma Kanalları

TBMM ve Kamu Denetimi:

- Gölge Kabine yılda iki kez TBMM'ye genel rapor sunar.
- Halk için çevrimiçi ve fiziksel şikâyet platformları kurulur.
- Siyasi nitelikli davalar sadeleştirilerek kamuya açıklanır.

3.2. Bütçe Denetimi ve Etik Gözetim

Gölge Kabinenin Bütçe Üzerindeki Rolü:

- Bütçe teklifleri ön değerlendirmeye tabi tutulur; kamu yararı ve etik etki analizleri yapılır.
- Popülist harcamalar, israf ve siyasi amaçlı kaynak kullanımı etik uyarı sistemine alınır.
- Sayıştay'ın teknik denetimine ek olarak toplumsal fayda ve adalet ekseninde gözetim yapılır.

3.3. Sayıştay ile Uyum ve İşbirliği

Sayıştay, kamu kurumlarının mali işlemleri, raporları, bütçe uygulamaları, ihaleleri ve mevzuata uygunluğu yönünden denetimini yapar. Denetimi geriye dönük ve belge temelli yürütür. Denetim sonuçlarını hem Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne hem de Cumhurbaşkanlığı Gölge Kabine Sistemi' ne sunar.

Amaç, mali denetim bulgularının hem yasama denetiminde hem de etik denetim sürecinde eşzamanlı olarak kullanılabilmesini sağlamaktır.

Sayıştay raporlarının iki ayrı kopyası hazırlanır;

- Meclis için hukuki bağlayıcılığı olan detaylı teknik rapor,
- Cumhurbaşkanlığı Gözetim Kabinesi için özet, kamu etkisi ve uygulama değerlendirmesi içeren rapor eki.

Gölge Kabine, bu raporlar üzerinden kamuoyuna etki analizi ve etik uyarı raporu yayımlayabilir.

Sayıştay mali ve hukuki denetim yapar; Gölge Kabine ise etik ve toplumsal etki denetimi yürütür. Müdahale alanları farklıdır; Sayıştay belge ve hesaplara, Gölge Kabine kararın etkisine bakar. Her iki kurum TBMM'de bağımsız raporlar sunar, ancak yılda bir defa da eşgüdüm raporu hazırlanır.

Anayasaya şu hüküm eklenir: "Sayıştay ve Gölge Kabine birbirini tamamlayan denetim organlarıdır; görev sınırları kesişmez, kamu yararını birlikte gözetirler."

Bu sistem ile güçler ayrılığı korunur, denetim çok katmanlı hale gelir ve kamu vicdanı esaslı yönetim anlayışı kurumsallaşır.

4. YÜRÜTME ORGANI (BAKANLAR KURULU)

4.1. Model Tanımı

Yeni hükümet sisteminde Başbakan, kabineyi oluşturma yetkisine sahiptir. Ancak bu yetki sınırsız değildir. Her bakan adayının anayasal güvenceye bağlanmış liyakat kriterlerine uygun olması şarttır. Amaç, teknik yeterliliği olan, halkın güvenini kazanabilecek kişilerden oluşan bir yürütme kadrosu oluşturmak; siyaseti liyakatle buluşturmadır.

4.2. Temel Kurallar

Başbakan, hükümeti kurarken bakanları seçer ve bu listeyi Cumhurbaşkanına sunar. Cumhurbaşkanı, uygun görmesi hâlinde kabineyi resmî olarak atar.

Liyakat Şartı: Her bakan adayı; alanında üniversite diplomasına ve/veya eşdeğer bir akademik yeterliliğe sahip olmalı, görev alacağı bakanlıkla ilgili özel sektörde veya kamuda en az 7 yıl deneyim sahibi olmalı, herhangi bir yolsuzluk, etik ihlal veya ağır disiplin cezası geçmişi bulunmamalıdır. Varlık beyanı ve şeffaflık kriterlerine uymalıdır.

Meclis Denetimi – Onay Süreci: Bakan adayları, TBMM’de kurulacak özel bir Liyakat ve Uygunluk Komisyonu tarafından incelenir. Komisyonun raporu Meclis Genel Kurulu’na sunulur. Her bakan için tek tek oylama yapılır. Bakanlar, salt çoğunluk ile onaylanır.

Kamuoyuna Karşı Şeffaflık: Tüm bakan adaylarının özgeçmişleri, liyakat belgeleri ve Meclis değerlendirme raporları kamuoyuna açık biçimde paylaşılır. Bu bilgiye e-devlet üzerinden erişilebilir.

Bu sistemin amacı, kabine üyelerini yalnızca siyasi sadakatle değil, mesleki ve etik yeterlilikle belirlemek, meclis onayı ile halkın temsilcilerinin denetimini sağlamak, devlet yönetiminde verimlilik, güven ve uzmanlık esaslarını hâkim kılmaktır.

5. YASAMA ORGANI (TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ)

Yeni Hükümet Modeli – Meclis Yapısı Ve Vekil Dağılımı Esasları (Taslak Anayasa Metni)

5.1. Parlamento Yapısı

Türkiye Büyük Millet Meclisi, halkın temsilcilerinden oluşan tek meclisli yasama organıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi; yasa yapma, yürütmeyi denetleme, bütçe onaylama ve anayasal gözetim görevlerini yerine getirir. Toplam üye sayısı 600' dır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri iki farklı yöntemle seçilir:

- Doğrudan Bölge Vekilliği (Senato Modeli)
- Nispi Temsil Vekilliği (Liste Usulü)

a. Doğrudan Bölge Vekilliği :

Toplam 600 milletvekilinden 150'si, doğrudan halk oyu ile, dar bölge esasına göre seçilir.

Dağılım İlkeleri: Her il, en az 1 doğrudan bölge vekiline sahiptir. Kalan vekiller, Türkiye genelinde illerin nüfus oranlarına göre dağıtılır.

Bölgesel Eşitlik ve Temsil: Bu sistem ile her ilin Meclis'te doğrudan temsil hakkı güvence altına alınır. Büyük nüfusa sahip illerin temsiliyeti artırılarak nüfusa göre adalet, küçük illere sabit temsil verilerek bölgesel denge sağlanır.

Seçim Sistemi: Her doğrudan bölge vekili, tek üyeli seçim çevresinde bireysel aday olarak yarışır. En çok oy alan aday vekil seçilir. Bu vekiller, seçim çevresine karşı doğrudan sorumludur.

b. Nispi Temsil Vekilliği :

Geriye kalan 450 milletvekili, siyasi partiler aracılığıyla nispi temsil esasına göre belirlenir.

Temsil Dağılımı: 450 vekil, illerin seçmen nüfusuna oranlı olarak dağıtılır. Bu dağılım, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, Türkiye İstatistik Kurumu'nun güncel nüfus verileri esas alınarak her genel seçim öncesi hesaplanır ve ilan edilir.

Baraj Uygulaması: Seçimlerde uygulanan ülke barajı %3 olarak belirlenmiştir. Bu oranı geçen tüm siyasi partiler, ülke genelindeki oy oranlarına göre milletvekili kazanabilir.

Adaylık: Nispi temsil vekilleri, siyasi partilerin il listeleriyle seçime katılır. Liste sıralamaları, partilerin iç tüzüklerine göre belirlenir. Ancak her listede gençlik, kadın ve dezavantajlı gruplar için en az %25 temsil kotası zorunludur.

5.2. Vekillerin Sorumluluk Ve Hesap Verme Esasları

Tüm milletvekilleri, seçildikleri bölgenin seçmenlerine karşı sorumludur. Doğrudan vekiller, görev süresi boyunca yılda en az bir kez seçim çevresinde açık halk toplantısı düzenlemek ve faaliyet raporu sunmakla yükümlüdür. Vekillerin tüm mal beyanları ve harcamaları dijital platformda kamuoyuna açık şekilde yayımlanır.

Bu vekil dağılım ve seçim sistemi ile hedeflenen;

- Temsilde adaleti sağlamak,
- Yurttaşın doğrudan temsil hakkını güçlendirmek,
- Meclis'i halkla daha yakın ve hesap verebilir hâle getirmek,
- Parti içi kapalı listelere mahkûm olmayan bir temsil modeli kurmak,
- Siyasi katılımı çeşitlendirmek ve yeni partilere alan açmaktır.

5.3. Geçici Uygulama Esasları (Seçim Öncesi)

Her genel seçimden en az 9 ay önce TÜİK verileri esas alınarak illerin vekil sayıları yeniden hesaplanır. YSK, bu dağılımı ilan eder ve siyasi partilere bildirir. Doğrudan vekillik alanları coğrafi bütünlük esasına göre tespit edilir.

5.4. Doğrudan Halk Vekillerine İlişkin Yasa Taslağı

Doğrudan Temsil Sistemi ve Kontenjan Yapısı: Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde halkın doğrudan iradesini temsil etmesi amacıyla 150 kişilik doğrudan halk vekilliği kontenjanı ayrılır.

Bu vekiller, siyasi partilerden bağımsız olarak bireysel adaylık usulüyle doğrudan halk oyu ile seçilir. Her ilden 1 vekil bu kontenjandan sabit olarak verilir.

Geriye kalan 69 vekil, TÜİK'in güncel nüfus verilerine göre nüfusu yoğun olan iller arasında orantılı biçimde dağıtılır. Bu dağılım, her ilin Türkiye toplam nüfusu içindeki payına göre yapılır:

$$\text{Vekil Sayısı} = \left(\frac{\text{İl Nüfusu}}{\text{Türkiye Nüfusu}} \right) \times 69$$

Hiçbir il toplamda 5 doğrudan vekilden fazla çıkaramaz. Ek vekil dağılımı her seçim döneminde YSK tarafından ilan edilir.

Adaylık Başvuru Şartları :

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- 30 yaşını doldurmuş olmak,
- En az lisans düzeyinde eğitim almış olmak,
- Başvurduğu seçim çevresinde en az son 5 yıldır ikamet ediyor olmak,
- Ağır ceza gerektiren suçlardan hüküm giymemiş olmak,
- Mal varlığı beyanında bulunmak ve kamuya açık şekilde yayımlamak,
- Seçim çevresindeki seçmen sayısının binde üçü (0.3%) oranında seçmen desteği sunmak:
Alt sınır: 150 imza, Üst sınır: 1000 imza
- Son 5 yıl içinde en az bir toplumsal gönüllülük veya kamu yararına projeye katılım belgesi sunmak,
- YSK'nın yayımladığı "Etik Taahhütname"yi imzalamak.

Başvuru ve Uygunluk Süreci : Adaylık başvuruları, YSK'nın dijital başvuru portalı üzerinden veya ilçe seçim kurulları aracılığıyla yapılır. Belgeler, destek imzaları ve etik taahhütname başvuru sırasında teslim edilir. YSK bünyesinde oluşturulan "Aday Uygunluk Komisyonu" tarafından adaylıklar değerlendirilir ve ilan edilir.

Tanıtım ve Eşitlik Esasları : Adayların kamu kaynaklarına erişimi eşit şekilde sağlanır.

Her adaya şu tanıtım imkanları sunulur:

- Standart bir tanıtım dosyası (özgeçmiş, projeler, gönüllülük geçmişi)
- 1 dakikalık video tanıtımı (YSK stüdyosunda çekilir)
- Dijital aday profili (YSK portalında ve mobil uygulamada yayımlanır)
- TRT bünyesinde ayrılacak bir alt kanal (TRT Temsil) tüm aday tanıtımlarını eş zamanlı ve eşit süreyle yayımlar.

Adayların bireysel reklam vermesi, sponsorlu içerik paylaşması, özel medya alanı satın alması yasaktır.

Tanıtım harcamaları YSK tarafından belirlenen üst sınırı geçemez, harcamalar kamuya açık şekilde raporlanır. Bölgesel Medya Tanıtım Kontenjanları RTÜK ve YSK iş birliğiyle oluşturulacak bir yayın planı çerçevesinde, il ve bölge düzeyinde yayın yapan yerel televizyon kanalları, radyolar ve kamuya ait yayın organlarında adaylara eşit süreli ve içerikli tanıtım imkânı sağlar. Bu yayınlar, her aday için standart formatta ve belirli sürede

hazırlanır, tüm adaylara aynı gün/saat diliminde yayınlanır, yayın akışlarında “Aday Tanıtımı – Kamu Hizmeti Yayını” ifadesiyle belirtilir.

Seçim Usulü ve Oylama Şekli : Doğrudan halk vekilliği seçimleri, genel seçimlerle eş zamanlı olarak fiziki sandıklar üzerinden yapılır.

Seçmen, parti listesi için ve doğrudan vekil için iki ayrı oy kullanır.

Oy pusulasında adaylar alfabetik sıralı ya da kura yöntemiyle dizilir.

Her ildeki kontenjan kadar en çok oy alan aday vekil olur.

Fiziki oylama süreci şu organlarca yürütülür:

- İlçe Seçim Kurulu: Uygulama ve sandık işlemleri
- İl Seçim Kurulu: İl genelinde koordinasyon
- YSK: Ulusal düzeyde yönetim ve denetim
- Sayıştay: Mali denetim, tanıtım harcamalarının kontrolü
- Sivil Gözlem Kuruluşları: Gözlem ve şeffaflık için akredite edilir.

Görev ve Yükümlülükler : Doğrudan seçilen vekiller, diğer milletvekilleriyle eşit haklara sahiptir. Yasa teklifinde bulunabilir, soru önergesi sunabilir, komisyonlarda görev alabilir. Her yıl en az iki defa seçim bölgesinde halk toplantısı yapmak zorundadır. Aylık olarak faaliyet raporlarını “Dijital Şeffaflık Platformu” üzerinden kamuya sunar. Toplumsal projelere katkı sunmaları teşvik edilir.

Denetim ve Geri Çağırma Süreci : Seçim bölgesindeki kayıtlı seçmenlerin %20’sinin imzasıyla geri çağırma süreci başlatılabilir. YSK, dijital güvenli oylama sistemiyle geri çağırma oylaması yapar. Katılanların %60’ı görevden alınsın yönünde oy verirse milletvekilliği düşer. Yerine aynı seçim döneminde ikinci en çok oy alan aday geçer. Geri çağırma süreci aynı vekil için bir dönemde yalnızca bir kez uygulanabilir.

“Doğrudan seçilen vekiller, yılda en az iki kez seçim bölgesinde halk toplantısı düzenlemek ve faaliyet raporlarını Dijital Şeffaflık Platformu üzerinden yayımlamakla yükümlüdür. Halktan gelen şikâyetler TBMM’nin ilgili Etik Komisyonu tarafından değerlendirilir. Etik ihlallerde disiplin süreci başlatılabilir.” Bu süreç sonrası geri çağırma olabilir.

Güncelleme ve Uyarılama : Bu sistemin işleyişinde ortaya çıkabilecek teknik, sayısal veya uygulama bazlı ihtiyaçlar doğrultusunda Yüksek Seçim Kurulu ilgili mevzuatlara uygun olarak güncelleme yapmaya yetkilidir.

Her seçim dönemi başında güncel nüfus verilerine göre kontenjan dağılımı revize edilir. Bu rapor, sunulan anayasa ve yasa tasarımları temelinde, Türkiye için önerilen alternatif hükümet modelini analiz etmekte ve sistemin temel ilkelerini, yapısal özelliklerini, avantajlarını ve uygulanabilirliğini detaylandırmaktadır.

6. SİSTEME AİT MODEL TASARIMININ TEMEL İLKELERİ

Önerilen model, birkaç temel ilke üzerine inşa edilmiştir. Bu ilkeler, sistemin felsefesini ve ulaşmayı hedeflediği nihai amacı ortaya koymaktadır.

Güçler Ayrılığının Netleştirilmesi

Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki sınırların keskin bir şekilde çizilmesi hedeflenir. Yürütme organı (hükümet) icraattan sorumlu olurken, Cumhurbaşkanlığı makamı yürütmenin dışına çıkarılarak tarafsız bir denetim ve denge gücü olarak konumlandırılmıştır.

Liyakat ve Uzmanlık : Kamu yönetiminde, özellikle de Bakanlar Kurulu gibi kritik pozisyonlarda, siyasi sadakat yerine mesleki yeterlilik, tecrübe ve etik değerlerin esas alınması amaçlanmaktadır. Bakanlık için getirilen 7 yıl tecrübe ve üniversite diploması şartı bu ilkenin somut bir yansımasıdır.

Halkın Doğrudan Katılımı ve Temsilde Adalet

Model, halkın yönetime katılım kanallarını çeşitlendirmeyi hedefler. "Doğrudan Halk Vekilliği" ile seçmenlerin partilerden bağımsız, kendi bölgelerinden bir temsilciyi Meclis'e göndermesi ve bu vekili "geri çağırma" hakkıyla denetlemesi, bu ilkenin en güçlü örneğidir.

Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

Bakan adaylarının özgeçmişlerinden milletvekillerinin mal beyanlarına, Gölge Kabine'nin denetim raporlarından yerel yönetim harcamalarına kadar tüm kritik verilerin kamuoyuna açık olması sağlanarak tam bir şeffaflık hedeflenir.

Çok Katmanlı Denetim

Denetim mekanizmaları sadece geleneksel kurumlarla (Sayıştay, Meclis) sınırlı tutulmamıştır. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı "Gölge Kabine", halkın geri çağırma hakkı ve sivil toplumun aday gösterme süreçleri gibi yenilikçi araçlarla denetim, hem dikey hem de yatay olarak güçlendirilmiştir.

7. YASAMA ORGANININ YAPISI VE YETKİLERİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 600 üyeden oluşan tek meclisli yapısını korumakla birlikte, üye yapısı ve seçim dinamiği kökten değiştirilmektedir.

7.1. İkili Vekillik Sistemi:

Nispi Temsil Vekilliği (450 Vekil): Siyasi partilerin ülke genelindeki oy oranlarına göre milletvekili çıkardığı klasik liste usulü sistemdir. %5'lük seçim barajı, siyasi temsilde çeşitliliği artırmayı amaçlar.

Doğrudan Bölge Vekilliği (150 Vekil): Her ilin en az bir temsilciyle garanti altına alındığı, dar bölge esasına dayalı bir sistemdir. Bu vekiller partilerden bağımsız, bireysel olarak seçilir ve doğrudan kendi seçim bölgelerine karşı sorumludur. Bu model, yerel sorunların Meclis gündemine daha etkin taşınmasını hedefler.

7.2. Yetkileri

TBMM; yasa yapma, bütçeyi onaylama ve yürütmeyi denetleme gibi temel yetkilerini korur. Ancak denetim yetkisi, bakanların atanmasında Liyakat Komisyonu aracılığıyla önleyici bir rol üstlenmesiyle daha da güçlendirilmiştir.

8. YÜRÜTME ORGANININ YAPISI VE İŞLEYİŞİ

Yürütme organı, Başbakan ve liyakat esasıyla seçilmiş Bakanlar Kurulu'ndan oluşur.

Kabine Oluşumu

Başbakan, bakan adaylarını belirler. Ancak her aday, alanında en az 7 yıl tecrübe ve akademik yeterlilik gibi katı liyakat kriterlerini karşılamak zorundadır.

Meclis Onayı

Başbakan'ın listesi, TBMM'deki Liyakat ve Uygunluk Komisyonu'nun incelemesinden geçer ve her bakan için Genel Kurul'da ayrı ayrı güven oylaması yapılır. Meclis'in salt çoğunluğunun onayını alamayan aday bakan olamaz.

Bu yapı, hükümetin icraatlarında teknik yeterliliği ve uzmanlığı ön plana çıkararak daha verimli ve etkin bir yönetim anlayışı kurmayı amaçlar.

9. KUVVETLER AYRILIĞI VE DENETİM MEKANİZMALARI

Modelin en ayırt edici özelliği, kurduğu çok katmanlı denetim ağıdır.

Cumhurbaşkanlığı (Üst Denetim Makamı)

Yürütme yetkisi olmayan Cumhurbaşkanı, siyaset üstü bir konumda devleti ve anayasayı gözetir. En önemli denetim aracı "Gölge Kabine"dir.

Gölge Kabine

Cumhurbaşkanı'na bağlı, teknokrat ve uzmanlardan oluşan bu yapı; yargıdan orduya, bürokrasiden yerel yönetimlere kadar tüm kamu kurumlarını etik, performans ve toplumsal fayda ekseninde denetler. Hükümetin kamu yararına aykırı kararlarını 10 güne kadar askıya alıp yargıya taşıma yetkisi, onu güçlü bir denge unsuru yapar.

Sayıştay ile İşbirliği

Sayıştay mali ve hukuki denetim yaparken, Gölge Kabine etik ve etki denetimi yapar. İki kurum birbirini tamamlayarak denetimde bütüncül bir yaklaşım sunar.

Halkın Doğrudan Denetimi

Seçmenlerin, doğrudan seçtikleri vekili "geri çağırma" hakkı, denetimi tabana yayan en radikal mekanizmadır.

11. SEÇİM SİSTEMİ VE SİYASİ PARTİLER

Seçim sistemi, hem temsilde adaleti hem de yönetimde istikrarı sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Çift Oylama Sistemi

Vatandaşlar, genel seçimlerde iki ayrı oy kullanır; biri siyasi partiler için (nispi temsil), diğeri kendi bölgelerinin bağımsız vekil adayı için (doğrudan temsil).

%5 Ülke Barajı

Nispi temsil sistemindeki düşük baraj, yeni ve küçük partilerin Meclis'e girmesini kolaylaştırarak siyasi katılımı teşvik eder. Cumhurbaşkanlığı Seçimi: Adaylık yollarının (partiler, STK'lar, halk) çeşitlendirilmesi ve dijital ön eleme süreci, lider sultasını kırarak daha demokratik bir aday belirleme süreci sunar.

12. YEREL YÖNETİMLER VE YERİNDEN YÖNETİM

Yeni Nesil Hibrit Parlamenter Sistem kapsamında yerel yönetimler, anayasal özerklik ilkesine dayalı olarak faaliyet göstermeye devam eder. Ancak, kaynak kullanımında verimlilik, kamu hizmetinde etkinlik ve yönetsel

şeffaflık ilkeleri doğrultusunda merkezi bütçe desteklerine erişim, performans temelli ve kurumsal denetim eksenli bir sistemle yeniden yapılandırılacaktır.

Cumhurbaşkanlığı Denetimine Bağlı Performans Sistemi

Yerel yönetimlerin, merkezi bütçeden alacakları paylar; sadece nüfus, coğrafi yapı ve ihtiyaç oranına göre değil, aynı zamanda hizmet kalitesi, etik yönetim ve kamu yararına katkı gibi performans kriterleri temel alınarak belirlenecektir.

Bu kapsamda her belediye, Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Gölge Kabine Denetim Birimi tarafından yılda en az bir kez denetlenecek ve aşağıdaki göstergeler doğrultusunda Yerel Yönetim Performans Puanı (YYPP) ile puanlandırılacaktır:

Performans Kriterleri:

- Stratejik planların gerçekleştirme oranı
- Açık veri uygulamaları ve mali şeffaflık
- Hizmet erişilebilirliği (eğitim, sağlık, altyapı vb.)
- Vatandaş memnuniyeti anket sonuçları
- Afet ve kriz yönetimi kapasitesi
- Kadın ve genç istihdamı oranları
- Çevre ve sürdürülebilirlik uygulamaları

Bütçe Teşvik Sistemi: Performansa Göre Paylaşım

Her yıl açıklanacak "Yerel Yönetim Başarı Endeksi", belediyelerin merkezi bütçeden alacağı teşvik ve paylarda etkili olacaktır. Bu sayede:

- Başarılı belediyeler, ek kaynaklarla ödüllendirilerek iyi uygulama örnekleri teşvik edilir.
- Düşük performans gösteren belediyeler, gelişim planı sunmakla yükümlü olur ve gerektiğinde yerel kamu yöneticilerine yönelik eğitim / dönüşüm programlarına tabi tutulur.
- Etik ihlaller ya da sistematik başarısızlık durumlarında, Cumhurbaşkanlığı Denetim Ofisi tarafından geçici idari müdahale mekanizmaları işletilebilir (Anayasal çerçevede).

Yerel Yönetimlerin Kurumsal Özerkliği Korunur

Tüm bu düzenlemeler, yerel yönetimlerin özerkliğini zedelemeyen, merkezi kaynakların etkin kullanımı ve kamusal faydanın azamiye çıkarılması amacıyla yapılacaktır. Cumhurbaşkanlığı makamı burada yürütmeye müdahil olmadan, üst denetim ve gözetim rolü üstlenir.

Merkez–Yerel Denge ve Ortak Platformlar

Yerel yönetimler ile merkezi yönetim arasında sürekli ve şeffaf bir iletişim zemini oluşturmak amacıyla:

- Yıllık Yerel Yönetişim Konferansı düzenlenecek,
- Yerel Performans Veritabanı halka açık olacak,
- Başarılı projeler için Ulusal Belediye Ortak Girişim Platformu kurulacaktır.

Gölge Kabine Denetimi

Gölge Kabine'nin görev alanlarından biri de yerel yönetimlerdir. Özellikle büyükşehir belediyelerindeki ihaleler ve harcamalar, kurulan denetim ofisleri aracılığıyla izlenir. Bu, yerelde şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırmayı hedefler.

Doğrudan Halk Vekilleri

Bu vekiller, kendi bölgelerinin sorunlarını ve taleplerini merkeze taşımakla yükümlü olduklarından, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında güçlü bir köprü vazifesi görürler.

13. ANAYASAL DÜZENLEMELER VE GEÇİŞ SÜRECİ

Bu modelin hayata geçirilmesi, kapsamlı bir anayasa değişikliği gerektirir.

Gerekli Değişiklikler

Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın, TBMM'nin ve bakanların görev ve yetkileri yeniden tanımlanmalıdır. Gölge Kabine, geri çağırma hakkı, liyakat kriterleri gibi yeni kurum ve kurallar anayasal güvenceye alınmalıdır.

Geçiş Süreci

Model, geçiş sürecine ilişkin detaylı bir yol haritası sunmamakla birlikte, seçimlerden en az 9 ay önce vekil dağılımlarının TÜİK verilerine göre YSK tarafından ilan edilmesi gibi teknik düzenlemeleri içermektedir.

14. MODELİN AVANTAJLARI VE BEKLENEN FAYDALAR

Artan Yönetim Kalitesi: Liyakat esaslı atamalar, kamu yönetiminde verimliliği ve uzmanlığı artıracaktır.

Güçlenen Demokrasi: Halkın geri çağırma hakkı, doğrudan vekil seçebilmesi ve aday gösterme süreçlerine katılımı, demokrasiyi tabana yayacaktır.

Azalan Yolsuzluk ve Kayırmacılık

Çok katmanlı denetim, şeffaflık ilkeleri ve etik kurullar, yolsuzluk riskini minimize edecektir.

Yüksek Temsil Gücü

Hem her bölgenin hem de farklı siyasi görüşlerin Meclis'te adil bir şekilde temsil edilmesi sağlanacaktır.

Siyaset Üstü Güven Unsuru

Tarafsız Cumhurbaşkanlığı makamı, toplumsal kutuplaşmayı azaltan bir birleştirici ve dengeleyici rol üstlenecektir.

14. MODELİN UYGULANABİLİRLİĞİ VE ZORLUKLAR

14.1. Modelin Zorlukları

Siyasi Konsensüs: Böylesine köklü bir değişiklik, mevcut siyasi aktörlerin büyük bir çoğunluğunun uzlaşmasını gerektirir ki bu en büyük zorluktur.

Teknik Altyapı: Dijital ön seçim, geri çağırma oylaması ve şeffaflık platformları gibi sistemler, güçlü, güvenli ve erişilebilir bir teknolojik altyapı gerektirir.

Kültürel Uyum: Halkın ve siyasetçilerin, bu yeni denetim ve katılım mekanizmalarını benimsemesi ve etkin bir şekilde kullanması zaman alabilir.

Bürokratik Direnç: Mevcut bürokratik yapının, Gölge Kabine gibi dışarıdan bir denetim mekanizmasına karşı direnç göstermesi olasıdır.

14.2. Modelin Uygulanabilirliği

Modelin teorik çerçevesi tutarlı ve güçlüdür. Ancak uygulanabilirliği, siyasi iradeye, toplumsal kabule ve teknik hazırlıklara bağlıdır. Özellikle Gölge Kabine'nin yetkileri ve geri çağırma hakkı gibi unsurlar, mevcut güç sahipleri için radikal adımlar olduğundan, hayata geçirilmesi ciddi bir siyasi mücadele gerektirecektir ancak uygulanabilirliği yüksektir.

14.3. Geçiş Süreci ve Uygulama Stratejisi :

Başarılı bir geçiş için şu adımlar izlenebilir:

- Geniş bir toplumsal ve siyasi mutabakat zemini oluşturmak.
- Anayasa değişikliğini halk oylamasına sunmak.
- YSK, RTÜK gibi kurumların teknik ve yasal altyapısını yeni sisteme uyumlu hale getirmek.
- Vatandaşları yeni hak ve sorumlulukları (geri çağırma, aday gösterme vb.) konusunda bilgilendirmek için kapsamlı kamu spotları ve eğitimler düzenlemek.

15. BEKLENEN FAYDALAR VE RİSKLER

Riskler

Kurumlar arası yetki çatışmaları (özellikle Hükümet-Gölge Kabine arasında). Sistemin karmaşıklığı nedeniyle halk tarafından tam anlaşılabilmesi. Geri çağırma mekanizmasının istikrarı bozacak şekilde kötüye kullanılması.

Faydalar

Daha demokratik, şeffaf, verimli ve adil bir yönetim. Azalan yolsuzluk ve artan toplumsal güven. Bu analiz, yalnızca sunulan taslak metinlere dayanmaktadır. Modelin finansal maliyeti, uluslararası ilişkiler üzerindeki etkisi veya sosyo-kültürel sonuçları gibi konular metinlerde yer almadığından değerlendirme dışı kalmıştır. Modelin potansiyel ekonomik etkileri ve bütçe maliyeti üzerine bir fizibilite çalışması yapılabilir. Farklı ülkelerdeki benzer denetim ve doğrudan demokrasi uygulamalarıyla karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilebilir. Modelin halk tarafından nasıl karşılanacağına dair kamuoyu araştırmaları ve anketler düzenlenebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sunulan metinler, Türkiye'nin yönetim sistemi tartışmalarına "radikal denetim" ve "doğrudan demokrasi" unsurlarıyla özgün bir perspektif getirmektedir. Model, ne tam bir parlamenter sistem ne de bir başkanlık sistemidir. Liyakat, şeffaflık ve denetim ilkeleriyle güçlendirilmiş, hibrit ve özgün bir parlamenter sistem olarak tanımlanabilir.

Türkiye'nin kutuplaşmış siyasi iklimi ve denetim mekanizmalarının zayıflığı gibi kronik sorunlarına çözüm üretme potansiyeli taşıması, onu değerli bir alternatif kılmaktadır. Mevcut cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin kuvvetler ayrılığını zayıflattığı, demokratik denetim mekanizmalarını yetersizleştirdiği ve otoriterleşme riski yarattığı tespit edilmiştir. Bu sorunların çözümü için önerilen güçlendirilmiş parlamenter sistem, demokratik standartları yükseltmeyi ve siyasal istikrarı sağlamayı hedeflemektedir.

Önerilen hükümet modeli “Yeni Nesil Hibrit Parlamenter Sistem” Türkiye'nin yönetim yapısına dair cesur ve yenilikçi bir vizyon sunmaktadır. Güçler ayrılığını, liyakati ve denetimi merkeze alan bu sistem, kağıt üzerinde ülkenin birçok yapısal sorununa çözüm vaat etmektedir. Uygulamadaki başarısı ise siyasi ve toplumsal dinamiklerin bu köklü değişime ne ölçüde hazır olduğuna bağlı olacaktır. Bu çalışmanın Türkiye'nin demokratik gelişimine katkı sağlaması ve gelecekteki anayasal reformlar için referans oluşturması umulmaktadır. Demokratik değerlerin güçlendirilmesi ve hukuk devleti ilkesinin tesis edilmesi, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması için önemlidir. Son olarak, hükümet sistemi tercihinin sadece teknik bir mesele olmadığı, aynı zamanda demokratik değerler ve toplumsal tercihlerle yakından ilişkili olduğu vurgulanmalıdır. Türkiye'nin demokratik geleceği, doğru sistem tercihinin yanı sıra, bu sistemin demokratik ruh ve değerlerle işletilmesine bağlıdır .

X. STRATEJİK VİZYONUMUZUN TEMELLERİ VE KURUCU DEĞERLERİMİZ

Küresel Adalet ve Liyakat Partisi olarak kamuoyuyla paylaştığımız parti programı, ülkemizin mevcut ihtiyaçlarına yanıt veren, geleceği inşa etmeye yönelik gerçekçi ve dönüştürücü bir yol haritasıdır. Ancak bu program, nihai bir liste değil, toplumsal talepler doğrultusunda evrilecek bir vizyon belgesidir. Bu doğrultuda, bazı politika başlıklarına henüz detaylı biçimde yer verilmemiştir.

Söz konusu alanlar, bilinçli bir tercih ve stratejik zamanlamayla planlanmıştır. Bu durumun ardında yatan nedenleri ve yaklaşım biçimimizi aşağıda açıklarken, aynı zamanda hangi temel ilkelere, değerlere ve bakış açılara dayandığımızı da açıkça ortaya koyuyoruz.

Olaylara Yaklaşımımızın Temelinde Ne Var?

KALP Partisi olarak biz;

- Toplumunu yukarıdan değil, içinden anlamayı esas alırız.
- İktidarın imkanlarıyla değil, halkın iradesiyle güçlenmeye inanırız.
- Gerçeklere göz yummadan umut, umuda yaslanmadan gerçeklik üretiriz.

- Popülizme değil, veriye ve etik sorumluluğa dayalı politika üretiriz.
- Siyaseti, yalnızca çözüm sunma sanatı değil, ortak çözüm süreçlerini örgütleme sorumluluğu olarak görürüz.

Bu nedenle bazı başlıklara programımızda şu aşamada sınırlı yer verilmiştir. Ancak bu alanlara yaklaşımımızın dayandığı temel perspektif, aşağıda detaylı şekilde ifade edilmiştir.

1. Stratejik Önceliklendirme ve Aşamalı Dönüşüm Yaklaşımı

Politika üretiminde her başlık eş zamanlı olarak ele alınamaz. Bu nedenle programımız; toplumun en acil, en yakıcı sorunlarını önceleyen ve doğrudan yaşam kalitesine dokunan konulara odaklanarak tasarlanmıştır. Diğer başlıklar, aşamalı dönüşüm anlayışımızın ikinci ve üçüncü evresinde, kurumsal hazırlıklar tamamlandıkça ele alınacaktır.

Temel ilke: "Her soruna aynı anda değil, en doğru zamanda ve en doğru yöntemle yaklaşmak."

2. Toplumsal Uzlaşığı Önceleyen Siyasi Ahlak

Bazı konular, mevcut toplumsal kutuplaşma ortamında tek taraflı biçimde ele alındığında daha fazla bölünmeye yol açabilir. Bu nedenle, geniş toplumsal mutabakatı önceleyen bir süreç yönetimini tercih ediyoruz. Önce dinleyecek, tartışacak, birlikte üretecek ve sonra hayata geçireceğiz.

Temel ilke: "Toplumun tamamına dokunmayan çözüm, kalıcı çözüm değildir."

3. Bilgiye Dayalı, Şeffaf ve Hesap Verebilir Politika Üretimi

Muhalefet konumundaki bir parti olarak, devletin stratejik alanlarına dair (savunma, enerji, dış politika gibi) sınırlı erişimimiz olan veri ve kaynaklara dayalı kapsamlı projeksiyonlar üretmek şu aşamada sınırlıdır. Biz, kamuoyunu yanıltabilecek tahminlerle değil; iktidar sorumluluğu üstlenildiğinde erişilecek resmi verilerle derinlikli ve uygulanabilir politikalar sunmayı tercih ediyoruz.

Temel ilke: "Veri olmadan fikir olur; ama politika olmaz."

4. Gerçekçilikten Taviz Vermeyen, Umuda Sadık Bir Siyaset

Kısa vadede uygulanabilirliği olmayan, kaynak planlaması yapılmamış, maliyet-etki analizi içermeyen vaatleri toplumla paylaşmayı sorumsuzluk olarak görüyoruz. Bizim anlayışımızda siyaset, yalnızca umut vermek değil, umutla birlikte güven vermektir.

Temel ilke: "Gerçekçiliği kaybetmeden değişimi savunmak."

5. Katılımcı ve Kurumsallaşmış Politika Geliştirme Süreci

Programımızda yer verilmeyen alanlar, ilerleyen süreçte toplumun farklı kesimleriyle birlikte oluşturulacak politika atölyeleri, danışma kurulları ve dijital platformlarla birlikte şekillendirilecektir. Bizim için önemli olan, politikanın kaynağıdır: halkın iç sesi.

Temel ilke: "Politika, toplumla birlikte yazıldığında halkın olur."

Sonuç: Gelişmeye Açık Bir Yolculuk, Toplumla Yazılacak Bir Gelecek

Parti programımız, sabit bir metin değil; gelişen, genişleyen, toplumla birlikte yazılan bir yol haritasıdır. Eksik görünen başlıklar, bilinçli bir stratejinin ve daha sağlıklı bir demokratik üretim sürecinin parçasıdır. Bizim için "değinilmemiş" olan; göz ardı edilen değil, daha derinlemesine hazırlanmakta olan anlamına gelir.

Değişim İçin Çağrı

Bu program sadece bir siyasi belge değil, Türkiye'nin geleceği için bir yol haritası. Başarısı, tüm toplumun ortak çabasına bağlı.

Gençlere Çağrımız: Ülkenizin geleceğine sahip çıkın. Eğitiminizi tamamlayın. Girişimcilik yapın. Teknolojiye yatırım yapın. Siyasete katılın.

Kadınlara Çağrımız: İş hayatına katılın. Girişimcilik yapın. Haklarınızı savunun. Toplumsal değişime öncülük edin.

İşverenlere Çağrımız: Mesleki eğitime destek verin. Araştırma-geliştirme yatırımı yapın. Çalışanlarınızı geliştirin. Sosyal sorumluluğunuzu yerine getirin.

Tüm Vatandaşlara Çağrımız: Bu programa sahip çıkın. Uygulama sürecine katılın. Geri bildirimlerinizi verin. Değişime inanın ve katkı sağlayın.

SON SÖZ

Türkiye, siyasal, ekonomik ve sosyal alanlarda kapsamlı bir dönüşümün eşiğinde bulunmaktadır. Ülkemizin sahip olduğu kurumsal birikim, toplumsal dinamizm ve stratejik kapasite, bu dönüşüm sürecinin yalnızca gerekli değil, aynı zamanda mümkün ve sürdürülebilir olduğunu göstermektedir. Bu program, söz konusu dönüşümün yönünü, kapsamını ve uygulama yol haritasını somut biçimde ortaya koyan, devlet yönetiminin

bütün katmanlarında rehber niteliği taşıyacak bir çerçeve sunmaktadır. Türkiye'nin geleceğine ilişkin vizyonumuz nettir: özgürlüklerin teminat altına alındığı, fırsat eşitliğinin tüm vatandaşlar için erişilebilir bir standart haline geldiği, adalet mekanizmasının toplumun her kesimine güven veren bir işleyişe kavuştuğu, hiçbir bireyin, bölgenin veya toplumsal grubun gelişme sürecinin dışında bırakılmadığı kapsayıcı bir yönetim modelinin inşası.

Bu vizyonun hayata geçirilmesi, yalnızca teknik kapasite artışını değil; aynı zamanda demokratik kurumların güçlendirilmesini, kamu politikalarının bilimsel temelli olarak tasarlanmasını, toplumsal dayanışmanın modern yönetim anlayışıyla birlikte kurumsallaştırılmasını gerektirmektedir. Programımız, devletin bütün vatandaşlarına eşit mesafede duran yapısını güçlendirmeyi, aynı zamanda sosyal devleti daha etkin, erişilebilir ve koruyucu bir mekanizma haline getirmeyi hedeflemektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ise güçlü bir siyasi iradeyi, uzun vadeli kararlılığı, kurumsal sürekliliği ve toplumun tüm kesimlerinin ortak çabasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'nin hak ettiği seviyeye ulaşması için gereken enerji, bilgi birikimi ve toplumsal kararlılık mevcuttur. Önemli olan bu potansiyelin ortak bir gelecek vizyonu etrafında birleştirilmesi, siyasal tercihlerin ötesine geçen bir kalkınma ve yönetim perspektifiyle kurumsal çerçeveye dönüştürülmesidir. Bizler, Türkiye'nin modern dünyada hak ettiği yeri almasının ancak kapsayıcı, hesap verebilir, etkin ve vatandaş odaklı bir yönetim modeliyle mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bu nedenle, değişimin gerekliliğini yalnızca bir politika tercihi olarak değil, toplumsal ve kurumsal bir zorunluluk olarak değerlendiriyoruz. Ülkemizin geleceği, sıradan adımlarla değil; cesur, planlı, bilimsel temelli ve uzun vadeli politikalarla şekillendirilecektir. Bu programda ortaya konulan tüm hedefler, araçlar ve ilkeler; Türkiye'nin kalkınma sürecine ivme kazandırmayı, demokratik standartlarını yükseltmeyi, kurumsal kapasitesini güçlendirmeyi ve toplumun her kesimine güven veren bir devlet yapısı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Birlikte hareket ettiğimizde, Türkiye'nin potansiyelinin sınırlarını aşacağına, küresel ölçekte rekabet gücü yüksek, adil, güçlü ve istikrarlı bir ülke inşa edeceğimize inanıyoruz. Çünkü Türkiye buna layıktır. Çünkü ülkemizin geleceği, doğru politikalar ve ortak emekle daha parlak hale gelecektir. Çünkü artık değişimi ertelemek değil, hayata geçirmek zamanıdır.